

Ročenka Nejvyššího soudu

2020

Ročenka Nejvyššího soudu

2020

OBSAH

ÚVODNÍ SLOVO PŘEDSEDY NEJVYŠŠÍHO SOUDU _____	6	2. 3. 3. Statistické údaje o činnosti občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu _____	24
1. NEJVYŠŠÍ SOUD JAKO VRCHOLNÝ ORGÁN CIVILNÍHO A TRESTNÍHO SOUDNICTVÍ _____	8	2. 3. 4. Výběr důležitých rozhodnutí občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu v roce 2020 _____	28
1. 1. Složení Nejvyššího soudu _____	9	2. 4. Trestní kolegium Nejvyššího soudu v roce 2020 _____	40
1. 2. Sídlo Nejvyššího soudu, kontakty _____	11	2. 4. 1. Přehled rozhodovací činnosti trestního kolegia Nejvyššího soudu _____	40
1. 3. Organizační schéma _____	12	2. 4. 2. Sjednocovací činnost trestního kolegia Nejvyššího soudu _____	44
1. 4. Soudci Nejvyššího soudu v roce 2020 _____	14	2. 4. 3. Statistické údaje o činnosti trestního kolegia Nejvyššího soudu _____	46
1. 4. 1. Soudci stážísté působící u Nejvyššího soudu v roce 2020 _____	15	2. 4. 4. Výběr důležitých rozhodnutí trestního kolegia Nejvyššího soudu v roce 2020 _____	47
1. 4. 2. Soudci nově přiděleni k Nejvyššímu soudu v roce 2020 _____	16	2. 5. Zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů _____	61
2. ROZHODOVACÍ ČINNOST _____	17	2. 6. Ocenění pro soudce Nejvyššího soudu _____	62
2. 1. Plénum Nejvyššího soudu _____	17	2. 7. Další aktivity soudců Nejvyššího soudu _____	63
2. 2. Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek _____	17	2. 7. 1. Legislativní činnost _____	63
2. 3. Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu v roce 2020 _____	18	2. 7. 2. Školící činnost soudců a účast při odborných zkouškách _____	63
2. 3. 1. Přehled rozhodovací činnosti občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu _____	18	2. 7. 3. Publikační činnost _____	64
2. 3. 2. Sjednocovací činnost občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu _____	24	2. 8. Administrativní pracovníci úseku soudního výkonu _____	64
		2. 9. Úsek soudních agend _____	65

© Nejvyšší soud

© Fotografie: Archiv Nejvyšší soud, Fotoarchiv Justiční akademie ČR, Fotoarchiv Kanceláře prezidenta republiky – Hana Brožíková, Aleš Ležatka, Mgr. Aleš Pavel, Ing. Jiří Sláma, Mgr. Petr Tomíček, Fotoarchiv ČAK, Igor Zehl
ISBN 978-80-907159-6-7

3. VNITROSTÁTNÍ A ZAHRANIČNÍ VZTAHY _____	66
3. 1. Činnost oddělení analytiky a srovnávacího práva _____	66
3. 1. 1. Analytická činnost _____	66
3. 1. 2. „Výběr rozhodnutí ESLP pro justiční praxi“ a „Bulletin“ _____	67
3. 1. 3. Mezinárodní skupina pro právní komparatistiku _____	67
3. 1. 4. Justiční síť Evropské unie _____	68
3. 1. 5. Účast zástupců oddělení analytiky a srovnávacího práva na mezinárodních konferencích _____	68
3. 2. Účast předsedy a místopředsedy Nejvyššího soudu na tuzemských a zahraničních konferencích _____	69
3. 2. 1. Předseda Nejvyššího soudu _____	69
3. 3. Zahraniční pracovní cesty soudců _____	70
3. 4. Významné zahraniční návštěvy u Nejvyššího soudu _____	70
4. ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ SOUDCŮ, ASISTENTŮ SOUDCŮ A ZAMĚSTNANCŮ _____	71
5. HOSPODAŘENÍ _____	72
6. PERSONÁLNÍ ODDĚLENÍ _____	74

7. ODDĚLENÍ STYKU S VEŘEJNOSTÍ, POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ _____	75
7. 1. Informační kancelář _____	75
7. 2. Tiskový mluvčí _____	76
7. 3. Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím _____	76
8. VYŘIZOVÁNÍ STÍŽNOSTÍ PODLE ZÁKONA Č. 6/2002 SB., O SOUDECH A SOUDCÍCH _____	79
9. ODDĚLENÍ DOKUMENTACE A ANALYTIKY JUDIKATURY ČR _____	80
10. KNIHOVNA NEJVYŠŠÍHO SOUDU _____	83
11. ODDĚLENÍ INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ _____	84
12. ODDĚLENÍ STŘETU ZÁJMŮ _____	85
12. 1. Činnost oddělení _____	85
12. 2. Statistické údaje _____	86
ZÁVĚREČNÉ SLOVO MÍSTOPŘEDSEDY NEJVYŠŠÍHO SOUDU _____	87

ÚVODNÍ SLOVO PŘEDSEDY NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Vážení čtenáři,

rok 2020 nás mnohému naučil. Poučil nás o tom, jak nebezpečné je spoléhat se na zaběhnuté stereotypy, prověřil nás snad ve všech oborech lidské činnosti v umění improvizace. Ano, v mnohém musely denně kvůli obavám z šíření koronaviru improvizovat také soudy. Nejvyšší soud, který rozhoduje v zásadě neveřejně, to měl v některých ohledech díky tomu možná poněkud jednodušší než soudy nižších stupňů. Na druhou stranu, pracují zde soudci ze všech koutů republiky, obavy z promořování, toho nepěkného slova, které se v průběhu roku ustálilo v našem slovníku, byly namísto snad více, než kde jinde.

Bohužel, ani se vstupem do roku 2021 zdaleka ještě nejsme na konci pandemie, statistiky to jasně dokládají. Přesto, v jakémsi poločase daném přelomem roku, si dovolím pro tuto chvíli konstatovat, že Nejvyšší soud ve zkoušce vyvolané celosvětovou koronavirovou krizí prozatím obstál. Pravděpodobně právě kvůli odročovaným a odkládaným soudním řízením na nižších stupních soudní soustavy jsme zaznamenali poněkud nižší nápad věcí, a to napříč všemi agendami. Konkrétně podatelna Nejvyššího soudu v roce 2020 evidovala nově 6 613 věcí (1 620 věcí pro trestní kolegium, 4 993 pro občanskoprávní a obchodní

kolegium), přičemž 71 soudců, za pomoci soudců stážistů, vyřídilo celkem 7 001 věcí (trestní kolegium 1 667, občanskoprávní a obchodní kolegium 5 334). Naši soudci tedy nižšího nápadu nových spisů využili k tomu, aby zrychlili soudní řízení a do roku 2021 převedli méně nerozhodnutých věcí, než tomu bývalo v minulosti.

Jsem rád, a Ročenka to na svých stránkách konkrétně dokládá, že jednotlivá rozhodnutí senátů Nejvyššího soudu splňují veškerá přísná kritéria na kvalitu, mnohá z nich jsou zásadními judikáty. Soudci na obou kolegiích, možná i díky tomu, že jim přechodně kvantitativně ubylo spisů, se pustili o to usilovněji do práce, která se od nich vedle rozhodování o mimořádných opravných prostředcích očekává – prostřednictvím rozhodnutí schválených k publikaci v tzv. Zelené sbírce anebo vydaných stanovisek odvedli pořádný kus práce při sjednocování judikatury. Jako trestnímu soudci je mi na prvním místě nejbližší vydané stanovisko trestního kolegia ze dne 21. října 2020 k trestní odpovědnosti řidiče motorového vozidla ovlivněného jinou návykovou látkou než alkoholem, na civilním úseku soudu pak určitě musím zmínit hned několik důležitých rozhodnutí v otázkách přezkumu rozhodčích doložek. Aktivitami, které jistě nejsou zcela běžné, avšak v daných případech byly podle našich senátů nevyhnutelné, jsou pak návrhy na zrušení části zákonů, předklá-

dané k Ústavnímu soudu. Zmíním v té souvislosti návrh na zrušení části insolvenčního zákona, konkrétně návrh na zrušení povinných záloh v insolvenčním řízení anebo návrh na zrušení části § 16 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb. o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, který předložil „restituční senát“ Nejvyššího soudu.

Vše zlé je k něčemu dobré. A tak nás nemožnost osobně se setkávat přiměla k větší akceleraci procesů elektronizace justice. Dluhy z minulosti v resortu justice se v této oblasti najednou odhalily naplno, bez jakýchkoli příkras. A staly se často impulsem k urychlenému hledání tolik odkládaných řešení. Nejednou jsme mnohé z toho, co tak dlouho nešlo, dokázali napravit a zrealizovat v řádech dní.

I když jsem byl do funkce předsedy Nejvyššího soudu jmenován v na nejvyšší hektické době, měl jsem díky ní možnost poznat, o jak skvělé spolupracovníky se mohou nejen ve funkcích soudců, ale také v řadách zaměstnanců, opřít. Každý z nich moc dobře ví, kde je v naší instituci jeho místo a co se od něj očekává. Rád bych jim za jejich kvalitní práci i na tomto místě poděkoval.

Musím konstatovat, že těžká doba nás prověřila, stmelila, přinutila k zamyšlení a přehodnocení některých zaběhnutých, možná někdy už poněkud archaických, postupů. Ale, už toho snad bylo dost. Teď už bychom se zase rádi vrátili všichni k normálu, abychom poučení a vyškolení „dobou covidovou“, pracovali opět v klidu a bez improvizací.

Váš Petr Angyalossy

JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D.
předseda Nejvyššího soudu

1. NEJVYŠŠÍ SOUD JAKO VRCHOLNÝ ORGÁN CIVILNÍHO A TRESTNÍHO SOUDNICTVÍ

Nejvyšší soud je vrcholným soudním orgánem ve věcech patřících do pravomoci soudů v občanském soudním řízení a v trestním řízení. Jeho senáty rozhodují o mimořádných opravných prostředcích s výjimkou záležitostí, které patří do kompetence Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu.

Mimořádnými opravnými prostředky jsou dovolání proti rozhodnutím soudů druhého stupně a také stížnosti pro porušení zákona podávané na trestním úseku ministrem spravedlnosti. Nejvyšší soud rozhoduje v případech zákonem stanovených rovněž o určení místní a věcné příslušnosti soudů, uznávání cizozemských rozhodnutí, povolení průvozu osoby na základě evropského zatýkacího rozkazu, přezkumu příkazů k odposlechu či v pochybnostech o vynětí z pravomoci orgánů činných v trestním řízení.

Nejvyšší soud hraje zásadní roli při sjednocování judikatury. Činí tak zejména rozhodováním o dovolání a vydáváním stanovisek k jednotnému výkladu zákona. Nejdůležitější rozhodnutí Nejvyššího soudu, popř. soudů nižších stupňů, a stanoviska kolegií nebo pléna Nejvyššího soudu, jsou vydávána ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek.

Nejvyšší soud je podle zákona č. 159/2006, o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů, od 1. 9. 2017 pověřen také shromažďováním a kontrolou oznámení o činnostech, majetku, příjmech, darech a závazcích všech, více než 3.000, soudců České republiky. Evidovaná oznámení jsou neveřejná.

1. 1. Složení Nejvyššího soudu

V čele soudu stojí předseda Nejvyššího soudu a místopředseda Nejvyššího soudu. Dne 22. 1. 2015 byl prezidentem republiky Milošem Zemanem jmenován na funkční období 10 let předseda **prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.** Vedení soudu však předčasně opustil poté, co přijal nabídku stát se ústavním soudcem a dne 20. 2. 2020 jím byl jmenován. Nejvyšší soud pak po dobu 3 měsíců vedl jeho místopředseda **JUDr. Roman Fiala**. Dne 20. 5. 2020 jmenoval prezident republiky Miloš Zeman nového předsedu Nejvyššího soudu **JUDr. Petra Angyalossyho, Ph.D.**, a to opět na funkční období 10 let. Místopředsedovi Nejvyššího soudu Romanu Fialovi, který byl na deset let jmenován do funkce prezidentem republiky Václavem Klausem k 1. 1. 2011, skončilo funkční období k 31. 12. 2020. (Dne 17. 2. 2021 jmenoval prezident republiky Miloš Zeman místopředsedou Nejvyššího soudu dosavadního předsedu senátu občanskoprávního a obchodního kolegia **JUDr. Petra Šuka**.)

Dále se Nejvyšší soud skládá z předsedů kolegií, předsedů senátů a dalších soudců.

Předseda Nejvyššího soudu zastává funkci řídicí a správní. Mimo to vykonává i vlastní rozhodovací činnost, jmenuje předsedy kolegií, předsedy senátů, asistenty soudců a také zaměstnance soudu do vedoucích funkcí. Vydává organizační, kancelářský řád a po projednání v plénu i jednací řád. Po projednání se soudcovskou radou vydává rozvrh práce na období kalendářního roku. Předseda Nejvyššího soudu určuje pro-

gram pléna. Plénu i kolegiím navrhuje zaujetí stanoviska k rozhodovací činnosti soudů.

Místopředseda Nejvyššího soudu zastupuje předsedu soudu v době jeho nepřítomnosti, za přítomnosti předsedy vykonává pravomoci, kterými je předsedou pověřen. Dohlíží na vyřizování stížností, zejména pak stížností na průběh řízení u soudu všech stupňů, shromažďuje připomínky soudců Nejvyššího soudu k nově připravovaným zákonům a ve spolupráci s Justiční akademií zaštiťuje vzdělávací semináře pro asistenty, poradce a zaměstnance Nejvyššího soudu.

Nejvyšší soud má dvě kolegia, a to občanskoprávní a obchodní kolegium a kolegium trestní. V čele stojí předsedové kolegií, kteří řídí a organizují jejich činnost. Funkci předsedy občanskoprávního a obchodního kolegia zastával v roce 2020 **JUDr. Jan Eliáš, Ph.D.**, který byl jmenován už k 1. 1. 2019; předsedou trestního kolegia je od 1. 1. 2016 **JUDr. František Púry, Ph.D.**, který byl pověřen vedením tohoto kolegia už od 1. 9. 2015. K 31. 12. 2020 skončilo Františku Púrymu pětileté funkční období, ale předsedou Nejvyššího soudu byl jmenován od 1. 1. 2021 na dalších 5 let. Kolegia zaujímají stanoviska k rozhodovací činnosti soudů, sledují a vyhodnocují jejich pravomocná rozhodnutí a zobecňují získané poznatky. Podněty k návrhům na zaujetí stanoviska k rozhodovací činnosti soudů předkládají předsedovi Nejvyššího soudu. Na návrh předsedy Nejvyššího soudu, předsedy kolegia nebo velkého senátu zaujímají kolegia stanoviska, vybírají a rozhodují o zařazení zásadních judikátů do Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek jsou zveřejňována všechna stanoviska pléna Nejvyššího soudu, občanskoprávního a obchodního kolegia, trestního kolegia, vybraná rozhodnutí jednotlivých senátů a vybraná rozhodnutí soudů nižších stupňů.

Plénum, které se skládá z předsedy Nejvyššího soudu, místopředsedy Nejvyššího soudu, předsedů kolegií, předsedů senátů a dalších soudců Nejvyššího soudu, je nejvýznamnějším kolektivním orgánem Nejvyššího soudu. Projednává jednací řád Nejvyššího soudu, zaujímá stanoviska k rozhodovací činnosti soudů v otázkách týkajících se obou kolegií nebo sporných mezi kolegií.

Velké senáty jsou složeny z nejméně devíti soudců příslušného kolegia Nejvyššího soudu. Velký senát kolegia rozhoduje tehdy, postoupil-li mu věc některý ze senátů Nejvyššího soudu proto, že při svém rozhodování dospěl k právnímu názoru, který je odlišný od právního názoru již vyjádřeného v rozhodnutí Nejvyššího soudu.

Tříčlenné senáty rozhodují zejména o dovoláních, o uznání a vykonatelnosti rozhodnutí cizozemských soudů na území České republiky, v trestních věcech rozhodují rovněž o stížnostech pro porušení zákona. V čele každého senátu Nejvyššího soudu je předseda senátu, který organizuje jeho práci, včetně přidělování věcí jednotlivým členům senátu.

Soudcovská rada je u Nejvyššího soudu zřízena jako poradní orgán předsedy Nejvyššího soudu. Členové jsou voleni shromážděním všech soudců Nejvyššího soudu na funkční období pěti let. Poslední volby do

soudcovské rady se uskutečnily 29. 11. 2017. V čele pětičlenné soudcovské rady stojí její předseda, kterým je od 1. 5. 2019 **JUDr. Lubomír Ptáček, Ph.D.**

1. 2. Sídlo Nejvyššího soudu, kontakty

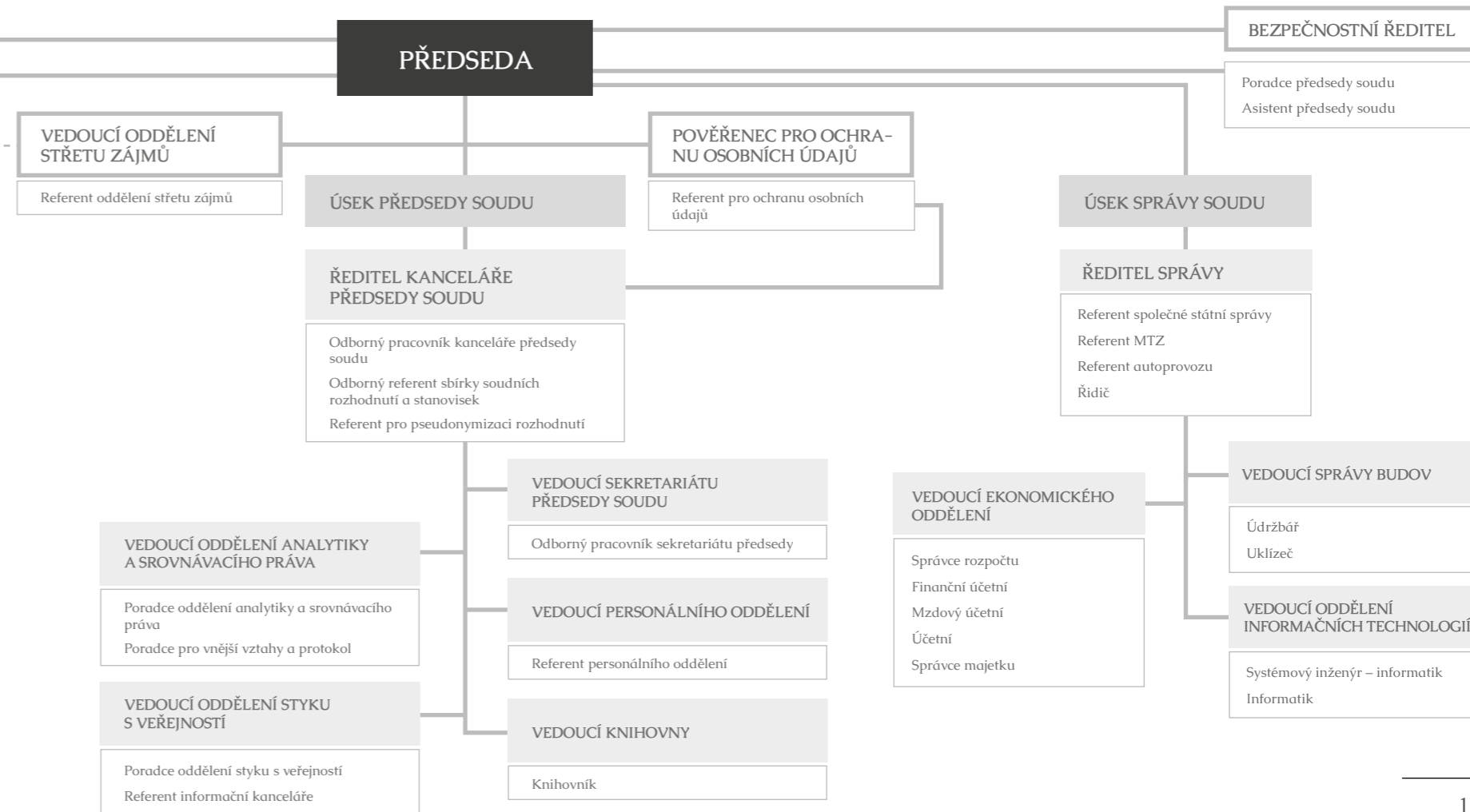
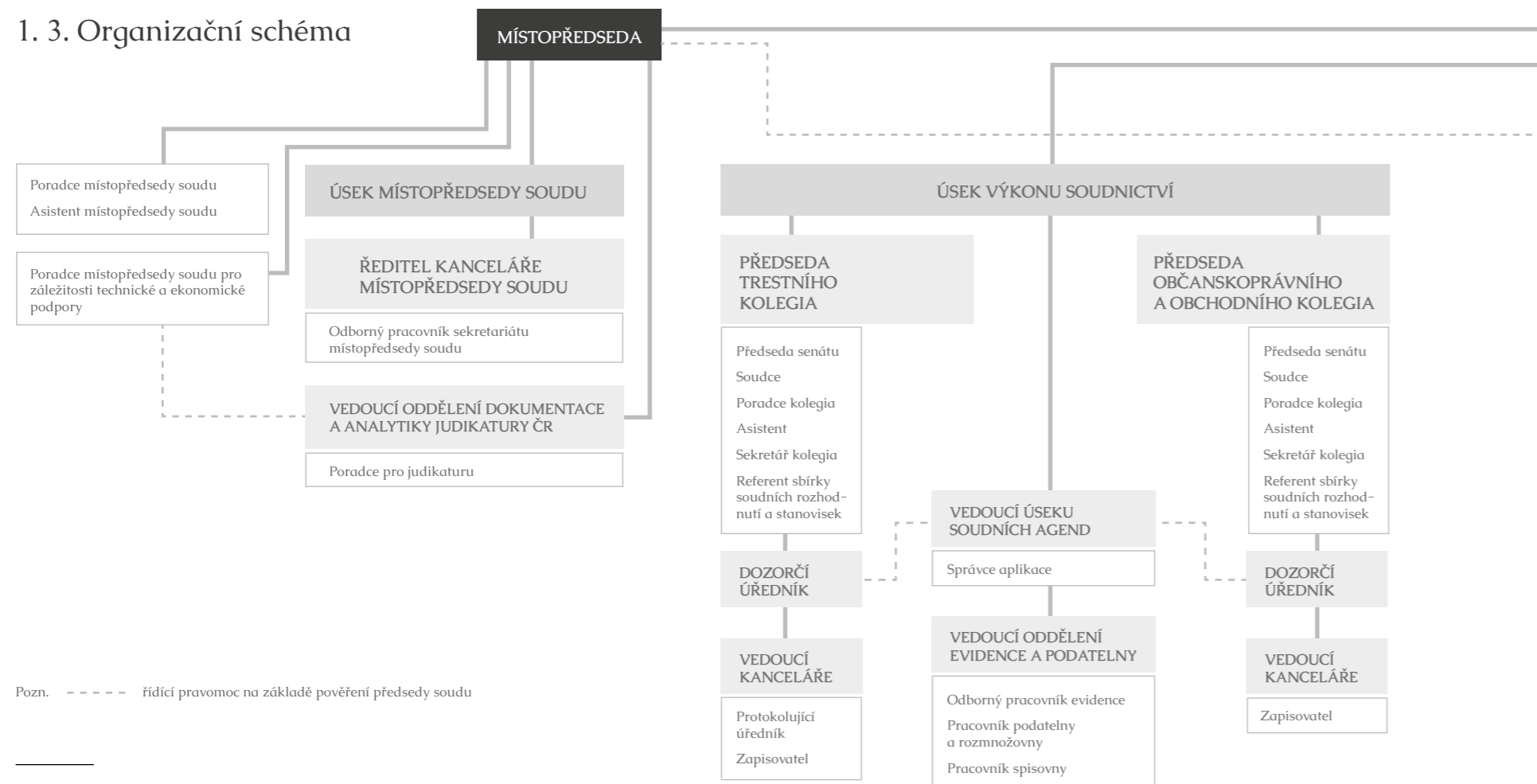
stické budově v Bayerově ulici. Nová administrativní budova má sedm nadzemních pater a tři patra pod zemí.

Nejvyšší soud sídlí na adrese: Burešova 570/20, 657 37 Brno
Telefonní číslo ústředny: + 420 541 593 111
e-mailová adresa: podatelna@nsoud.cz
ID datové schránky: kccaa9t
Webové stránky: www.nsoud.cz
Twitter: @Nejvyssisoud
LinkedIn: https://cz.linkedin.com/company/nejvyssi-soud
Instagram: https://instagram.com/nejvyssisoud

Nejvyšší soud sídlí od roku 1993 v památkově chráněné budově původního Všeobecného pensijního ústavu, která byla postavena podle projektu Emila Králíka, profesora České vysoké školy technické v Brně, v letech 1931 až 1932. Po 2. sv. válce se v budově vystřídalo několik institucí. Od 60. let minulého století zde měl své sídlo sekretariát Krajského výboru KSČ, pro jehož potřeby byla provedena v roce 1986 podle projektu Milana Steinausera necitlivá nadstavba mansardového patra a do nádvoří vestavěn také dvorní trakt se stupňovitě uspořádaným sálem. Začátkem 90. let se zde na krátký čas usídlil Rektorát Masarykovy univerzity a Ústav výpočetní techniky Masarykovy univerzity. Část budovy využívalo i Vysoké učení technické a Janáčkova akademie múzických umění, a to až do roku 1996.

Dne 1. 10. 2019 se po mnoha letech Nejvyšší soud dočkal otevření nového křídla svého sídla, které přiléhá k původní historické funkcionali-

1. 3. Organizační schéma

1. 4. Soudci Nejvyššího soudu v roce 2020

Trestní kolegium

*JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D.**JUDr. Jan Bláha**JUDr. Radek Doležel**JUDr. Antonín Draščík**JUDr. Tomáš Durdík**JUDr. Jan Engelmann**JUDr. František Hrabec**JUDr. Aleš Kolář**JUDr. Ivo Kouřil**JUDr. Věra Kůrková**JUDr. Josef Mazák**JUDr. Michal Mikláš**JUDr. Marta Ondrušová**JUDr. Jiří Pácal**JUDr. František Púry, Ph.D.**JUDr. Blanka Roušalová**JUDr. Bc. Jiří Říha, Ph.D.**JUDr. Petr Šabata**prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.**JUDr. Milada Šámalová**JUDr. Pavel Šilhavec**JUDr. Petr Škvain, Ph.D.**JUDr. Vladimír Veselý*

Občanskoprávní a obchodní kolegium

*Mgr. Vít Bičák**JUDr. Pavlína Brzobohatá**JUDr. Filip Cileček**JUDr. Zdeněk Des**JUDr. Marek Doležal**JUDr. Jiří Doležilek**JUDr. Václav Duda**JUDr. Bohumil Dvořák, Ph.D., LL.M.**JUDr. Jitka Dýšková**JUDr. Jan Eliáš, Ph.D.**JUDr. Miroslav Ferák**JUDr. Roman Fiala**JUDr. Hana Gajdzioková**JUDr. Miroslav Gallus**JUDr. Petr Gemmel**Mgr. David Havlík**JUDr. Ing. Pavel Horák, Ph.D.**JUDr. Kateřina Hornochová**JUDr. Pavel Horňák**JUDr. František Ištváněk**JUDr. Miroslava Jirmanová, Ph.D.**Mgr. Michal Králík, Ph.D.**Mgr. Petr Kraus**JUDr. Pavel Krbek**JUDr. Zdeněk Krčmář**JUDr. Pavel Malý**JUDr. Helena Myšková**JUDr. Jiří Němec**JUDr. Michael Pažitný**Mgr. Milan Polášek**JUDr. Zbyněk Poledna**JUDr. Pavel Příhoda**JUDr. Lubomír Ptáček, Ph.D.**JUDr. Olga Puškinová**JUDr. Mojmír Putna**Mgr. Zdeněk Sajdl**JUDr. Pavel Simon**JUDr. Jiří Spáčil, CSc.**JUDr. Karel Svoboda, Ph.D.**JUDr. Petr Šuk**JUDr. Hana Tichá**JUDr. David Vláčil**JUDr. Petr Vojtek**JUDr. Pavel Vrcha**JUDr. Robert Waltr**JUDr. Jiří Zavázal**JUDr. Aleš Zezula**JUDr. Ivana Zlatohlávková**Mgr. Hynek Zoubek*

1. 4. 1. Soudci stážisté působící u Nejvyššího soudu v roce 2020

Trestní kolegium

*Mgr. Pavel Göth**JUDr. Bohuslav Horký**JUDr. Aleš Kolář**JUDr. Roman Vicherek, Ph.D.*

Občanskoprávní a obchodní kolegium

*JUDr. Mgr. Marek Del Favero, Ph.D.**JUDr. Marek Cigánek**Mgr. Lucie Jackwerthová**Mgr. Rostislav Krhut**Mgr. Michael Nippert**JUDr. Helena Nováková**JUDr. Tomáš Pirk**JUDr. David Raus, Ph.D.**JUDr. Pavel Tůma, Ph.D.**JUDr. Martina Vršanská**JUDr. Ivo Walder*

1. 4. 2. Soudci nově přiděleni k Nejvyššímu soudu v roce 2020

*JUDr. Aleš Kolář (*1974)*

soudce trestního kolegia, soudcem od roku 2001, soudcem Nejvyššího soudu od 1. 4. 2020

V roce 1997 absolvoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. V letech 1997 až 2000 působil jako justiční čekatel. V letech 2001 až 2006 byl předsedou senátu Okresního soudu v Českých Budějovicích. U Okresního soudu v Českých Budějovicích byl v letech 2004 až 2006 také členem Soudcovské rady. V roce 2007 se stal soudcem Krajského soudu v Českých Budějovicích, kde působil od roku 2011 jako předseda senátu.

*JUDr. David Vláčil (*1974)*

soudce občanskoprávního a obchodního kolegia, soudcem od roku 2002, soudcem Nejvyššího soudu od 1. 1. 2020

Vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. V letech 2001 až 2002 působil jako justiční čekatel Městského soudu v Praze. V roce 2002 se stal soudcem Obvodního soudu pro Prahu 3. V roce 2010 byl dočasně přidělen k Ministerstvu spravedlnosti, kde byl zařazen do odboru dohledu. Rovněž se účastnil zahraniční stáže ve Spolkové republice Německo a Velké Británii. Od roku 2014 působil jako soudce Městského soudu v Praze.

2. ROZHODOVACÍ ČINNOST

2. 1. Plénum Nejvyššího soudu

Plénum Nejvyššího soudu, složené z předsedy, místopředsedy, předsedů kolegií, předsedů senátů a dalších soudců Nejvyššího soudu je nejvýznamnějším kolektivním orgánem Nejvyššího soudu. V zájmu jednotného rozhodování soudů zaujímá sjednocující stanoviska k rozhodovací činnosti soudů v otázkách, která se týkají obou kolegií nebo která jsou mezi kolegií sporná. Dále projednává jednacím řádem soudu a rozhoduje o sloučení nebo rozdělení kolegií. Jednání je neveřejné, svolává je a řídí předseda soudu, svolat je musí vždy, jestliže o to požádá alespoň třetina všech soudců. Plénum je usnášeníschopné za přítomnosti nejméně dvou třetin všech soudců, k přijetí usnesení je potřeba prosté většiny přítomných, ve věcech sjednocovacích stanovisek a slučování nebo rozdělování kolegií však většiny všech soudců (§ 23 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů). V roce 2020 nebylo ani v jednom případě nutné svolat plénum Nejvyššího soudu k zasedání.

2. 2. Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek

Z hlediska informovanosti o sjednocovací činnosti Nejvyššího soudu i pro zkvalitňování právního vědomí odborné a laické veřejnosti je významnou činností Nejvyššího soudu vydávání Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (§ 24 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů). Jde o jedinou oficiální sbírku rozhodnutí soudů ve věcech patřících do pravomoci soudů v občanském soudním řízení a v trestním řízení. Jejím obsahem jsou všechna stanoviska obou kolegií Nejvyššího soudu, dále vybraná a schválená rozhodnutí jednotlivých senátů kolegií (včetně velkého senátu) a rovněž vybraná a schválená rozhodnutí soudů nižších stupňů. Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu je rozdělena na část civilní a část trestní.

Poté, co rozhodnutí vybraná k případné publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek prošla posouzením v evidenčním senátě příslušného kolegia Nejvyššího soudu, jsou zaslána k vyjádření připomínkovým místům, tj. krajským a vrchním soudům, právnickým fakultám univerzit, České advokátní komoře, Ministerstvu spravedlnosti, v trestních věcech Nejvyššímu státnímu zastupitelství, popřípadě i dalším or-

gánům a institucím podle povahy a významu řešených otázek. Následně jsou návrhy rozhodnutí i doručené připomínky projednány na zasedání příslušného kolegia Nejvyššího soudu, které je usnášeníschopné, je-li přítomna nadpoloviční většina všech jeho členů. Při zasedání kolegia jsou jednotlivá navrhovaná rozhodnutí případně upravena a následně se rozhoduje o jejich schválení k publikaci hlasováním všech soudců kolegia přítomných na jeho zasedání. K publikaci rozhodnutí ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek se vyžaduje souhlas nadpoloviční většiny všech soudců kolegia.

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek se vydává v jednotlivých sešitech, které vychází desetkrát ročně ve spolupráci s vydavatelstvím a nakladatelstvím Wolters Kluwer. Od roku 2017 je veřejnosti k dispozici také uživatelsky přívětivá elektronická forma Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek na adrese sbirka.nsoud.cz, do které jsou postupně vkládána nejen veškerá nová rozhodnutí, ale zpětně také kompletní předchozí obsah od počátku vydávání sbírky v šedesátých letech 20. století. Obdobě je v elektronické podobě od roku 2017 na adrese eslp.nsoud.cz dostupná také tzv. modrá sbírka, obsahující výběr důležitých rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva. Tuto sbírku rovněž vydává Nejvyšší soud ve spolupráci s vydavatelstvím a nakladatelstvím Wolters Kluwer, přesný název zní Výběr rozhodnutí ESLP pro justiční praxi.

Jednotlivé judikáty ze Sbírky rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu jsou samozřejmě dostupné i s právními větami taktéž na internetových stránkách Nejvyššího soudu www.nsoud.cz, kde je na homepage taktéž dopředu avizován obsah nejbližšího budoucího čísla Sbírky.

2. 3. Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu v roce 2020

2. 3. 1. Přehled rozhodovací činnosti občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu

Nejvyšší soud, jak vyplývá z čl. 92 Ústavy České republiky a z § 14 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, je vrcholným soudním orgánem též ve věcech patřících do civilní pravomoci soudů, a prostřednictvím občanskoprávního a obchodního kolegia je povolán zajišťovat jednotu a zákonnost rozhodování soudů v občanském soudním řízení. Tuto svoji roli plní především tím, že rozhoduje o mimořádných opravných prostředcích v případech stanovených zákony o řízení před soudy, jmenovitě o dovoláních proti rozhodnutím odvolacích soudů, jakož i – co do mimorozhodovací kompetence – přijímáním stanovisek k překonání rozdílné rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu, a konečně i publikací vybraných rozhodnutí ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek.

Naplnění těchto základních úkolů Nejvyššího soudu měla napomoci i novela zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), provedená zákonem č. 404/2012 Sb., účinná od 1. ledna 2013; podle důvodové zprávy sledovala koncepční změnu institutu dovolání, jejímž záměrem bylo jednak snížení nadměrného zatížení Nejvyššího soudu a jednak posílení role Nejvyššího soudu jako sjednotitele soud-

ní judikatury; zatímco tohoto druhého cíle (významným rozšířením mezí dovolacího přezkumu) bylo dosaženo, prvního nikoli. Nápad věci vzrostl úměrně rozšíření okruhu rozhodnutí napadnutelných dovoláním.

Na tuto skutečnost reagovala novela občanského soudního řádu, provedená zákonem č. 296/2017 Sb., účinná od 30. 9. 2017, která ustanovení § 238 o. s. ř., zakotvující případy, v nichž dovolání není přípustné, rozšířila o rozhodnutí odvolacích soudů v části týkající se výroku o nákladech řízení, rozhodnutí, kterými bylo rozhodnuto o návrhu na osvobození od soudních poplatků nebo o povinnosti soudní poplatek zaplatit, rozhodnutí, jimiž bylo rozhodnuto o žádosti účastníka o ustanovení zástupce, a – konečně, leč koncepčně významně – rozhodnutí, kterými odvolací soud zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Ke konci roku 2020 sestávalo občanskoprávní a obchodní kolegium z předsedy a padesáti devíti soudců (z toho desíti dočasně přidělených) zařazených do třinácti soudních oddělení, a to na základě rozvrhu práce vydaného předsedou Nejvyššího soudu pro tento rok, respektive jeho změn provedených v průběhu roku. Principiálně je tento rozvrh práce založen na hlediscích specializačních, reflektujících existenci oddělitelných a relativně samostatných občanskoprávních či obchodněprávních agend. Zjednodušeně řečeno jsou specializace jednotlivých soudních oddělení následující: dovolání ve věcech výkonu rozhodnutí a exekucí – oddělení 20, ve věcech pracovněprávních a dalších – oddělení 21, ve věcech věcných práv – oddělení 22, ve věcech obchodních závazkových

vztahů, práv průmyslového vlastnictví a ochrany proti nekalé soutěži – oddělení 23, ve věcech dědických a rodinněprávních, jakož i ve sporech o platnost a účinnost převodu vlastnického práva – oddělení 24, ve věcech náhrady škody a ochrany osobnostních práv – oddělení 25, ve věcech nájemních – oddělení 26, ve věcech právnických osob a nároků vycházejících z autorského zákona – oddělení 27, ve věcech restitucí a bezdůvodného obohacení – oddělení 28, ve věcech insolvenčních a směnečných – oddělení 29, ve věcech náhrady škody a nemajetkové újmy způsobených výkonem veřejné moci – oddělení 30, ve věcech obchodních závazků a ve sporech privatizačních – oddělení 32, ve věcech neobchodních závazkových vztahů – oddělení 33. Oddělení 31 pak tvoří velký senát rozhodující podle § 20 zákona o soudech a soudcích.

Do 1. 9. 2016, kdy došlo ke změně jednacího řádu Nejvyššího soudu, bylo sestavení jednotlivých procesních (tříčlenných) senátů, povoláných k projednání a rozhodnutí konkrétní věci, jež podle rozvrhu práce napadla do soudního oddělení, v zásadě v rukou tzv. řídicího předsedy příslušného soudního oddělení (rovněž určeného rozvrhem práce); řídicí předsedové sestavovali rozhodující senáty především podle kritérií vnitřních specializací, odborných dispozic jednotlivých soudců a jejich konkrétního pracovního zatížení. Od 1. 9. 2016 je rozhodující senát uvnitř soudního oddělení dán přímo rozvrhem práce. Rozvrh práce zakotvuje mechanismus, na jehož základě je napadlá věc bezprostředně identifikována s konkrétním soudcem (v souladu s režimem pravidelné rotace), a od něj se odvíjí – rovněž dopředu dané – složení tříčlenného senátu. Tato změna rozvrhu práce byla nesena záměrem vyloučit případné námitky z nedostatku respektu k pravidlům spravedlivého

procesu a v něm zakomponovaného práva na zákonného soudce dle čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Soudce, jemuž byla věc přidělena, vypracuje návrh rozhodnutí, o němž se hlasuje v takto sestaveném senátu.

2. 3. 1. 1. Rozhodování o mimořádných opravných prostředcích

Těžiště rozhodovací činnosti senátů kolegia leží v rozhodování o dovolání proti pravomocným rozhodnutím odvolacích soudů, jež je podle platného a účinného znění občanského soudního řádu jedním z mimořádných opravných prostředků, a nad ostatními svým významem dominuje. Řízení o něm je od 1. 1. 2013 upraveno v ustanoveních § 236 až 243g o. s. ř., tj. ve třetí hlavě čtvrté části občanského soudního řádu.

Dovolání je opravným prostředkem proti pravomocným rozhodnutím odvolacích soudů, tj. proti rozhodnutím soudů krajských nebo vrchních (v Praze pak proti rozhodnutí Městského soudu), kterými se odvolací řízení končí, jakož i proti některým specifickým procesním rozhodnutím odvolacích soudů vypočteným v § 238a o. s. ř., a lze je podat ve lhůtě dvou měsíců od doručení napadeného rozhodnutí (§ 240 odst. 1 o. s. ř.).

Dovolatel, nemá-li sám nebo osoba za něj jednající právnické vzdělání, musí být v souladu s § 241 odst. 1 o. s. ř. při podání dovolání zastoupen advokátem (v některých věcech může být zastoupen též notářem).

Dovolání není přípustné vždy, ale jen tehdy, jestliže tak stanoví zákon (§ 237 o. s. ř., a contrario § 238 o. s. ř., § 238a o. s. ř.). Není-li dovolání

ze zákona přípustné, nestane se jím, ani pokud účastníka odvolací soud nesprávně poučí, že dovolání přípustné je.

Novela občanského soudního řádu provedená zákonem č. 404/2012 Sb. se významným způsobem dotkla též úpravy přípustnosti dovolání; na příště je přípustné proti všem rozhodnutím odvolacích soudů, jimiž se odvolací řízení končí, a to bez ohledu na znění napadeného výroku. Není tedy rozhodné, zdali rozhodnutím odvolacího soudu došlo ke změně rozhodnutí soudu prvního stupně či k jeho potvrzení, a není ani podmínkou, aby směřovalo proti rozhodnutím ve věci samé, jak tomu bylo dříve (přípustnost dovolání proti zrušujícím rozhodnutím odvolacích soudů odstranil až výše zmíněný zákon č. 296/2017 Sb.).

Dovolání je přípustné tehdy (§ 237 o. s. ř.), jestliže napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, a přitom:

- odvolací soud se při jejím řešení odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo
- tato otázka nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena nebo
- je tato otázka dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo
- má být taková otázka dovolacím soudem posouzena jinak.

V ustanovení § 238 o. s. ř. pak zákon stanoví, kdy dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu, jímž se odvolací řízení končí, přípustné není (významný je zde majetkový census – dovolání není přípustné proti rozsudkům a usnesením vydaným v řízeních, jejichž předmětem bylo v době vydání rozhodnutí obsahujícího napadený výrok peněžité plnění nepřevyšující 50 000 Kč, včetně řízení o výkon rozhodnutí a exekučního řízení, ledaže jde o vztahy ze spotřebitelských smluv a o pracovněprávní vztahy).

Bez ohledu na omezení stanovená v § 238 o. s. ř. je dovolání podle § 238a o. s. ř. přípustné proti rozhodnutím odvolacích soudů, kterými bylo v průběhu odvolacího řízení rozhodnuto:

- o tom, kdo je procesním nástupcem účastníka,
- o vstupu účastníka do řízení na místo dosavadního účastníka (§ 107a o. s. ř.),
- o přistoupení dalšího účastníka (§ 92 odst. 1 o. s. ř.) nebo
- o záměně účastníka (§ 92 odst. 2 o. s. ř.).

Dovolání lze podat jen z toho (dovolacího) důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení, ať už hmotného, či procesního práva, které bylo pro napadené rozhodnutí určující (§ 241a odst. 1 o. s. ř.). Jiný důvod dovolání efektivně uplatnit nelze, což stojí za zdůraznění zejména ve vztahu k nikoli ojedinelé snaze dovolate-

lů zpochybnit napadené rozhodnutí námitkami neúplnosti či nesprávnosti jeho skutkového základu (to neplatí dle názoru Ústavního soudu o situacích tzv. extrémního rozporu mezi provedenými důkazy a tím, co bylo jako skutkové zjištění soudem na tomto základě konstatováno).

Od 1. 1. 2013 občanský soudní řád také zpřisnil nároky kladené na formální a obsahové náležitosti dovolání; kromě obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) a údajů o tom, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se toto rozhodnutí napadá a čeho se dovolatel domáhá, musí obsahovat též vymezení důvodu dovolání a uvedení toho, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, jak jsou zakotveny ve výše citovaném ustanovení § 237 o. s. ř. Nedostatek těchto náležitostí pak zakládá vadu dovolání, nezřídka s fatálními důsledky, neboť ji lze odstranit jen po dobu lhůty k jeho podání (přičemž v řízení u dovolacího soudu se nepoužije postup podle § 43 o. s. ř., což znamená, že dovolatel není vyzván k tomu, aby takové dovolání opravil či doplnil). Není-li vada dovolání odstraněna, dovolací soud dovolání odmítne, aniž by se jím mohl zabývat věcně.

Nedostatek uvedení toho, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, je tedy napříště rovněž důvodem odmítnutí dovolání, přičemž je možné, aby dovolací soud v těchto případech rozhodl předsedou senátu či pověřeným soudcem (§ 243f odst. 2 o. s. ř.). Jestliže dovolatel kupříkladu namítá, že se odvolací soud odchýlil od rozhodovací praxe dovolacího soudu, musí v dovolání konkretizovat, které judikatorní závěry odvolací soud nerespektoval, což na dovolatele klade zjevně nemalé nároky.

Ty však nejsou nepřiměřené s ohledem na zákonem stanovené obligatorní (odborné) zastoupení (především advokátem). Právní úprava dovolacího řízení přitom vyžaduje, aby dovolání bylo též advokátem (či notářem) sepsáno (§ 241 odst. 4 o. s. ř.); k obsahu podání, v němž dovolatel uvedl, v jakém rozsahu napadá rozhodnutí odvolacího soudu nebo v němž vymezil důvody dovolání, aniž by byla splněna podmínka povinného zastoupení, se pak nepřihlíží (§ 241a odst. 5 o. s. ř.).

Napadené rozhodnutí přezkoumá Nejvyšší soud zásadně jen v takovém rozsahu, v němž je dovolatel napadl, a z hledisek těch dovolacích důvodů, které v dovolání vymezil (výjimky z vázanosti rozsahem dovolacích návrhů stanoví § 242 odst. 2 o. s. ř., vázanost obsahem dovolací argumentace pak výjimečně prolomuje § 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.).

Nejvyšší soud rozhoduje o dovolání v naprosté většině věcí bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.).

Nejvyšší soud dovolací řízení zastaví, není-li dovolatel zákonem vyžadovaným způsobem právně zastoupen nebo vzal-li dovolatel dovolání zpět (§ 243c odst. 3 o. s. ř.).

Není-li dovolání přípustné či trpí-li vadami, pro něž nelze v dovolacím řízení pokračovat, nebo je-li zjevně bezdůvodné, Nejvyšší soud je odmítne (§ 243c odst. 1 o. s. ř.). Je-li dovolání odmítáno pro nepřípustnost podle § 237 o. s. ř., musí s tím souhlasit všichni členové senátu (§ 243c odst. 2 o. s. ř.).

V případě, že je dovolání přípustné, avšak Nejvyšší soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu je správné, dovolání zamítne jako nedůvodné [§ 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř.].

Jestliže však uzavře, že rozhodnutí odvolacího soudu správné není, může je (nově podle úpravy účinné od 1. 1. 2013) změnit, pakliže dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout [§ 243d odst. 1 písm. b) o. s. ř.].

Jinak Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zruší a věc mu vrátí k dalšímu řízení; jestliže se důvody, pro něž bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, vztahují i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zruší i toto rozhodnutí a věc vrátí k dalšímu řízení soudu prvního stupně (§ 243e odst. 2 o. s. ř.).

Nejvyšší soud nerozhoduje jen v tříčlenných senátních tělesech; k zajištění jednoty jeho rozhodovací praxe slouží institut tzv. velkého senátu (viz ustanovení § 19 a 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích), na který se procesní senát obrací, jestliže ve své věci dospěje k právnímu názoru, který je odlišný od názoru již dříve v rozhodnutí Nejvyššího soudu vyjádřeného. Pak je povinen věc tomuto velkému senátu (tvořenému představiteli jednotlivých soudních oddělení) předložit, a ten je povolán k tomu, aby danou věc rozhodl; v roce 2010 tak tomu bylo v 17 věcech, v roce 2011 v 16, v roce 2012 v 18, v roce 2013 v 15, v roce 2014 v 11, v roce 2015 v 8 věcech, v roce 2016 v 8 věcech, v roce 2017 rozhodl rovněž v 8 věcech, v roce 2018 ve 3 věcech, v roce 2019 v 6 věcech a v roce 2020 v 10 věcech.

Dovolací řízení lze průběžně sledovat v aplikaci InfoSoud, dostupné na internetových stránkách Nejvyššího soudu nebo na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti České republiky (www.justice.cz); všechna konečná rozhodnutí jsou pak v anonymizované podobě zveřejňována na webových stránkách www.nsouid.cz.

2. 3. 1. 2. Další agendy řešené soudci občanskoprávního a obchodního kolegia

Ačkoli je dovolací agenda pro Nejvyšší soud klíčová a představuje těžiště jeho činnosti, Nejvyšší soud rozhoduje i v jiných věcech, jak mu ukládá občanský soudní řád či jiné zákony. Zde stojí za zaznamenání, že rozhoduje spory o věcnou a místní příslušnost mezi soudy, určuje soud místně příslušný, jde-li o věc, jež patří do pravomoci českých soudů, ale podmínky místní příslušnosti chybí anebo je nelze zjistit (§ 11 odst. 3 o. s. ř.), rozhoduje též o návrzích na odnětí a přikázání věci, jestliže příslušný soud nemůže o věci jednat, protože jeho soudci jsou vyloučeni, či z důvodu vhodnosti (§ 12 odst. 3 o. s. ř.), dále o námitkách podjatosti proti soudcům vrchních soudů (§ 16 odst. 1 věta první o. s. ř.), respektive o vyloučení soudců vlastních (jiným senátem dle věty druhé téhož ustanovení), a konečně působí i v řízeních o návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu podle § 174a zákona o soudech a soudcích. Podle § 51 odst. 2 a § 55 zákona č. 91/2012 Sb. je pak Nejvyšší soud povolán k rozhodování o uznání pravomocných cizích rozhodnutí ve věcech rozvodu manželství, zákonného odloučení, prohlášení manželství za neplatné a určení, zda tu manželství je či není, byl-li alespoň jedním z účastníků řízení státní občan České republiky, a dále též o uznání pravomocných

cizích rozhodnutí ve věcech určení a popření rodičovství, jestliže byl alespoň jeden z účastníků řízení státní občan České republiky.

V již výše zmíněné rovině mimorozhodovací plní kolegium svoji sjednocovací roli zaujímáním stanovisek k judikatuře nižších soudů ve věcech určitého druhu, a to na základě vyhodnocení pravomocných, co do jimi vyjádřených právních názorů vzájemně rozporných, rozhodnutí. V roce 2020 však občanskoprávní a obchodní kolegium nevydalo žádné takové sjednocující stanovisko. Tentýž zájem – k posílení jednotného rozhodování – sleduje Nejvyšší soud rovněž tím, že v jím vydávané Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek uveřejňuje k tomu způsobilá významná rozhodnutí (nejen vlastní), a to na základě rozhodnutí nadpoloviční většiny všech soudců kolegia. Občanskoprávní a obchodní kolegium se v roce 2020 sešlo celkem 7 krát, mimo jiné právě proto, aby vybralo zásadní judikáty k publikaci ve Sbírce.

2. 3. 1. 3. Agendy občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu podle příslušných rejstříků

Cdo

– dovolání proti pravomocným rozhodnutím odvolacích soudů ve věcech občanskoprávních a obchodních;

Cul

– v občanskoprávních a obchodních věcech návrhy na určení lhůty k provedení procesního úkonu podle § 174a zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích;

ICdo

– incidenční spory vyvolané insolvenčním řízením;

Ncu

– návrhy na uznání cizích rozhodnutí ve věcech manželství a ve věcech určení a popření otcovství;

Nd

– spory o příslušnost mezi soudy,
 – návrhy na přikázání věci jinému soudu téhož stupně z důvodů uvedených v ustanovení § 12 odst. 1, 2 a 3 o. s. ř., je-li jeden ze soudů v obvodu působnosti Vrchního soudu v Praze a druhý v obvodu působnosti Vrchního soudu v Olomouci,
 – návrhy na vyloučení soudců Nejvyššího soudu z projednávání a rozhodování věci,
 – návrhy na určení soudu, který věc projedná a rozhodne o ní, jde-li o věc, jež patří do pravomoci českých soudů, ale podmínky místní příslušnosti chybějí nebo je nelze zjistit (§ 11 odst. 3 o. s. ř.),
 – jiné typově nezařazené věci, kde je však třeba procesního rozhodnutí;

NSČR

– věci předložené soudu k rozhodnutí v insolvenčním řízení;

2. 3. 2. Sjednocovací činnost občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu

Ve shora již ohlášené rovině mimorozhodovací plní kolegium svoji sjednocovací roli zaujímáním stanovisek k rozhodovací činnosti nižších soudů ve věcech určitého druhu (§ 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů), a to na základě vyhodnocení pravomocných, co do jimi vyjádřených právních názorů vzájemně rozporných, rozhodnutí. Tentýž zájem – směřující k posílení jednotného rozhodování – sleduje Nejvyšší soud rovněž tím, že v jím vydávané Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek uveřejňuje tomu způsobilá či jinak významná rozhodnutí (nejen vlastní), a to na základě rozhodnutí nadpoloviční většiny všech soudců příslušného kolegia.

Každé schválené stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu se publikuje ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek a v elektronické podobě též na internetových stránkách Nejvyššího soudu www.nsoud.cz.

2. 3. 3. Statistické údaje o činnosti občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu

Je neblahou skutečností, že poměr kvantity nápadu nových věcí k rozhodovací kapacitě Nejvyššího soudu způsobuje, že rozhodnutí o dovoláních jsou vydávána s jistou časovou prodlevou, v některých případech až jednoho či dvou roků (v tomto směru se však situace s ohledem na

níže popsaný příznivý vývoj nápadu aktuálně zlepšuje). Jednotlivé věci jsou v zásadě vyřizovány v pořadí, jak soudu napadly, s přihlédnutím též k celkové délce (předcházejícího) soudního řízení, jakož i ke konkrétnímu individuálnímu či veřejnému významu věci.

Ke dni 31. 12. 2016 bylo vykazováno 24 nevyřízených věcí starších dvou roků, což představuje oproti počátku roku 2015 (82 věcí) zjevný a významný úbytek, byť do roku 2016 Nejvyšší soud vstupoval s počtem těchto věcí nižším (22), k 31. 12. 2017 činil zůstatek nevyřízených věcí starších dvou roků 26 věcí, ke dni 31. 12. 2018 šlo pak o 20 věcí, ke dni 31. 12. 2019 se jednalo o 12 věcí. Ke konci roku 2020 již bylo vykazováno pouze 8 takových případů. Důvody, proč věci starší dvou let skončeny nebyly, jsou povýtce objektivní, a spočívají především v důsledcích prohlášení konkursu, procesech zjišťování procesního nástupce, předložení věci velkému senátu, ve vyčkávání výsledku řízení probíhajícího před Ústavním soudem či v položení předběžné otázky Soudnímu dvoru Evropské unie. Zhusta jsou tyto věci navíc spojovány s očekáváním jejich skončení v nejbližším období.

Zkrátit délku řízení, zvýšit kvantitativní výkon soudců a soustředit pozornost na vlastní rozhodování je smyslem asistentů soudců; v současné době působí u každého soudce jeden až tři a ku konci roku 2020 činil celkový počet asistentů na občanskoprávním a obchodním kolegiu 117 osob.

	Převzato	Napadlo	Vyřízeno	Nevyřízeno
Cdo	1 970	3 927	4 234	1 663
Cul	1	7	8	0
ICdo (ICm)	181	157	175	163
Ncu	47	151	160	38
Nd	53	621	614	60
NSČR (INS)	109	130	143	96

(Přehled počtu věcí přidělených občanskoprávnímu a obchodnímu kolegiu za rok 2020)

Ukázalo se, že v důsledku jinak odůvodnitelného zaměření novely občanského soudního řádu provedené zákonem č. 404/2012 Sb. (ve smyslu rozšíření rozhodovacích kompetencí dovolacího soudu) se otevřel prostor k podávání dovolání i v otázkách (zejména procesních), jimž nejenže chybí potenciál širšího judikatorního přesahu, ale které ani individuální přezkum z hlediska ochrany individuálních práv nejvyšší soudní instancí nevyžadují, protože došlo ke značnému nárůstu nápadu, jenž nebyl vyvažován legitimními přínosy a který se nejevil jen jako přechodný.

Popsané tendenci bylo zapotřebí adekvátně čelit, a to zejména při vědomí shora popsaného poslání Nejvyššího soudu, zvýrazněného postupně se projevující potřebou výkladu nových soukromoprávních předpisů. Rozsáhlá agenda pojící se s rekonstruovaným občanským právem totiž

– pro očekávanou novost předkládaných právních problémů – představuje pro dovolací soud výzvu nejen po stránce kvantitativní, ale především kvalitativní. Je navíc též otázkou, zda v posledních letech zvýšená efektivita vyřizování napadlých věcí je osobami stávajícími soudců dlouhodobě udržitelná, pakliže možnosti personálního posílení Nejvyššího soudu jsou zřejmě limitovány.

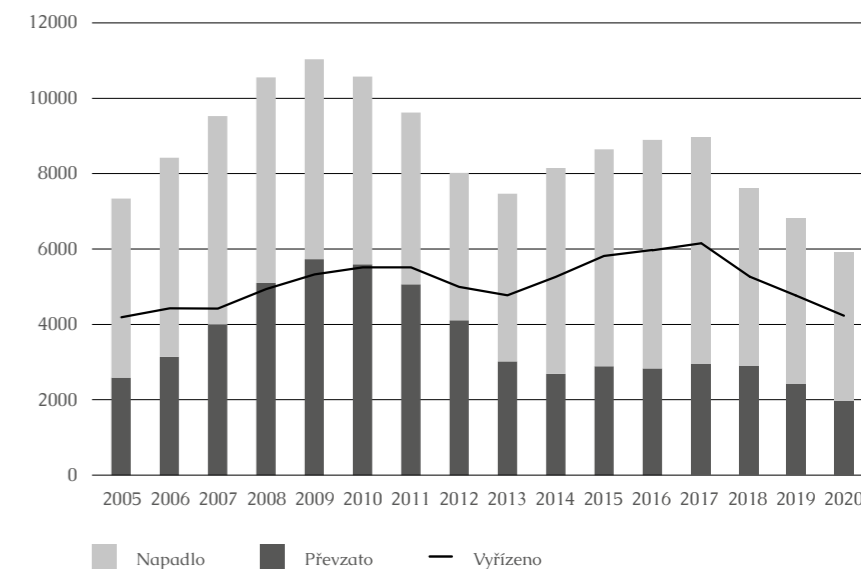
Proto se již od roku 2016 otevřela – v komunikaci s Ministerstvem spravedlnosti – debata, jak dosavadní zatížení Nejvyššího soudu snížit, která probíhala po celou první polovinu roku 2017. Výsledkem byla shoda jednak na některých restrikcích v přístupu k dovolání rozšířením výluk dosud stanovených v ustanovení § 238 o. s. ř., jmenovitě o rozhodnutí o žádosti účastníka o osvobození od soudních poplatků, rozhodnutí, jímž byla zamítnuta žádost účastníka o ustanovení zástupce, či o rozhodnutí, kterým odvolací soud zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení (jestliže ani v jednom z těchto případů nejsou zpravidla v dovoláních předkládány právně relevantní otázky s judikatorním přesahem), jednak na odstranění šestiměsíční lhůty k odmítnutí dovolání (§ 243c odst. 1 věta druhá o. s. ř., ve znění účinném do 29. 9. 2017), neboť její existence vyvolávala zvýšené úsilí o vyřizování dovolání nepřipustných, tím však komplikovala včasné řešení věcí, jež jsou naopak otevřeny věcnému posouzení. Překročení zmíněné lhůty mohlo mít totiž za následek aktivování odpovědnostního režimu podle ustanovení § 13 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. z titulu nesprávného úředního postupu (jímž je i situace, v níž rozhodnutí nebylo vydáno „v zákonem stanovené lhůtě“), což vedlo k odkladům vyřizování věcí vskutku judikatorně významných.

Návrh novely občanského soudního řádu, jenž zahrnoval právě popsané změny, byl předložen v průběhu roku 2017 k parlamentnímu projednání, a jeho výsledkem bylo přijetí zákona č. 296/2017 Sb., jenž nabyl účinnosti dne 30. 9. 2017 a kterým byly výše ohlášené záměry legislativně naplněny (vítaným posunem z hlediska Nejvyššího soudu bylo též zrušení zákonného osvobození od soudního poplatku ve věcech náhrady škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, po něvadž absence soudního poplatku v těchto řízeních vedla účastníky k nezdánka lehkovážnému podávání dovolání, což pak bylo příčinou extrémního vytížení příslušného soudního oddělení). Reálné uplatnění této novely občanského soudního řádu a zákona o soudních poplatcích pak v roce 2018 přineslo z hlediska Nejvyššího soud obrat v dřívější tendenci (ne vždy opodstatněného) navyšování rozhodovací zátěže. Nastalé snížení nápadu následně napomohlo zkrácení dovolacího řízení a vytvoření prostoru pro větší zaměření na otázky s významným judikatorním přesahem.

Ze statistických údajů z předchozích let je patrné, že zatímco do roku 2017 se přes vynaložené úsilí a nepopíratelný pokrok dlouho nedařilo zásadním způsobem snížit zůstatek nevyřízených věcí, v letech 2018, 2019 a 2020 se situace markantně změnila k lepšímu, jak dokládá následující přehled (rejstříky Cdo a dřívější Odo) za období let 2005 až 2020.

Rok	Převzato	Napadlo	Vyřízeno	Nevyřízeno
2005	2 592	4 747	4 195	3 144
2006	3 144	5 284	4 432	3 966
2007	3 996	5 534	4 427	5 103
2008	5 103	5 453	4 942	5 613
2009	5 731	5 309	5 327	5 595
2010	5 595	4 986	5 515	5 066
2011	5 066	4 559	5 514	4 111
2012	4 111	3 914	5 000	3 025
2013	3 025	4 444	4 777	2 692
2014	2 692	5 462	5 262	2 893
2015	2 893	5 757	5 812	2 838
2016	2 838	6 065	5 971	2 930
2017	2 930	6 105	6 151	2 884
2018	2 884	4 784	5 264	2 404
2019	2 404	4 340	4 774	1 970
2020	1 970	3 927	4 234	1 663

(Agenda Cdo a dřívější Odo v letech 2005 – 2020)

Zjevnou příčinou dřívějšího negativního vývoje bylo, že se nápad dovolání významně zvyšoval; v roce 2015 dosáhl 5 757 věcí, tedy o 47 % více oproti stavu v roce 2012, a ačkoliv v roce 2015 soudci občanskoprávního a obchodního kolegia vyřídili do té doby nejvíce věcí (5 812), počet neskončených případů činil přesto značných 2 838 věcí. Podobně tomu bylo v roce 2016, kdy nápad nových věcí stoupl na 6 065, a přestože bylo vyřízeno ještě více kauz než v roce 2015 (5 971), zůstatek věcí nevyřízených stoupl o 92 věcí na 2 930. Co do roku 2017 platilo, že byť napadlo

o 40 věcí více než v roce předchozím, vyřídit se podařilo ještě vyšší počet spisů, a zůstatek nevyřízených věcí tak mírně klesl – na 2 884 věcí. Teprve v roce 2018 došlo pod vlivem výše zmíněné novely občanského soudního řádu provedené zákonem č. 296/2017 Sb. k velmi podstatnému snížení nově napadlých věcí (4 784), což se pozitivně projevilo na počtu nevyřízených věcí, jenž k 31. 12. 2018 činil 2 404 spisů. Rok 2019 poté přinesl pokračování zmíněné tendence poklesu nápadu (4 340 spisů) i množství nevyřízených věcí (18% snížení oproti roku 2018). V roce 2020 došlo opět k poklesu nápadu (3 927 spisů), což ovlivnilo množství nevyřízených věcí, jichž bylo ke konci roku pouze 1 663, tedy o necelých 16 % méně než k poslednímu dni roku 2019.

2. 3. 4. Výběr důležitých rozhodnutí občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu v roce 2020

2. 3. 4. 1. Rozhodnutí velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu publikovaná ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek v roce 2020

Obchodní vedení akciové společnosti

Velký senát se v rozsudku ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. **31 Cdo 1993/2019**, publikovaném v civilní části Sbírky pod č. 24/2020, odchýlil od závěrů formulovaných v rozhodnutích Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 496/2014 a sp. zn. 21 Cdo 2310/2015, zabývajících se obchodním vedením akciové společnosti, a vyslovil konkluzi, že obchodním vedením

akciové společnosti je organizování a řízení její běžné podnikatelské činnosti, zejména rozhodování o provozu podniku (závodu) společnosti a s tím souvisejících vnitřních záležitostech společnosti, a to bez ohledu na to, zda je vykonává samo představenstvo společnosti, jím pověřený člen anebo třetí osoba.

Nezákonné rozhodnutí ve smyslu § 8 zákona č. 82/1998 Sb.

Rozkol v rozhodovací praxi řešil velký senát taktéž v rozsudku ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. **31 Cdo 1954/2019**, publikovaném v civilní části Sbírky pod č. 35/2020, v němž přijal závěr, že podmínka existence nezákonného rozhodnutí ve smyslu § 8 odst. 1 a 2 zákona č. 82/1998 Sb. je splněna tehdy, bylo-li pravomocné nebo předběžně vykonatelné rozhodnutí zrušeno nebo změněno pro nezákonnost, a to bez ohledu na další průběh řízení, v němž bylo dané rozhodnutí vydáno. Dále dovodil, že byl-li proti rozhodnutí podán opravný prostředek odkládající právní moc i vykonatelnost rozhodnutí, posuzuje se nezákonnost ve smyslu § 8 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. ve vztahu k pravomocnému rozhodnutí o tomto opravném prostředku.

Neplatnost rozhodčí doložky

V rozsudku ze dne 12. 2. 2020, sp. zn. **31 Cdo 3534/2019**, publikovaném v civilní části Sbírky pod č. 63/2020, reagoval velký senát na judikaturní nesoulad v otázce neplatnosti rozhodčí doložky. V řadě rozhodnutí se Nejvyšší soud vyslovil tak, že v případě určení pouze některých rozhodců *ad hoc*, i přes dohodu smluvních stran na jednom nebo více

rozhodcích jmenovitě způsobem předpokládaným v § 7 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení, je rozhodčí doložka absolutně neplatná v celém jejím rozsahu. Naopak v usneseních sp. zn. 20 Cdo 1330/2016 a sp. zn. 20 Cdo 4543/2017 Nejvyšší soud připustil, že týká-li se důvod neplatnosti toliko části rozhodčí doložky, již lze oddělit od zbývajících částí rozhodčí doložky, může být neplatná pouze část rozhodčí doložky. Velký senát se také s odkazem na nálezy Ústavního soudu ze dne 8. 1. 2019, sp. zn. III. ÚS 1336/18, přiklonil k dodržování principu autonomie vůle stran (projevené v rozhodčí doložce) v maximální možné míře a uzavřel, že pokud důvod neplatnosti stíhá toliko část rozhodčí doložky, kterou je možno oddělit od zbytku rozhodčí doložky, je neplatná pouze (důvodem neplatnosti dotčená) část rozhodčí doložky.

Porušení základní povinnosti při provozu vozidla na pozemních komunikacích provozováním vozidla

Velký senát rozsudkem ze dne 10. 6. 2020, sp. zn. **31 Cdo 475/2020**, publikovaný v civilní části Sbírky pod č. 95/2020, překonal rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 3363/2013, přičemž judikoval, že pro posouzení otázky, zda pojištěný porušil základní povinnost při provozu vozidla na pozemních komunikacích provozováním vozidla, které svojí konstrukcí nebo technickým stavem neodpovídá požadavkům bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích, obsluhujících osob, přepravovaných osob a věcí [§ 10 odst. 2 písm. a) zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů], a zda tedy má pojistitel vůči němu právo na regresní postih, je rozhodné, zda pojištěný věděl,

či při zachování běžné péče a opatrnosti mohl vědět, že vozidlo těmto požadavkům neodpovídá.

Veřejný pořádek

Pojmem veřejný pořádek se ve vztahu k § 13 z. o. k. zabýval velký senát v rozsudku ze dne 10. 6. 2020, sen. zn. **31 ICdo 36/2020**, v němž se odchýlil od závěrů obsažených v usneseních Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2018, sp. zn. 21 Cdo 2980/2018, ze dne 27. 11. 2018, sp. zn. 21 Cdo 2576/2018, a ze dne 18. 12. 2018, sp. zn. 21 Cdo 2815/2018, a uzavřel, že výraz „zjevné“, užitý v § 588 o. z., nevyjadřuje požadavek na určitý stupeň intenzity narušení veřejného pořádku posuzovaným právním jednáním, nýbrž toliko zdůrazňuje, že narušení veřejného pořádku musí být zřejmé, jednoznačné a nepochybné. Dále vyvodil, že je-li v důsledku nedodržení požadavku na písemnou formu právního jednání a úřední ověření podpisu jednajícího společníka, stanoveného v § 13 z. o. k., narušen veřejný pořádek, je toto jednání neplatné; soud k neplatnosti přihlédne i bez návrhu (§ 588 o. z.).

2. 3. 4. 2. Vybraná rozhodnutí schválená občanskoprávním a obchodním kolegiem Nejvyššího soudu v roce 2020 k uveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek

Nutnost podpisu povinného na listině dle § 43 odst. 2 exekučního řádu

Otázku v rozhodovací praxi dosud neřešenou, týkající se listiny uvedené v § 43 odst. 2 exekučního řádu, objasnil Nejvyšší soud v usnesení ze

dne 5. 11. 2019, sp. zn. **20 Cdo 3028/2019**, publikovaném v civilní části Sbírky pod č. 44/2020, v němž uvedl, že tato listina nemusí být vždy listina podepsaná povinným. Má-li být vzájemná povinnost oprávněného plněna vůči třetí osobě, může naplnění podmínky uvedené v citovaném ustanovení stvrdit i tato třetí osoba.

Přezkum exekučního titulu přihlášeného věřitele z moci úřední

Nejvyšší soud v usnesení ze dne 3. 12. 2019, sp. zn. **20 Cdo 3293/2019**, publikovaném v civilní části Sbírky pod č. 64/2020, posuzoval, zda je exekuční soud (soudní exekutor) z moci úřední oprávněn a povinen přezkoumat, jestli exekuční titul ve formě rozhodčího nálezu předložený některým z přihlášených věřitelů za účelem uspokojení v něm uvedené pohledávky byl vydán osobou, která měla pravomoc k jeho vydání, a zda je tento exekuční titul vykonatelný. S poukazem na argument a simili dovodil, že pokud je exekuční soud (soudní exekutor) oprávněn a povinen takto činit v případech exekučního titulu, na jehož základě je zahájeno exekuční řízení, musí činit stejně i u exekučního titulu předloženého přihlášeným věřitelem.

Bezprávná výhrůžka

Neplatnost právního jednání, k němuž byl jednající přinucen hrozbou tělesného nebo duševního násilí vyvolávající vzhledem k významu a pravděpodobnosti hrozícího nebezpečí i k osobním vlastnostem toho, jemuž bylo vyhrožováno, jeho důvodnou obavou (tzv. bezprávná výhrůžka) byla v poměrech současného občanského zákoníku před-

mětem rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2019, sp. zn. **21 Cdo 2250/2018**, publikovaném v civilní části Sbírky pod č. 79/2020. Nejvyšší soud zde podává výklad ustanovení § 587 odst. 1 o. z. a rozvádí, v jakém případě se jedná právě o tzv. bezprávnou výhrůžku. Dále formuluje podmínky, za nichž může oprávněná osoba namítnout neplatnost právního jednání.

Nahrazení zaměstnance osobou mimo pracovněprávní vztah

Za jakých podmínek je zaměstnavatel oprávněn rozhodnout, že určité činnosti dosud vykonávané jeho zaměstnanci bude nadále zajišťovat jinak než prostřednictvím osob zaměstnávaných v pracovněprávním vztahu, zrušit proto pracovní místa dotčených zaměstnanců a dát jim z tohoto důvodu výpověď z pracovního poměru řeší Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 29. 1. 2020, sp. zn. **21 Cdo 2128/2019**, publikovaném v civilní části Sbírky pod č. 88/2020. Dospěl zde mimo jiné k závěru, že zaměstnavatelé mohou plnění běžných úkolů vyplývajících z předmětu jejich činnosti (stejně jako plnění ostatních úkolů) zajišťovat i jinak než prostřednictvím osob zaměstnávaných v základním pracovněprávním vztahu, nejde-li o výkon závislé práce na základě smluv (dohod), jimiž se zakládají jiné než pracovněprávní vztahy.

Zřízení stavby v blízkosti hranic pozemků

Zřizováním stavby v blízkosti hranic mezi pozemky se zabývá rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2019, sp. zn. **22 Cdo 4348/2018**, publikovaný v civilní části Sbírky pod č. 45/2020, v němž Nejvyšší soud

dovodil, že vlastník pozemku nemůže požadovat, aby se soused zdržel zřizování stavby v těsné blízkosti společné hranice pozemků (§ 1020 o. z.), jestliže stavebník má platný veřejnoprávní titul (např. stavební povolení), a důvody, pro které by stavba neměla být zřizována, mohl vlastník pozemku uplatnit ve veřejnoprávním (stavebním) řízení, avšak neučinil tak.

Posuzování úplatnosti smlouvy darovací, jejíž součástí je smlouva o výměnku, z hlediska ochrany dobrověrného nabyvatele

Problematiku institutu výměnku řeší Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 28. 11. 2019, sp. zn. **22 Cdo 2769/2018**, publikovaném v civilní části Sbírky pod č. 69/2020, v němž naznal, že je-li v souvislosti s darovací smlouvou uzavřena smlouva o výměnku, posuzuje se pro účel předpokládaný § 984 odst. 1 o. z., tedy zásadu materiální publicity a ochranu dobrověrného nabyvatele, darovací smlouva zpravidla jako smlouva úplatná.

Vztah vlastníka pozemku a vlastníka stavby na pozemku stojící

Právními vztahy mezi vlastníkem pozemku a vlastníkem stavby, zřízené na cizím pozemku před 1. 1. 2014 na základě časově neomezeného práva mít na cizím pozemku stavbu, které později zaniklo (zejména v důsledku změny právní úpravy), se zabývá rozsudek ze dne 8. 6. 2017, sp. zn. **22 Cdo 828/2017**, publikovaný v civilní části Sbírky pod č. 54/2020. Nejvyšší soud zde uzavírá, že tyto vztahy nelze posuzovat analogicky podle § 135c obč. zák. ani podle § 1084 až 1086 o. z.;

to platí i pro stavbu zřízenou v té době na vlastním pozemku, jestliže vlastnické právo vlastníka stavby k pozemku později zaniklo.

Určování ceny věci při vypořádávání SJM v poměrech nového občanského zákoníku

Za zásadní rozhodnutí, měnící dosavadní praxi ve vztahu k zákonu č. 40/1964 Sb., občanskému zákoníku, je považován rozsudek ze dne 28. 4. 2020, sp. zn. **22 Cdo 1205/2019**, ve kterém Nejvyšší soud konstatoval, že vypořádává-li soud zaniklé (zrušené či zúžené) společné jmění manželů, je v poměrech nového občanského zákoníku (zákona č. 89/2012 Sb.) třeba zásadně vyjít z obvyklé ceny věci a jejího stavu v době rozhodování soudem.

Zneužití dominantního postavení na trhu výkonem práva duševního vlastnictví

Ke zneužití postavení osoby s dominantním postavením na trhu může podle čl. 102 Smlouvy o fungování Evropské unie dojít výkonem práva k ochranné známce, je-li doprovázen výjimečnými okolnostmi, v jejichž důsledku je potlačena soutěž na relevantním trhu. K tomuto závěru Nejvyšší soud dospěl v rozsudku ze dne 29. 5. 2019, sp. zn. **23 Cdo 5955/2017**, publikovaném v civilní části Sbírky pod č. 26/2020, na základě aplikace judikatury Soudního dvora Evropské unie.

Ujednání o smluvní pokutě vázané na odstoupení od smlouvy

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2019, sp. zn. **23 Cdo 1192/2019**, publikovaný v civilní části Sbírky pod č. 55/2020, řeší otázku platnosti ujednání o smluvní pokutě, které váže vznik práva na smluvní pokutu kromě porušení právní povinnosti také na další právní skutečnost, již je v tomto případě odstoupení od smlouvy věřitelem pro porušení povinnosti dlužníkem. Podle závěrů rozhodnutí je zmíněné ujednání v poměrech o. z. přípustné. Jeho účelem může být sankcionovat stranu, která by svým jednáním nebo opomenutím porušila smlouvu takovým způsobem, jenž by odůvodnil právo druhé smluvní strany od smlouvy odstoupit, přičemž samotné odstoupení od smlouvy by nepředstavovalo dostatečnou sankci.

Uzavření rozhodčí smlouvy prostřednictvím e-mailu

Problematický výklad dodržení písemné formy podle Newyorské úmluvy v oblasti rozhodčího práva objasnil Nejvyšší soud v usnesení ze dne 16. 5. 2019, sp. zn. **23 Cdo 3439/2018**, publikovaném v civilní části Sbírky pod č. 59/2020, v němž judikoval, že pro platné uzavření rozhodčí smlouvy mezi osobami z různých států výměnou e-mailů ve smyslu čl. II Newyorské úmluvy není nutný kvalifikovaný elektronický podpis.

Škoda způsobená provozní činností

V rozsudku ze dne 27. 6. 2019, sp. zn. **25 Cdo 1127/2018**, publikovaném v civilní části Sbírky pod č. 36/2020, měl Nejvyšší soud příležitost po-

prvé vyložit základní zásady objektivní odpovědnosti za škodu způsobenou provozní činností (§ 2924 o. z.). Naznal, že je založena i unikem splaškové vody z kanalizace vyúsťující do objektu a provozovatel kanalizace za škodu na zasažených nemovitostech odpovídá bez ohledu na to, že mezi ním a poškozeným neexistoval závazkový právní vztah. Dále se zabýval možností provozovatele zprostit se této odpovědnosti.

Odvracení hrozící škody provedením stavby na cizím pozemku

Rozsudek ze dne 23. 10. 2019, sp. zn. **25 Cdo 1412/2019**, publikovaný v civilní části Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 58/2020, se dotýká institutu vhodných a přiměřených opatření k odvrácení hrozící škody, který byl obsažen i v zákoně č. 40/1964 Sb. (v § 417). Konstatuje, že v nové úpravě nedošlo k zásadním změnám, a tedy nadále platí, že při vážném ohrožení, kdy hrozící škodu nelze odvrátit jinak než vhodnými a přiměřenými stavebními úpravami, může soud podle § 2903 odst. 2 o. z. uložit žalovanému, aby provedl stavbu, a to i na cizím pozemku, souhlasí-li s tím jeho vlastník. Rozhodnutí též zdůrazňuje nutnost precizního žalobního petitu odpovídajícímu stavebnímu řešení, jež je navrženo odbornou technickou zprávou či posudkem.

Promlčení práva na pojistné plnění z pojištění odpovědnosti

Nové pravidlo promlčení přinesl § 635 odst. 2 o. z., podle nějž právo na pojistné plnění z pojištění odpovědnosti za škodu počíná běžet až rok po pojistné události, nicméně její uplynutí je propojeno s promlčením

škodního nároku, jehož se týká. Z těchto důvodů se nárok vůči pojistiteli promlčuje nejpozději uplynutím promlčecí lhůty stanovené pro právo na náhradu škody poškozeného vůči škůdci, jak ve vztahu k promlčení lhůt objektivní, tak i subjektivní. Rozsudek ze dne 28. 11. 2019, sp. zn. **25 Cdo 1976/2019**, publikovaný v civilní části Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 68/2020, toto pravidlo vysvětluje a rozvíjí.

Rozlišení nájmu a pachtu

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2020, sp. zn. **26 Cdo 3721/2019**, publikovaný v civilní části Sbírky pod č. 81/2020, dává návod jak rozlišit pacht od nájmu, popisuje charakteristické znaky pro každý z těchto vztahů a řeší i otázku aplikace přechodných ustanovení u smluv uzavřených do 31. 12. 2013.

Nájem prostoru sloužící k podnikání

Nejvyšší soud se v rozsudku ze dne 15. 4. 2020, sp. zn. **26 Cdo 2585/2019**, zaobírá dispozitivní úpravou nájmu prostoru sloužícího k podnikání, možnostmi stran vyloučit si institut přezkumu oprávněnosti výpovědi a rozebírá, jakou obranu má v takovém případě proti neoprávněné či neplatné výpovědi strana, která výpověď dostala. Dále řeší otázku platnosti více nájemních smluv uzavřených k jednomu předmětu nájmu a v poměrech nového občanského zákoníku uzavírá, že smlouva o nájmu není neplatná jen proto, že stejná věc byla pronajata více smlouvami několika nájemcům.

Naplnění podmínky naturální restituce u věcí nemovitých zatížených patronátním právem

Při posuzování dovolání v restituční při dospěl Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 19. 11. 2019, sp. zn. **28 Cdo 2854/2019**, publikovaný v civilní části Sbírky pod č. 71/2020, k závěru, že podmínky naturální restituce ve smyslu ustanovení § 7 odst. 1 písm. b) zákona č. 428/2012 Sb., naplňují jen nemovité věci, jež v rozhodném období bezprostředně sloužily některému z účelů taxativně vyjmenovaných v tomto ustanovení. Naznal také, že nepostačuje, byly-li v rozhodném období zatíženy patronátním právem, jemuž odpovídala povinnost jejich vlastníka podporovat ze zisku vygenerovaného jejich užitím duchovní a pastorační činnost církve (vydržování kostelů).

DPH při vyčíslování bezdůvodného obohacení vzniklého užíváním cizí věci

Nejvyšší soud řešil otázku v rozhodovací praxi v obdobném kontextu doposud neřešenou, týkající se zohlednění daně z přidané hodnoty při oceňování prospěchu získaného užíváním cizí věci bez řádného právního důvodu porovnávací metodou. Rozsudkem ze dne 3. 9. 2019, sp. zn. **28 Cdo 2169/2018**, publikovaný v civilní části Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 47/2020, Nejvyšší soud uzavřel, že je zásadně relevantní nájemné sjednané v porovnávaných smlouvách, ať již v sobě zahrnuje daň z přidané hodnoty, či nikoli. Dovodil ale, že pokud věc užíval plátce daně z přidané hodnoty za okolností umožňujících uplatnění odpočtu daně na vstupu ve smy-

slu § 72 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, je namíste vycházet z nájemného placeného za srovnatelné objekty bez navýšení o daň z přidané hodnoty.

Bez důvodné obohacení vědomým plněním na cizí dluh

V rozsudku ze dne 3. 5. 2019, sp. zn. **28 Cdo 208/2019**, publikovaném v civilní části Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 21/2020, Nejvyšší soud uvedl, že právo na vydání bezdůvodného obohacení vzniklého plněním za jiného (§ 2991 o. z.) není vyloučeno podle § 2997 odst. 1 věty druhé o. z. samotnou skutečností, že ochuzený (plnitel) vědomě poskytl plnění namísto obohaceného (dlužníka), ač k tomu nebyl povinen, ani tím, že si ochuzený na věřiteli nevyvymínil postoupení pohledávky dle § 1936 odst. 2 o. z.

Okamžik rozhodný pro posouzení obsahu územně plánovací dokumentace z hlediska naplnění výlukového důvodu

Za okamžik rozhodný pro posouzení obsahu územně plánovací dokumentace (zda vymezuje pozemek určený k zastavění veřejně prospěšnou stavbou dopravní nebo technické infrastruktury) se z hlediska naplnění uvedené podmínky výlukového důvodu upraveného v ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. 428/2012 Sb., podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2020, sp. zn. **28 Cdo 164/2020**, publikovaného v civilní části Sbírky pod č. 98/2020, považuje okamžik doručení výzvy oprávněné osoby k vydání takového majetku osobě povinné.

Uplatnění pravomocně přisouzeného odpůřícího nároku v insolvenčním řízení

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 12. 2019, sen. zn. **29 ICdo 171/2017**, publikovaný v civilní části Sbírky pod č. 86/2020, vysvětluje, jakým způsobem lze v insolvenčním řízení vedeném na majetek osoby, vůči níž má věřitel z doby před zahájením insolvenčního řízení pravomocně přisouzený odpůřící nárok v podobě určení neúčinnosti právního jednání, jímž věřitelův dlužník převedl svůj majetek na tuto osobu, uplatnit nároky. Nejvyšší soud dospívá k závěru, že je lze uplatnit pouze přihláškou pohledávky, přičemž jde o nezajištěnou pohledávku, jež odpovídá peněžité náhradě za majetek ušlý z majetku (obligačního) dlužníka.

Mezera krytí v insolvenčním řízení

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2020, sen. zn. **29 NSČR 13/2019**, publikované v civilní části Sbírky pod č. 99/2020, objasňuje, odkdy lze v insolvenčních řízeních uplatnit vyvratitelnou domněnku platební schopnosti dlužníka založenou na pojmu „mezera krytí“, a ozřejmuje vzájemný vztah této domněnky k domněnkám platební neschopnosti dlužníka.

Osoba blízká právníké osobě

Změny v dosavadních judikatorních závěrech Nejvyššího soudu k výkladu pojmu „osoba blízká právníké osobě“ po rekodifikaci soukromého

práva (po přijetí zákona č. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku) reflektuje rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2020, sen. zn. **29 ICdo 43/2018**, publikovaný v civilní části Sbírky pod č. 100/2020.

Pochybení v řízení o ukončení studia a odpovědnost vysoké školy

Doposud spornou otázku odpovědnosti státu za pochybení vysoké školy v rámci řízení o ukončení studia žalobce na vysoké škole vyřešil Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 31. 7. 2019, sp. zn. **30 Cdo 2301/2017**, publikovaném v civilní části Sbírky pod č. 46/2020. Zdůraznil, že vysoká škola je nadána samosprávou, jež je vykonávána nezávisle na státu, a proto za tvrzenou újmu odpovídá sama podle předpisů občanského práva.

Odpovědnost státu za újmu způsobenou policejním orgánem, jakožto orgánem činným v trestním řízení

První rozhodnutí Nejvyššího soudu vymezující dosud spornou otázku působnosti zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), a speciálního ustanovení zakládající odpovědnost státu za škodu v režimu zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, je usnesení ze dne 29. 4. 2020, sp. zn. **30 Cdo 4066/2018**, publikované v civilní části Sbírky pod č. 96/2020. Nejvyšší soud uzavřel, že odpovědnost státu za újmu způsobenou činností policejního orgánu coby orgánu činného v trestním řízení se řídí ustanovením § 95 odst. 1

zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, jen tehdy, je-li újma způsobena osobě, která není zamýšleným adresátem výkonu veřejné moci, ani se jinak trestního řízení neúčastní v postavení jeho subjektu.

Vrácení daru

Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 31. 3. 2020, sp. zn. **33 Cdo 2339/2019**, publikovaném v civilní části Sbírky pod č. 92/2020, popisuje zákonem nastavené podmínky pro vrácení daru. Tyto podmínky považuje za součást okolností, za kterých se darovací smlouva uzavírá, a které nemohou proto být později bez ohledu na vůli smluvních stran měněny novou právní úpravou, jež by měla dopad na právní poměr dříve založený darovací smlouvou. Pokud by tedy byla darovací smlouva uzavřena před 1. 1. 2014, je nutné nárok na vrácení daru vždy poměřovat zákonem č. 40/1964 Sb., občanským zákoníkem, ve znění účinném do 31. 12. 2013, i když k „nemravnému“ chování obdarovaného, pro které dárce žádá vrácení daru, došlo až po 1. 1. 2014.

Nezbytné náležitosti dohody o narovnání

Vyjádřením spornosti či pochybnosti v dohodě o narovnání se zaobíral Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 21. 11. 2019 sp. zn. **33 Cdo 1720/2019**, publikovaném v civilní části Sbírky pod č. 80/2020, a naznal, že toto vyjádření není nezbytnou náležitostí dohody o narovnání, absentuje-li, nezakládá to neurčitost či neplatnost, dále uvedl, že spornost nebo pochybnost jsou subjektivními kategoriemi a není právně významné, zda se takto jeví třetí osobě nebo soudu.

Vady z předčasného plnění

Zákon se situací, kdy kupující byl ochoten přijmout předčasné plnění, spojuje možnost, aby případně vyskytnuvší se vady předmětu koupě napravil do původně dohodnuté doby pro odevzdání věci. Je přitom ponecháno na vůli prodávajícího, jakým způsobem nedostatky plnění odstraní, neboť zatím nejde o nároky z titulu práv z vadného plnění, ale o právo prodávajícího „odstranit vady předčasného plnění“, kupující v takovém případě nemůže postupovat podle § 2106 o. z. Nejvyšší soud takto uzavřel v rozsudku ze dne 31. 10. 2019, sp. zn. **33 Cdo 5857/2017**, publikovaném v civilní části Sbírky pod č. 75/2020.

2. 3. 4. 3. Některá další vybraná rozhodnutí přijatá občanskoprávním a obchodním kolegiem Nejvyššího soudu v roce 2020

Porušení generálního inhibitoria smlouvou o postoupení pohledávky

Problematice tzv. generálního inhibitoria je věnováno usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 2020, sp. zn. **20 Cdo 1270/2020**. Nejvyšší soud zde judikuje, že pokud uzavřel povinný v době od 1. 11. 2009 smlouvu o postoupení pohledávky, i když mu to zakazovalo generální inhibitorium podle § 44a odst. 1 exekučního řádu, pokládá se toto jeho právní jednání za platné, i když se oprávněná osoba v exekuci dovolala jeho neplatnosti, jestliže toto právní jednání s ohledem na výsledek exekuce nepoškodilo majetkové zájmy oprávněného.

Zásada rovného odměňování

V rozsudku ze dne 20. 7. 2020, sp. zn. **21 Cdo 3955/2018**, se Nejvyšší soud zabývá otázkou, jaký význam má při posuzování, zda jde o (ne) rovné zacházení při odměňování zaměstnanců za práci, okolnost, že se mzdy zaměstnanců, kteří vykonávají v rámci územního působení zaměstnavatele stejnou práci nebo práci stejné hodnoty, v jednotlivých oblastech (regionech) liší. V tomto rozhodnutí vysvětlil, že z hlediska zásady rovného odměňování podle ustanovení § 110 zák. práce nejsou pro posouzení, zda se v konkrétním případě jedná o stejnou práci nebo o práci stejné hodnoty, významné sociálněekonomické podmínky a jim odpovídající výše nákladů na uspokojování životních potřeb v místě, kde zaměstnanec na základě pracovní smlouvy pro zaměstnavatele vykonává práci.

Provedení návrhu na vklad na základě dohody o narovnání

Otázkou, zda vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí lze provést také na základě dohody o narovnání obsahující uznání vlastnického práva k nemovité věci, se zabýval Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 3. 12. 2020, sp. zn. **24 Cdo 1810/2020**, ve kterém dovodil, že dohodu o narovnání podle § 1903 o. z. lze považovat za vkladu schopnou v případě, pokud na jejím základě má dojít k uznání existence nebo neexistence některého z věcných práv, s nímž katastrální zákon v § 11 odst. 1 písm. a) až s) připouští zápis ve formě vkladu do katastru nemovitostí.

Aplikace ustanovení 154 z. ř. s. v případech nesouhlasu obstaravatele pohřbu s převzetím majetku bez hodnoty či nepatrné hodnoty

Další postup v řízení o pozůstalosti, pokud zůstavitel zanechal jen majetek bez hodnoty nebo majetek nepatrné hodnoty a obstaravatel pohřbu s jeho převzetím nesouhlasí, zákon výslovně neupravuje, proto je v zásadě na místě pokračovat v řízení projednáním pozůstalosti. Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 27. 8. 2020, sp. zn. **24 Cdo 785/2020**, však naznal, že pokud náklady státu a náklady účastníků řízení vzniklé se zjišťováním dědiců a s vlastním projednáním pozůstalosti jsou výrazně nepřiměřené hodnotě a charakteru zůstavitelem zanechaného majetku, mohla by tato situace vést po individuálním posouzení případu k aplikaci ustanovení § 154 z. ř. s. Přičemž tím komu bude majetek bez hodnoty nebo majetek nepatrné hodnoty vydán, může být i stát.

Soužití ve společné domácnosti

Pojmu soužití ve společné domácnosti se Nejvyšší soud věnoval v rozsudku ze dne 2. 4. 2020, sp. zn. **24 Cdo 3958/2019**, v němž dovodil, že se jedná o soužití osob, které není omezeno jen na občasné návštěvy nebo příležitostnou výpomoc, za předpokladu, že takové společenství osob představuje jejich jedinou společnou domácnost spojenou s úhradou společných potřeb. Totéž stanovil pro posouzení statusu případně další spoluzijící osoby ve společné domácnosti registrovaných partnerů (např. pro účely pozůstalostního řízení).

Ochrana osobnosti poslance

V usnesení ze dne 15. 4. 2020, sp. zn. **25 Cdo 2386/2019**, řešil Nejvyšší soud otázku, zda poslanec, který se cítí dotčen projevem jiného poslance na půdě Parlamentu, má pro ochranu své cti k dispozici pouze podání podnětu disciplinární komisi příslušné parlamentní komory nebo se může obrátit na soud s žalobou na ochranu osobnosti. Nejvyšší soud se v tomto rozhodnutí zabýval otázkou pravomoci soudů k projednání těchto sporů a uzavřel, že takovýto projev může vyvolat nejen následky disciplinární, ale při zásahu do osobnostních práv může vyvolat též následky soukromoprávní a proto není na místě řízení zastavit a věc postoupit mandátovému a imunitnímu výboru Poslanecké sněmovny.

Ukládání pokuty za neprovedené či nesprávné vyúčtování služeb

Pilotním rozhodnutím zabývajícím se otázkou ukládání pokuty podle § 13 zákona č. 67/2013 Sb. za neprovedené či nesprávné vyúčtování služeb je rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2020, sp. zn. **26 Cdo 4074/2019**, jenž říká, že povinnost zaplatit pokutu nezávisí na výsledku vyúčtování. Dále uzavírá, že se na pokutu podle výše uvedeného zákona použijí ustanovení o smluvní pokutě obsažená v §§ 2048–2051 o. z. Na tento rozsudek navazují a dále ho rozvíjí další rozhodnutí předmětného soudního oddělení (například sp. zn. 26 Cdo 1105/2020, 26 Cdo 1528/2020 a 26 Cdo 1528/2020).

Povaha dluhu vlastníka jednotky na příspěvcích spojených se správou domu a pozemku

V rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2020, sp. zn. **26 Cdo 557/2019**, je podán výklad ustanovení § 1186 o. z. ve znění účinném do 30. 6. 2020, upravující zákonný přechod dluhů vlastníka jednotky (bytové spoluvlastnictví) na příspěvcích spojených se správou domu a pozemku při převodu jednotky, který ač je v praxi často aplikován, nebyl vykládán jednotně. Výkladem tohoto ustanovení Nejvyšší soud dospěl k závěru, že nejde o jinou závadu vážnoucí na věci ve smyslu § 1107 o. z., ale o osobní dluh bývalého vlastníka jednotky. Ustanovení § 1186 odst. 2 o. z. upravuje zákonný přechod dluhu v případě převodu jednotky (změnu v osobě dlužníka), výše dluhů, které na nabyvatele mají přejít, musí být doložena písemným potvrzením osoby odpovědné za správu domu a pozemku. Na toto rozhodnutí bylo navázáno rozsudkem ze dne 28. 7. 2020 sp. zn. 26 Cdo 774/2019.

Právo společníka s. r. o. na informace

Ucelený výklad institutu práva společníka společnosti s ručením omezeným na informace o stavu a činnosti společnosti a jejích orgánů (v poměrech právní úpravy účinné od 1. 1. 2014) podává rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2020, sp. zn. **27 Cdo 2708/2018**.

Vystoupení pobočného spolku ze spolku hlavního

Otázku, která byla řešena i na akademické půdě, a jež vyvstala po opakovaných pokusech pobočných spolků o vystoupení ze spolku hlavního

ho, řeší usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2020, sp. zn. **27 Cdo 1644/2018**, a v jejím rámci sjednocuje dosud nejednotnou judikaturu soudu nižších stupňů, v poměrech právní úpravy účinné od 1. 1. 2014.

Vyloučení člena družstva

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. **27 Cdo 2613/2018**, podává ucelený výklad institutu vyloučení člena z družstva a stanoví, že při posuzování, zda je vyloučení přiměřenou sankcí za porušení povinností členem družstva, je třeba přihlídnout ke všem okolnostem konkrétní věci, jakož i k právům a oprávněným zájmům jak dotčeného člena, tak družstva samotného a jeho ostatních členů (§ 212 odst. 1 o. z.). I zde se proto plně uplatní princip přiměřenosti (proporcionality) jako jedna ze základních zásad soukromého práva. V tomto rozhodnutí se Nejvyšší soud také zabývá otázkami soudního přezkumu platnosti vyloučení (v poměrech právní úpravy účinné od 1. 1. 2014).

Následky nedodržení způsobu jednání jménem obchodní společnosti

V poměrech právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 jsou rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2020, sp. zn. **27 Cdo 760/2019**, poprvé řešeny důsledky nedodržení způsobu jednání jménem obchodní společnosti a možnost ratihabice takového jednání obchodní společností. V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud dospěl k závěru, že pokud jednal člen statutárního orgánu za obchodní společnost sám, ačkoli dle způsobu jednání obchodní společnosti zapsaného v obchodním rejstříku tak měli činit dva či více jeho členů, je z tohoto právního úkonu zavázán jednajícím člen

statutárního orgánu, ledaže obchodní společnost právní úkon dodatečně bez zbytečného odkladu schválí.

Povaha pojistného na zdravotní pojištění v insolvenčním řízení

Praktická otázka povahy pojistného na zdravotní pojištění, které pozdější insolvenční dlužník zúčtoval svým zaměstnancům a odvedl jejich zdravotní pojišťovně, je předmětem rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2020, sp. zn. **29 ICdo 97/2018**. Nejvyšší soud zde přitom dospívá k názoru, že nejde o plnění z majetku náležící do majetkové podstaty dlužníka.

Vznik nemajetkové újmy při pochybení veřejné moci

Vztah generální klauzule náhrady nemajetkové újmy v občanském zákoníku ke speciální úpravě v zákoně č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), vysvětluje rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2020, sp. zn. **30 Cdo 891/2020**, tvrdící, že újma poškozeného nemůže spočívat čistě v tom, že stát pochybil. Ke vzniku újmy se dané pochybení musí v poměrech poškozeného projevit zásahem do jeho přirozených práv. Pouze z nezákonného zahájení exekučního řízení tedy neplyne domněnka, že domnělému povinnému vznikla nemajetková újma.

Úhrada podpory výroby elektřiny

V rozsudku ze dne 23. 6. 2020, sp. zn. **32 Cdo 1264/2019**, Nejvyšší soud řešil otázky související s úhradou podpory výrobcům elektřiny formou zeleného bonusu a příspěvku k elektřině z kombinované výroby elektřiny a tepla. Nejprve dovodil, že i v rozhodném období roku 2012 byla podmínkou vzniku práva výrobce elektřiny na úhradu výše citované podpory existence pravomocné licence na výrobu elektřiny týkající se konkrétního výrobního zařízení. Následně uzavřel, že s ohledem na povahu vztahu mezi výrobcem elektřiny a provozovatelem přenosové nebo regionální distribuční soustavy při poskytování podpory měl výrobce v případě prodlení s úhradou podpory právo na úroky z prodlení a odmítl-li provozovatel přenosové nebo regionální distribuční soustavy uhradit výrobcovi tuto podporu, přešla s účinností od 1. 1. 2013 povinnost k jejímu zaplacení včetně úroku z prodlení na operátora trhu.

Ujednání o výši úroků z prodlení v rozporu s dobrými mravy

Nejvyšší soud se v rozsudku ze dne 22. 9. 2020, sp. zn. **32 Cdo 1490/2019**, zabýval tím, za jakých podmínek lze v poměrech právní úpravy účinné od 1. 1. 2014 posoudit ujednání o výši úroku z prodlení ve smlouvě o úvěru uzavřené mezi podnikateli při výkonu jejich podnikatelské činnosti za rozporné s dobrými mravy. Dospěl k závěru, že jako rozporné s dobrými mravy lze posoudit pouze takové ujednání o výši úroku z prodlení, které se výrazně odchyluje od sazby úroku z prodlení stanovené nařízením vlády způsobem, jenž by znamenal, že vzhledem k okolnostem existujícím v době uzavření smlouvy sjednaný úrok

z prodlení již neslouží pouze k plnění jeho funkcí (sankčně–motivační či kompenzační), ale má zneužívající (šikanózní) charakter.

Odstoupení objednatele od smlouvy o dílo

Možnost objednatele částečně odstoupit od smlouvy o dílo v případě, kdy je dílo zčásti prováděno vadně a nedošlo dosud k jeho předání a převzetí byla Nejvyšším soudem posuzována v rozsudku ze dne 25. 11. 2020, sp. zn. **32 Cdo 3345/2018**. S úsudkem, že objednatel může podle ustanovení § 2593 o. z. částečně odstoupit od smlouvy o dílo, lze-li k té části plnění zhotovitele, od něhož objednatel odstupuje, přiřadit ve shodě s předchozí projevenou vůlí smluvních stran ekvivalent protiplnění objednatele. Částečně odstoupit od smlouvy tedy účinně nelze, pokud nejsou mezi stranami jednotlivá práva a povinnosti vymezeny způsobem, který by podle shodné vůle obou stran umožňoval oddělit jejich určitou část a jednoznačně ji přiřadit k právům a povinnostem zanikajícím nebo přetrvávajícím po částečném odstoupení.

2. 4. Trestní kolegium Nejvyššího soudu v roce 2020

2. 4. 1. Přehled rozhodovací činnosti trestního kolegia Nejvyššího soudu

Trestní kolegium Nejvyššího soudu (dále též jen „trestní kolegium“) bylo v roce 2020 složeno z předsedy kolegia a dalších dvaadvaceti soudců; kromě toho zde působili v různých obdobích také soudci dočasně přidělení. Soudci trestního kolegia jsou zařazeni do sedmi rozhodujících senátů, které tvoří sedm soudních oddělení. Dále zde působí velký senát trestního kolegia, evidenční senát a zvláštní senát pro odvolání proti rozhodnutím Kárné komory Nejvyššího kontrolního úřadu.

Jednotlivé trestní věci přiděluje do zmíněných rozhodujících sedmi senátů (dále uváděné jen jako „senáty“) předseda trestního kolegia na podkladě pravidel, která obsahuje rozvrh práce Nejvyššího soudu. V rámci senátu přiděluje věc konkrétnímu soudci řídící předseda senátu, a to rovněž podle pravidel vyplývajících z rozvrhu práce, v nichž se kombinuje princip specializace některých senátů s principem pravidelné rotace. V trestním kolegiu pracují tři specializované senáty – jeden (č. 8) se zabývá případy projednávanými podle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, druhý (č. 5) je specializován na část hospodářské a majetkové kriminality

a třetí (č. 11) na drogovou kriminalitu a případy týkající se mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech. Senáty trestního kolegia rozhodují většinou v neveřejném zasedání, tj. bez účasti obviněného, obhájce a státního zástupce, a pouze v některých případech ve veřejném zasedání, u něhož je umožněna účast dotčeným stranám trestního řízení. Mimo rozhodovací činnosti v tříčlenných senátech na trestním úseku působí také velký senát trestního kolegia, v němž je zařazeno devět soudců, a to tak, aby v něm byl zastoupen alespoň jeden člen z každého tříčlenného senátu.

Klíčovým úkolem Nejvyššího soudu je, aby sjednocoval rozhodovací činnost soudů nižších stupňů. Realizace tohoto úkolu na trestním úseku je svěřena trestnímu kolegiu Nejvyššího soudu. K naplnění uvedeného poslání poskytuje zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, Nejvyššímu soudu několik nástrojů. Především je to samotné rozhodování o mimořádných opravných prostředcích v tříčlenných senátech trestního kolegia, dále rozhodování ve velkém senátu trestního kolegia, zaujímání stanovisek trestního kolegia a konečně i vydávání Sbírek soudních rozhodnutí a stanovisek.

2. 4. 1. 1. Rozhodování o mimořádných opravných prostředcích

Nejvyšší soud představuje vrcholný orgán obecných soudů České republiky (čl. 92 Ústavy České republiky). Proto mu přísluší právo rozhodovat o nejvýznamnějších mimořádných opravných prostředcích, kterými jsou v trestním řízení dovolání a stížnost pro porušení zákona.

Dovolání je mimořádný opravný prostředek, jímž lze napadnout pravomocné rozhodnutí soudu druhého stupně ve věci samé (§ 265a tr. ř.), ale jen s odkazem na některý z dovolacích důvodů taxativně vyjmenovaných v ustanoveních § 265b odst. 1 a 2 tr. ř. Předmětem dovolacího řízení není skutkový přezkum, ale pouze posuzování právních otázek v napadeném rozhodnutí nebo v řízení mu předcházejícím. Dovolání je oprávněn podat jednak nejvyšší státní zástupce – pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí soudu, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného, a jednak obviněný – pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká. Obviněný může podat dovolání pouze prostřednictvím obhájce; podání obviněného učiněné jinak než prostřednictvím obhájce se nepovažuje za dovolání, ale podle jeho obsahu se s ním případně naloží jinak. Dovolání je nutné podat u soudu, který ve věci rozhodl v prvním stupni, a to do dvou měsíců od doručení opisu rozhodnutí, proti němuž směřuje dovolání. Předseda senátu soudu prvního stupně doručí opis dovolání obviněného nejvyššímu státnímu zástupci a opis dovolání nejvyššího státního zástupce obhájci obviněného a obviněnému s upozorněním, že se mohou k dovolání písemně vyjádřit a souhlasit s projednáním dovolání v neveřejném zasedání dovolacího soudu. Jakmile uplyne lhůta k podání dovolání všem oprávněným osobám, soud prvního stupně předloží spisy Nejvyššímu soudu. Nejvyšší soud odmítne dovolání z důvodů taxativně stanovených v § 265i odst. 1 tr. ř., zejména nejsou-li splněny některé formální podmínky, je-li podáno z jiného než stanoveného dovolacího důvodu, nebo opakuje-li dovolatel v dovolání ty námitky, s nimiž se zcela a věcně správně vypořádaly již soudy nižších stupňů, přičemž v odůvodnění usnesení o odmítnutí Nejvyšší soud jen stručně uvede důvod odmítnutí

dovolání poukazem na okolnosti vztahující se k zákonnému důvodu odmítnutí. Nejvyšší soud po provedeném přezkumu zamítne podané dovolání, pokud shledá, že není důvodné (§ 265j tr. ř.). Jestliže Nejvyšší soud neodmítne ani nezamítne podané dovolání, přezkoumá napadené rozhodnutí i řízení mu předcházející, a to jen v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání. Po přezkoumání Nejvyšší soud zruší napadené rozhodnutí nebo jeho část, popřípadě též vadné řízení mu předcházející, shledá-li, že je dovolání důvodné. Pokud po zrušení napadeného rozhodnutí nebo některého jeho výroku je nutné učinit ve věci nové rozhodnutí, Nejvyšší soud přikáže zpravidla soudu, o jehož rozhodnutí jde, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl (§ 265k tr. ř.). Soud nebo jiný orgán činný v trestním řízení, jemuž byla věc přikázána k novému projednání a rozhodnutí, je vázán právním názorem Nejvyššího soudu (§ 265s odst. 1 tr. ř.). Bylo-li napadené rozhodnutí zrušeno jen v důsledku dovolání podaného ve prospěch obviněného, nemůže v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch (§ 265s odst. 2 tr. ř.). Nejvyšší soud však může při zrušení napadeného rozhodnutí také sám hned rozhodnout ve věci rozsudkem (§ 265m tr. ř.).

Dalším mimořádným opravným prostředkem, který Nejvyšší soud projednává, je stížnost pro porušení zákona (dále též jen „SPZ“). Tento mimořádný opravný prostředek je oprávněn podat pouze ministr spravedlnosti proti pravomocnému rozhodnutí soudu nebo státního zástupce, jímž byl porušen zákon, nebo které bylo učiněno na podkladě vadného postupu řízení, nebo jestliže uložený trest je ve zřejmém nepoměru k povaze a závažnosti trestného činu nebo k poměrům pachatele, popřípadě jestliže uložený druh trestu je ve zřejmém rozporu s účelem

trestu (§ 266 odst. 1, 2 tr. ř.). Stížnost pro porušení zákona v neprospěch obviněného proti pravomocnému rozhodnutí soudu nelze podat jen z důvodu, že soud postupoval v souladu s ustanoveními § 259 odst. 4, § 264 odst. 2, § 273 nebo § 289 písm. b) tr. ř. V případě SPZ podané nikoli ve prospěch obviněného a po zjištění, že zákon byl porušen, ale nikoli v neprospěch obviněného, lze dosáhnout pouze tzv. akademického výroku, není však možné zrušit napadené rozhodnutí nebo řízení mu předcházející, kterým byl porušen zákon. Nejvyšší soud zamítne SPZ, pokud není přípustná nebo není-li důvodná (§ 268 odst. 1 tr. ř.). Jestliže Nejvyšší soud shledá, že zákon byl porušen, vysloví tento závěr rozsudkem (§ 268 odst. 2 tr. ř.). Pokud byl zákon porušen v neprospěch obviněného, Nejvyšší soud zároveň s výrokem uvedeným v § 268 odst. 2 tr. ř. zruší napadené rozhodnutí nebo jeho část, popřípadě též vadné řízení mu předcházející. Je-li nezákonný jen některý výrok napadeného rozhodnutí a pokud jej lze oddělit od ostatních, zruší Nejvyšší soud jen tento výrok (§ 269 tr. ř.). Jestliže po zrušení napadeného rozhodnutí nebo některého jeho výroku je nutné učinit ve věci rozhodnutí nové, přikáže Nejvyšší soud zpravidla orgánu, o jehož rozhodnutí jde, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Orgán, jemuž byla věc přikázána, je vázán právním názorem Nejvyššího soudu (§ 270 tr. ř.). Nejvyšší soud může při zrušení napadeného rozhodnutí také sám rozhodnout ve věci, pokud je možné učinit rozhodnutí na podkladě skutkového stavu, který byl v napadeném rozhodnutí správně zjištěn (§ 271 tr. ř.). Jestliže Nejvyšší soud vyslovil, že zákon byl porušen v neprospěch obviněného, nemůže v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch (§ 273 tr. ř.).

2. 4. 1. 2. Agendy trestního kolegia Nejvyššího soudu podle příslušných rejstříků

Soudci trestního kolegia Nejvyššího soudu jsou níže uvedenými zákonnými normami zmocněni, aby v senátech, převážně složených z předse-
dy senátu a dvou soudců, rozhodovali v těchto agendách:

Tdo

– rozhodování o dovoláních proti pravomocným rozhodnutím soudů druhého stupně ve věci samé (§ 265a a násl. tr. ř.);

Tcu

– rozhodování o návrzích na zaznamenání údajů o odsouzení občana České republiky cizozemským soudem do evidence Rejstříku trestů (§ 4 odst. 2, 3, 4 a § 4a odst. 3 zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů),

– rozhodování o návrzích podle zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů (např. o návrhu na vzetí předávané osoby do průvozní vazby po dobu průvozu územím České republiky podle § 143 odst. 4 citovaného zákona),

– rozhodování o návrzích na rozhodnutí, zda je osoba vyňata z pravomoci orgánů činných v trestním řízení (§ 10 odst. 2 tr. ř.),

– rozhodování o návrzích, podaných ministrem spravedlnosti, na přezkoumání rozhodnutí o přípustnosti vydání osoby k trestnímu stíhání do cizího státu;

Tz

– rozhodování o stížnostech pro porušení zákona, podaných ministrem spravedlnosti proti rozhodnutím státních zástupců a soudů v řízení konaném podle trestního řádu (§ 266 a násl. tr. ř.);

Td

– rozhodování sporů o příslušnost mezi soudy nižších stupňů, je-li ve vztahu k nim Nejvyšší soud nejbližším společně nadřízeným soudem (§ 24 tr. ř.),

– rozhodování o návrzích na odnětí a přikázání věci, je-li Nejvyšší soud nejbližším společně nadřízeným soudem (§ 25 tr. ř.),

– rozhodování o návrzích na vyloučení soudců Nejvyššího soudu z projednávání a rozhodování ve věci (§ 31 tr. ř.);

Tvo

– rozhodování o stížnostech proti rozhodnutím vrchních soudů o prodloužení vazby podle § 74 tr. ř. a proti dalším rozhodnutím vrchních soudů, pokud rozhodovaly v postavení soudu prvního stupně (např. o stížnostech proti rozhodnutím o vyloučení soudců vrchních soudů z vykonávání úkonů trestního řízení podle § 30 a § 31 tr. ř.);

Tul

– rozhodování o návrzích na určení lhůty k provedení procesního úkonu (§ 174a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů);

Zp

– rozhodování o odvoláních proti rozhodnutím Kárné komory Nejvyššího kontrolního úřadu (§ 43 odst. 2 zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů);

Pzo

– rozhodování o návrzích na přezkum zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a příkazu k zjištění údajů o telekomunikačním provozu (§ 314l až § 314n tr. ř.).

2. 4. 2. Sjednocovací činnost trestního kolegia Nejvyššího soudu

Ke sjednocení rozhodovací praxe nižších soudů dochází především vydáváním rozhodnutí v rámci řízení o výše uplatňovaných mimořádných opravných prostředků v konkrétních trestních věcech, přičemž ve svých rozhodnutích Nejvyšší soud vysloví závazný právní názor, kterým je soud nižšího stupně nebo jiný orgán činný v trestním řízení vázán a jímž se případně řídí tyto orgány v jiných obdobných věcech. O dovoláních a stížnostech pro porušení zákona rozhoduje Nejvyšší soud zpravidla v tříčlenných senátech složených z předsedy senátu a dalších dvou profesionálních soudců, nejde-li o výjimky, kdy rozhoduje velký senát trestního kolegia.

Velkému senátu trestního kolegia je věc postoupena v případě, že tříčlenný senát při svém rozhodování dospěl k právnímu názoru, který

je odlišný od názoru již vyjádřeného v některém dřívějším rozhodnutí Nejvyššího soudu, přičemž svůj odlišný právní názor tento senát odvodní (§ 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů).

Velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu je třeba uvedeným postupem předložit věc zejména tehdy, týká-li se sporná otázka hmotného práva. Jde-li o právní názor o procesním právu, může tříčlenný senát postoupit věc velkému senátu trestního kolegia pouze tehdy, pokud jednomyslně (hlasy všech členů senátu) dospěl k závěru, že řešená procesní otázka má po právní stránce zásadní význam. Postoupení věci velkému senátu trestního kolegia však nepřichází v úvahu tehdy, byla-li sporná otázka již vyřešena stanoviskem trestního kolegia nebo pléna Nejvyššího soudu. Velký senát trestního kolegia rozhoduje vždy v meritu věci, tj. o podaném mimořádném opravném prostředku, pokud výjimečně nedospěje k závěru, že zde nebyl důvod k postoupení věci velkému senátu kolegia, přičemž v takovém případě usnesením bez meritorního rozhodnutí o podaném dovolání vrátí věc senátu, který mu ji (nedůvodně) předložil. Je otázkou, zda by uvedená praxe měla zůstat zachována. Alternativou k ní je totiž názor, že by velký senát trestního kolegia měl rozhodnout pouze o řešení aktuálně předložené právní otázky a následně by v souladu s tím v meritu rozhodl příslušný tříčlenný senát, kterému byla původně přidělena projednávaná věc.

Velký senát trestního kolegia rozhodl v roce 2020 jen jednou, a to usnesením ze dne 18. 2. 2020, sp. zn. 15 Tdo 1415/2019, jímž přikázal senátu č. 6 Nejvyššího soudu, aby předloženou věc znovu projednal a rozho-

dl, protože nebyly splněny podmínky k jejímu předložení velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu podle § 20 odst. 1, 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů. Otázku, kterou hodlal senát č. 6 řešit a zobecnit rozhodnutím velkého senátu trestního kolegia, pak vyřešilo stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2020, sp. zn. Tpjn 300/2020 (viz níže pod bodem 2.4.4.1.).

Všechna rozhodnutí velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu, stejně jako všechna rozhodnutí tříčlenných senátů, se publikují v anonymizované podobě na internetových stránkách Nejvyššího soudu www.nsoud.cz, což rovněž přispívá ke sjednocování rozhodovací praxe v trestních věcech.

V trestním kolegiu Nejvyššího soudu působí taktéž evidenční senát, který je složen z jeho předsedy a dalších sedmi soudců trestního kolegia. Na jeho zasedáních se projednávají návrhy těch rozhodnutí senátů trestního kolegia Nejvyššího soudu a rozhodnutí soudů nižších stupňů v trestních věcech, jež byla doporučena k zobecnění a k tomu, aby byla zařazena na zasedání trestního kolegia ke schválení pro uveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. K publikaci rozhodnutí ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek se vyžaduje souhlas nadpoloviční většiny všech soudců trestního kolegia. V roce 2020 se uskutečnilo celkem 6 zasedání trestního kolegia Nejvyššího soudu. Evidenční senát rozhoduje, která z jím projednávaných rozhodnutí budou postoupena do dalšího schvalovacího procesu, tj. zaslána k připomínkám příslušným orgánům a institucím a poté předložena na zasedání trestního ko-

legia. K návrhu předsedy trestního kolegia nebo předsedy evidenčního senátu projednává evidenční senát trestního kolegia i další materiály, zejména podněty k zaujetí stanoviska trestního kolegia k rozhodovací činnosti soudů a návrhy takových stanovisek.

Zaujímání stanovisek trestního kolegia Nejvyššího soudu k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu (§ 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů) je dalším významným nástrojem ke sjednocování praxe soudů nižších stupňů či jiných orgánů činných v trestním řízení. Projednání stanoviska v trestním kolegiu předchází zpracování jeho návrhu pověřeným členem (resp. pověřenými členy) trestního kolegia a dále následuje připomínkové řízení, v rámci kterého se k návrhu stanoviska vyjadřují připomínková místa, jimiž jsou krajské a vrchní soudy, Nejvyšší státní zastupitelství, právnické fakulty univerzit, Česká advokátní komora, Ministerstvo spravedlnosti a případně podle povahy a významu řešených otázek i další orgány či instituce. Poté se návrh stanoviska projednává a schvaluje na zasedání trestního kolegia, které je usnášitelné, pokud se na něm zúčastní dvoutřetinová většina všech členů trestního kolegia Nejvyššího soudu. K přijetí stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu a k jeho následné publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek je nezbytný souhlas nadpoloviční většiny všech členů trestního kolegia.

Každé schválené stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu se publikuje ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek a v elektronické podobě též na internetových stránkách Nejvyššího soudu.

2. 4. 3. Statistické údaje o činnosti trestního kolegia Nejvyššího soudu

Agenda	Převzato	Nově napadlo	Vyřízeno	Nevyřízeno
Tdo	183	1 410	1 443	150
Tcu	7	54	59	2
Tz	14	49	55	8
Td	6	66	67	5
Tvo	2	29	30	1
Tul	-	2	2	-
Zp	-	-	-	-
Pzo	4	10	11	3

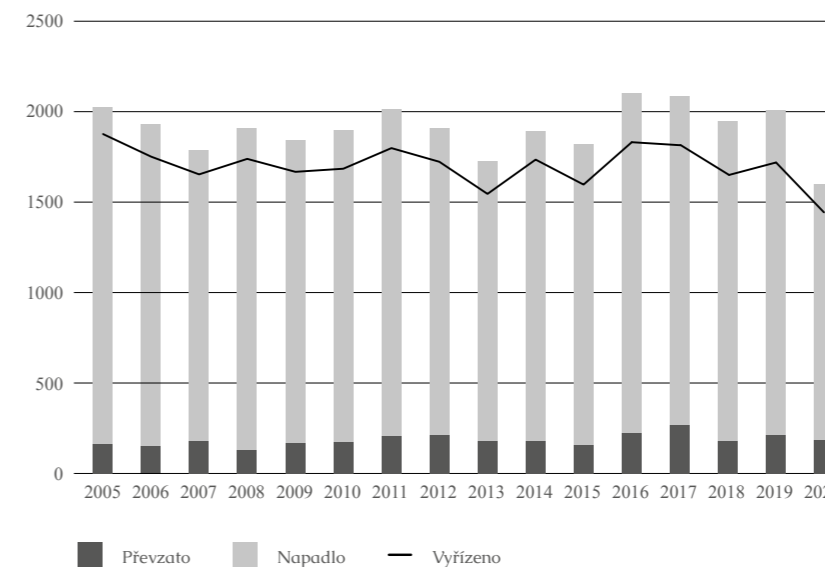
(Přehled počtu věcí přidělených trestnímu kolegiu za rok 2020)

Úvodní tabulka představuje přehled o rozhodovací činnosti trestního kolegia Nejvyššího soudu v roce 2020 ve všech jeho agendách. První sloupec přitom ukazuje, kolik věcí v každé konkrétní agendě bylo k rozhodnutí přesunuto z předchozího roku 2019. Analogicky pak sloupec poslední uvádí počty věcí, které nebyly vyřízeny do 31. 12. 2020.

Následující tabulka a na ní navazující graf pak sledují vývoj statistik trestního kolegia Nejvyššího soudu v delším časovém období.

Rok	Převzato	Napadlo	Vyřízeno	Nevyřízeno
2005	167	1 860	1 874	153
2006	153	1 778	1 750	181
2007	181	1 605	1 653	133
2008	133	1 777	1 738	172
2009	172	1 670	1 667	175
2010	175	1 719	1 684	210
2011	210	1 802	1 797	215
2012	215	1 691	1 722	184
2013	184	1 542	1 546	180
2014	180	1 713	1 734	159
2015	159	1 662	1 597	224
2016	224	1 877	1 829	272
2017	272	1 722	1 815	179
2018	179	1 676	1 651	204
2019	204	1 699	1 706	197
2020	197	1 459	1 498	158

(Součet agendy Tdo a Tz v letech 2005 – 2020)

Graf znázorňuje statistický vývoj počtu předložených věcí ve všech agendách trestního kolegia Nejvyššího soudu v delším časovém horizontu let 2005 až 2020. Je z něj patrný poměrně setrvalý stav celkového počtu převzatých věcí, avšak zároveň tento graf dokládá, že v letech 2016 až 2017 bylo předloženo k vyřízení trestnímu kolegiu Nejvyššího soudu nejvíce podání za celé sledované období, v roce 2018 se situace mírně zklidnila. Je třeba si uvědomit, že graf počítá veškeré agendy, přičemž složitost, resp. pracnost, vyřizování v jednotlivých agendách je velmi odlišná.

2. 4. 4. Výběr důležitých rozhodnutí trestního kolegia Nejvyššího soudu v roce 2020

2. 4. 4. 1. Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek

K řešení některých sporných otázek a za účelem sjednocení rozhodovací činnosti soudů nižších stupňů vydalo trestní kolegium Nejvyššího soudu v roce 2020 níže uvedená stanoviska publikovaná ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek.

K otázce, zda nepřítomnost obhájce obviněného, u něhož je dán důvod nutné obhajoby, v hlavním líčení odročeném jen za účelem vyhlášení rozsudku je podstatnou vadou řízení, pro kterou je třeba zrušit rozsudek napadený odvoláním podle § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř.

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 4. 3. 2020, sp. zn. Tpjn 300/2018, publikované pod č. 1/2020 Sb. rozh. st., se zabývá otázkou, zda nepřítomnost obhájce obviněného, u něhož je dán důvod nutné obhajoby, v hlavním líčení odročeném jen za účelem vyhlášení rozsudku je podstatnou vadou řízení, pro kterou je třeba zrušit rozsudek napadený odvoláním podle § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř. Trestní kolegium v první právní větě dospělo k závěru, že nepřítomnost obhájce obviněného, ač šlo o případ nutné obhajoby podle § 36 tr. ř., v hlavním líčení odročeném jen za účelem vyhlášení rozsudku podle § 128 odst. 3 tr. ř. je podstatnou procesní vadou vyplývající z § 202 odst. 4

tr. ř. Ani taková vada však sama o sobě zásadně není důvodem pro zrušení napadeného rozsudku podle § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř., neboť nemá vliv na správnost a zákonnost přezkoumávané části rozsudku. V návaznosti na uvedené pak druhá právní věta uvádí, že z důvodu porušení práva na obhajobu a práva na spravedlivý proces podle čl. 36 a násl. (zejména čl. 37 odst. 2 a čl. 40 odst. 3) Listiny základních práv a svobod pro takovou podstatnou procesní vadu se nebude přihlížet k následnému podání obviněného, jímž se obviněný ihned po vyhlášení rozsudku bez porady se svým obhájcem výslovně vzdá odvolání podle § 250 odst. 1 tr. ř. anebo předtím podané odvolání vezme zpět podle § 250 odst. 2 tr. ř. či projeví výslovný souhlas se zpětvzetím odvolání podaného v jeho prospěch jinou oprávněnou osobou podle § 250 odst. 3 tr. ř.

K trestní odpovědnosti řidiče motorového vozidla ovlivněného jinou návykovou látkou než alkoholem za přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 tr. zákoníku

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2020, sp. zn. Tpjn 300/2020, publikované pod č. 2/2020 Sb. rozh. st., řeší otázku trestní odpovědnosti řidiče motorového vozidla ovlivněného jinou návykovou látkou než alkoholem za přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 tr. zákoníku. Trestní kolegium se zabývalo touto otázkou poměrně podrobně a učinilo právní závěr, že řidič se nachází ve stavu vylučujícím způsobilost ve smyslu § 274 odst. 1 tr. zákoníku, pokud řídí motorové vozidlo po užití jiné návykové látky než alkoholu, jejíž koncentrace v krevním séru dosáhne nejméně níže uvedených

hodnot: 10 ng/ml Delta-9-tetrahydrokanabinolu (9-THC), 150 ng/ml Methamfetaminu, 150 ng/ml Amfetaminu, 150 ng/ml 3,4-Methylen-dioxymethamfetaminu (MDMA), 150 ng/ml 3,4-Methylenedioxyamfetaminu (MDA), 75 ng/ml Kokainu, 200 ng/ml Morfinu. Závěr o vině takového řidiče přečinem ohrožení pod vlivem návykové látky lze proto učinit již na podkladě zjištění o výši koncentrace příslušné návykové látky obsažené ve znaleckém posudku nebo odborném vyjádření z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie. V tomto případě není třeba opatřit znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, ke zjištění stupně ovlivnění řidiče návykovou látkou. Ke zpracování znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, pro účely trestního řízení však bude nezbytné přistoupit zejména tehdy, bude-li a) přicházet v úvahu odlišná právní kvalifikace skutku závislá na posouzení otázky přičetnosti (např. trestný čin opilství podle § 360 tr. zákoníku z důvodu řidičem zaviněné nepřičetnosti způsobené užitím návykové látky), nebo b) třeba řešit otázku závislosti řidiče na návykových látkách v souvislosti s možností uložení ochranného opatření v podobě ochranného léčení, nebo c) zjištěno současné užití jiné návykové látky a alkoholu a závěr, že se řidič nachází ve stavu vylučujícím způsobilost, nebude odůvodněn již zjištěnou hladinou alkoholu v jeho krvi nebo hodnotou koncentrace jiné návykové látky v jeho krevním séru, popřípadě d) potřeba psychiatrického zkoumání řidiče odůvodněna jinými skutečnostmi (např. nestandardním chováním řidiče neodpovídajícím zjištěné menší koncentraci návykové látky apod.).

2. 4. 4. 2. Rozhodnutí velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu publikovaná ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek v roce 2020

Ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek bylo v roce 2020 publikováno následující rozhodnutí velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu:

Ke kvalifikaci jednání pachatele spočívajícího ve vykonání pohlavního styku na dítěti mladším patnácti let při současném zneužití bezbrannosti této oběti a k otázce zákazu dvojího přičítání těžé okolnosti

Usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2019, sp. zn. 15 Tdo 1154/2019, publikované pod č. 17/2020 Sb. rozh. tr., řeší závažnou problematiku pohlavního zneužití dítěte mladšího patnácti let a dochází k závěru, že pokud pachatel vykoná pohlavní styk na dítěti mladším patnácti let, přičemž současně zneužije bezbrannosti takového dítěte, tak toto jeho jednání naplňuje znaky trestného činu znásilnění podle § 185 tr. zákoníku, a nikoli jen znaky trestného činu pohlavního zneužití podle § 187 tr. zákoníku. Ve druhé části právní věty usnesení se pak zdůrazňuje, že v případě znásilnění spáchaného zneužitím bezbrannosti dítěte mladšího patnácti let není použití kvalifikované skutkové podstaty podle § 185 odst. 1 alinea 2, odst. 3 písm. a) tr. zákoníku vyloučeno, neboť nejde o případ, na který dopadá zákaz dvojího přičítání těžé okolnosti. Tento zákaz podle § 39 odst. 5 tr. zákoníku (do 30. 9. 2020 šlo o § 39 odst. 4 tr. zákoníku) se totiž vztahuje výhradně k ukládání trestu.

2. 4. 4. 3. Vybraná rozhodnutí schválená trestním kolegiem Nejvyššího soudu v roce 2020 k uveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek

Z významných rozhodnutí, která schválilo trestní kolegium Nejvyššího soudu v roce 2020 k uveřejnění v trestní části Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, lze uvést následující:

K závažnému porušení povinnosti pečovat o dítě jakožto zákonnému znaku přečinu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2019, sp. zn. 8 Tdo 1231/2019, publikované pod č. 20/2020 Sb. rozh. tr., se týká zákonného znaku přečinu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku, který spočívá v tom, že pachatel závažným způsobem poruší svou povinnost pečovat o dítě. Podle závěru rozhodnutí je zmíněný zákonný znak naplněn tehdy, pokud pachatel významnou měrou porušil povinnosti plynoucí z rodičovské zodpovědnosti (§ 858 o. z.). O takové jednání pak může jít i tehdy, jestliže pachatel způsobil, že dítě bylo přítomno opakovanému nebo dlouhodobému slovnímu či fyzickému napadání mezi jeho rodiči či jinými osobami jemu blízkými, nebo jinému, byť i krátkodobému, velmi závažnému či hrubému jednání. Přitom je nezbytné, aby v důsledku tohoto jednání došlo k ohrožení rozumového, citového nebo mravního vývoje dítěte.

K povaze a formulaci výroku o nároku na náhradu nemajetkové újmy, který uplatnil poškozený v trestním řízení

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2019, sp. zn. **6 Tdo 4/2019**, publikované pod č. 16/2020 Sb. rozh. tr., stanovuje správný postup soudu při rozhodování o náhradě nemajetkové újmy v trestním (adhezním) řízení. Podle závěrů tohoto rozhodnutí platí, že o nároku poškozeného na náhradu nemajetkové újmy, který uplatnil podle § 43 odst. 3 tr. ř., lze rozhodnout jen výrokem v adhezním řízení podle § 228 a § 229 tr. ř., a nikoli výrokem podle § 82 odst. 2 tr. zákoníku, který není exekucním titulem, ale zakládá povinnost odsouzeného nahradit nemajetkovou újmu pouze „podle svých sil“. Zaviněné nesplnění této povinnosti totiž nelze sankcionovat jinak než případným postupem podle § 83 odst. 1 tr. zákoníku. V rozhodnutí byl zaujat rovněž další dílčí právní závěr, že výrok, jímž se obviněnému ukládá povinnost k náhradě nemajetkové újmy podle § 228 odst. 1 tr. ř., musí být co do výše plnění jednoznačný. Tomu pak neodpovídá uložení povinnosti s použitím formulace „ve výši nejméně ...“, protože činí takový výrok neurčitým a nevykonatelným.

K podmínce „obzvláště ztížená možnost nápravy“ při ukládání trestu odnětí svobody nad 20 do 30 let (§ 54 odst. 2 tr. zákoníku) pachateli ve věku blízkém věku mladistvých

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 8. 2019, sp. zn. **8 Tdo 818/2019**, publikované pod č. 21/2020 Sb. rozh. tr., se zabývá ukládáním výjimečného trestu pachateli ve věku blízkém věku mladistvých. Právní věta tohoto usnesení konstatuje, že závěr o naplnění alternativní podmínky

pro uložení trestu odnětí svobody nad 20 do 30 let (§ 54 odst. 2 tr. zákoníku) spočívající v „obzvláště ztížené možnosti nápravy“ je u pachatele ve věku blízkém věku mladistvých nutno založit na komplexním zhodnocení jeho osobnosti (tj. souhrnu všech poznatků o jeho chování a stavu jeho osobnosti) za současného zohlednění případně neukončeného procesu pachatelova dospívání, jenž je značně individuální a závisí mimo jiné na míře duševní a mravní vyspělosti a stupni jeho socializace.

Ke vztahu pořádkové pokuty podle § 53 odst. 1 o. s. ř. uložené v insolvenčním řízení a přečinu porušení povinnosti v insolvenčním řízení podle § 225 tr. zákoníku

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2019, sp. zn. **5 Tdo 115/2019**, publikované pod č. 24/2020 Sb. rozh. tr., řeší povahu pořádkové pokuty podle § 53 odst. 1 o. s. ř. uložené v insolvenčním řízení a právní účinky jejího uložení ve vztahu k trestnímu postihu téže osoby za přečin porušení povinnosti v insolvenčním řízení podle § 225 tr. zákoníku. V rozhodnutí se dospělo k závěru, že zmíněná pořádková pokuta není sankcí trestněprávní povahy a její uložení dlužníkovi (resp. osobě za něj jednající) v insolvenčním řízení z důvodu, že nevyhověl výzvě insolvenčního správce ani insolvenčního soudu a nepředložil požadované dokumenty, nezakládá překážku věci rozhodnuté s účinkem *ne bis in idem*, která by vylučovala trestní postih dlužníka za přečin porušení povinnosti v insolvenčním řízení podle § 225 tr. zákoníku spočívající v tomtéž odmítnutí součinnosti s insolvenčním správcem.

K provedení výslechu nebo jiného úkonu prostřednictvím videokonferenčního zařízení podle § 52a tr. ř.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2020, sp. zn. **8 Tdo 38/2020**, publikované pod č. 37/2020 Sb. rozh. tr., se zabývá provedením výslechu nebo jiného úkonu prostřednictvím videokonferenčního zařízení podle § 52a tr. ř. Podle rozhodnutí platí, že o provedení výslechu nebo jiného úkonu zmíněným způsobem rozhoduje příslušný orgán činný v trestním řízení, přičemž může přihlédnout i ke stanovisku osob, jichž se takový úkon týká, ale není jím vázán. Využití videokonferenčního zařízení je z důvodu zajištění bezpečnosti a hospodárnosti vhodné např. při výslechu osob nacházejících se ve výkonu trestu odnětí svobody nebo vazby.

K výkladu pojmu „nebezpečí pro sebe“ u trestného činu neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku podle § 151 tr. zákoníku

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2019, sp. zn. **8 Tdo 136/2019**, publikované pod č. 33/2020 Sb. rozh. tr., se týká okolnosti vyjádřené formulací „nebezpečí pro sebe“ u trestného činu neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku podle § 151 tr. zákoníku. Jak vyplývá z právní věty citovaného rozhodnutí, za takovou okolnost nelze považovat obavu řidiče z možných trestních následků jeho účasti na dopravní nehodě. Pravidlo *nemo tenetur se ipsum accusare*, tedy zákaz donucování obviněného k aktivnímu jednání, jímž by měl osobně přispívat k vlastnímu usvědčení v průběhu trestního stíhání, se v tomto případě neužije. Právní povinnost poskytnout potřebnou pomoc ve

smyslu § 151 tr. zákoníku totiž nelze chápat jako nezákonné a neústavní donucování účastníka dopravní nehody k poskytnutí důkazů proti sobě samému.

Naplnění podmínek mimořádného snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici zákonné trestní sazby podle § 58 odst. 1 tr. zákoníku

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. **5 Tdo 1356/2018**, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2019, sp. zn. **5 Tdo 1118/2019**, publikovaná společně pod č. 28/2020 Sb. rozh. tr., řeší podmínky použití institutu mimořádného snížení trestu odnětí svobody podle § 58 odst. 1 tr. zákoníku. Z obsáhlé právní věty rozhodnutí vyplývá, že ustanovení § 58 odst. 1 tr. zákoníku je prostředkem soudcovské individualizace trestu a projevem depenalizace v trestním zákoníku. Jeho použití je třeba zvažovat nikoliv mechanicky, ale přísně individuálně ve vztahu ke konkrétnímu činu a konkrétnímu pachateli. Postup podle citovaného ustanovení je namísto především tehdy, jestliže určitá okolnost, která může být i znakem příslušné skutkové podstaty trestného činu, natolik vybočuje při porovnání s ostatními případy, že již sama o sobě nebo ve spojitosti s jinými okolnostmi (např. se značným časovým odstupem od spáchání trestného činu) odůvodňuje shovívavější přístup k potrestání pachatele, anebo pokud teprve souhrn více okolností daného případu vede k úvaze, že použití zákonné trestní sazby by bylo nepřiměřené přísné a postačí i mírnější postih pachatele k jeho nápravě. Může jít především o ty situace, kdy polehčující okolnosti (§ 41 tr. zákoníku) a nízká intenzita naplnění zákonných znaků ve svém souhrnu a kvalitě přesvědčivým způsobem snižují závažnost trestného činu, případně

některá z nich je nezvykle intenzivní povahy, takže je namístě hodnotit ji jako okolnost významně polehčující (např. zvláště tíživé osobní nebo rodinné poměry, za kterých pachatel spáchal trestný čin, aniž by si je byl způsobil). Je tomu tak i tehdy, jestliže některý ze znaků skutkové podstaty trestného činu – bez ohledu na to, zda jde o znak základní nebo kvalifikované skutkové podstaty – byl naplněn neobvykle nízkou intenzitou a tato skutečnost výrazně ovlivnila společenskou škodlivost daného případu a snížila ji pod obvyklou mez natolik, že je namístě mírnější trestní postih, než jaký zákon obecně předpokládá. Podobný význam může mít i delší doba, která uplynula od spáchání trestného činu (§ 39 odst. 3 tr. zákoníku), aniž její délku zavinil pachatel. V uvedených případech může být mimořádné snížení trestu odnětí svobody odůvodněno též tím, že pachateli byl uložen vedle trestu odnětí svobody další druh trestu, např. trest zákazu činnosti nebo peněžitý trest, který vhodně doplní působení zmírněného trestu odnětí svobody.

Jednání jménem právnické osoby v případě, kdy se ke spáchání určitého trestného činu vyžaduje konkrétní nebo speciální subjekt

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2019, sp. zn. **5 Tdo 588/2019**, publikované pod č. 36/2020 Sb. rozh. tr., řeší otázku jednání fyzické osoby za právnickou osobu ve smyslu § 114 odst. 2 tr. zákoníku. Z právní věty rozhodnutí vyplývá, že toto ustanovení výslovně nestanoví, z jakého právního titulu jedná pachatel, který je fyzickou osobou, jménem právnické osoby v případě, kdy se ke spáchání určitého trestného činu vyžaduje konkrétní nebo speciální subjekt (§ 114 odst. 1 tr. zákoníku). Podle § 114 odst. 2 tr. zákoníku není nutný určitý, formálně dokonalý

právní titul, na jehož základě by fyzická osoba byla oprávněna jednat jménem právnické osoby, a nerozlišuje se zde ani mezi zákonným zastoupením (např. statutárním orgánem) právnické osoby a jejím zastoupením smluvním, jakým je např. udělení plné moci statutárním orgánem, udělení prokury, pověření zaměstnance, sjednání smlouvy o obchodním zastoupení či jiné smlouvy příkazního typu apod. Proto závisí na posouzení všech okolností každého případu, zda a nakolik určitá fyzická osoba, která neměla specifický, formálně dokonalý právní titul k jednání jménem právnické osoby, takto skutečně jednala se všemi důsledky z toho plynoucími pro právnickou osobu a zda ji reálně zavazovala, či nikoli.

K časovému omezení příkazu ke zjištění údajů o telekomunikačním provozu

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2019, sp. zn. **4 Tdo 1591/2018**, publikované pod č. 38/2020 Sb. rozh. tr., se týká procesní právní otázky příkazu ke zjištění údajů o telekomunikačním provozu podle ustanovení § 88a odst. 1 tr. ř., který lze v odůvodněných případech vydat i tzv. do budoucna. Tak tomu bude například v situaci, kdy se šetřená trestná činnost nachází ve stadiu přípravy a zjišťované údaje mají orgánům činným v trestním řízení poskytnout informace důležité pro odhalení či usvědčení pachatelů, popřípadě k zabránění dokonání připravované trestné činnosti anebo ke zjištění jiných skutečností důležitých pro trestní řízení.

Ke zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění jakožto trestnému činu trvajícím

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2019, sp. zn. **5 Tdo 1160/2019**, publikované pod č. 48/2020 Sb. rozh. tr., učinilo závěr, že přečin zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 alinea 1 tr. zákoníku je trvajícím trestným činem, a nikoli trestným činem pokračujícím, jehož dílčími útoky by byla jednotlivá zdaňovací období. K ohrožení včasného a řádného vyměření daně zásadně objektivně dochází samotným nevedením účetnictví ve smyslu § 254 odst. 1 alinea 1 tr. zákoníku, byť by v části rozhodného období nedocházelo k faktickému výkonu činnosti, jež je předmětem příslušné daně, pokud je pak správce daně nucen v daňovém řízení stanovovat výši daňové povinnosti za použití daňových pomůcek. Z rozhodnutí také vyplývá, že výši škody podle § 254 odst. 3 tr. zákoníku není možno stanovit podle pomůcek ve smyslu § 98 odst. 1, 3 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů.

K povinnosti náležitého rozlišení charakteru nároku poškozeného uplatněného v trestním řízení podle § 43 odst. 3 tr. ř.; nárok na odčinění bolesti

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2019, sp. zn. **6 Tdo 1309/2019**, publikované pod č. 39/2020 Sb. rozh. tr., se zabývá otázkami spojenými s adhezním řízením. Podle první části právní věty rozhodnutí platí, že výroky o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích a o vydání bezdůvodného obohacení jsou oddělitelnými výroky (viz rozhod-

nutí pod č. 14/2014–II. Sb. rozh. tr.), proto je nezbytné, aby soud při formulaci výroku, jímž poškozenému přiznává jím uplatněný nárok (§ 228 odst. 1 tr. ř.), případně jímž jej zcela (§ 229 odst. 1 tr. ř.) či zčásti (§ 229 odst. 2 tr. ř.) odkazuje na řízení ve věcech občanskoprávních nebo před příslušným orgánem, správně rozlišil, jakého charakteru je nárok, který uplatnil poškozený v trestním řízení podle § 43 odst. 3 tr. ř. Přitom výrok, jímž soud přiznává poškozenému nárok na náhradu škody za vytrpěnou bolest, je vadný, neboť bolestné je nárokem na náhradu nemajetkové újmy podle § 2894 odst. 2 o. z., nikoli nárokem na náhradu škody. Dále právní věta uvádí, že nárokem na odčinění bolesti se míní odčinění bolesti v tzv. širším smyslu, tedy jak bolesti fyzické, tak i duševního strádání. Jestliže obtíže spojené s psychickým prožíváním utrpeného zranění přerostly v trvalý následek, musí být zahrnuty do náhrady za ztížení společenského uplatnění, byly-li jen dočasné a postupně vymizely, mohou být posouzeny jako vytrpěná bolest.

K problematice vymezení trestu zákazu činnosti ukládaného právnické osobě podle § 20 odst. 1 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti ní (dále jen „t. o. p. o.“) a k podmínkám jeho uložení

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2019, sp. zn. **7 Tdo 1427/2019**, publikované pod č. 40/2020 Sb. rozh. tr., se týká ukládání trestu zákazu činnosti právnické osobě. Jak vyplývá z právní věty tohoto rozhodnutí, trestem zákazu činnosti podle § 20 odst. 1 t. o. p. o. lze právnické osobě zakázat jen tu činnost, v souvislosti s níž se dopustila trestného činu. Uložený trest není možno vymezit jako zákaz jakékoli činnosti právnické osoby bez bližší specifikace druhu této činnosti. Obecné vy-

mezení činnosti, jejíž výkon lze zakázat, obsahuje § 73 odst. 3 tr. zákoníku, z něhož se ovšem u právnických osob s ohledem na ustanovení § 1 odst. 2 t. o. p. o. uplatní jen ta část, kde jde o výkon určité funkce nebo takové činnosti, ke které je třeba zvláštního povolení, nebo jejíž výkon upravuje jiný právní předpis. Trestně odpovědné právnícké osobě je možné uložit trest zákazu činnosti za splnění podmínek ustanovení § 20 odst. 1 t. o. p. o. za jakýkoli spáchaný trestný čin, jehož pachatelem může být právnícká osoba podle § 7 t. o. p. o., a to i jako trest samostatný (ustanovení § 15 odst. 3 t. o. p. o.). Neuplatní se zde omezení podle ustanovení § 73 odst. 2 tr. zákoníku.

K nenaplnění zákonných znaků přečinu padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 odst. 1 tr. zákoníku

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2019, sp. zn. **4 Tz 76/2019**, publikovaný pod č. 45/2020 Sb. rozh. tr., jehož závěrem je, že přečinu padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 odst. 1 tr. zákoníku se nedopustí ten, kdo užije veřejnou listinu vydanou úřední osobou v rámci její pravomoci, přestože ví, že jejím obsahem je potvrzení nepravdivých skutečností.

Hlediska, která nejsou důvodem pro neuplatnění trestní odpovědnosti s poukazem na zásadu subsidiarity trestní represe

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 1. 2020, sp. zn. **5 Tdo 1018/2019**, publikované pod č. 41/2020 Sb. rozh. tr., se zabývá konkrétními hledisky, která nemohou být důvodem pro neuplatnění trestní odpovědnosti

s poukazem na zásadu subsidiarity trestní represe. Jak totiž vyplývá z právní věty tohoto rozhodnutí, doba, která uplynula od spáchaní trestného činu, a délka trestního řízení, trvalo-li nepřiměřeně dlouhou dobu, jsou hledisky, k nimž je sice nutno přihlídnout při ukládání trestu ve smyslu § 39 odst. 3 tr. zákoníku, nemohou však odůvodnit neuplatnění trestní odpovědnosti s odkazem na zásadu subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

K naplnění (resp. nenaplnění) zákonných znaků přečinu neposkytnutí pomoci podle § 150 odst. 1 tr. zákoníku

Usnesení Nejvyššího soudu, soudu pro mládež, ze dne 24. 3. 2020, sp. zn. **8 Tdo 144/2020**, publikované pod č. 47/2020 Sb. rozh. tr. se zabývá zákonnými znaky přečinu neposkytnutí pomoci podle § 150 odst. 1 tr. zákoníku. Prvním právním závěrem tohoto rozhodnutí je, že o neposkytnutí potřebné pomoci pachatelem ve smyslu uvedeného přečinu nejde, je-li pomoc již fakticky poskytována jinou osobou přítomnou na místě, nebylo-li v možnostech pachatele poskytnout ještě účinnější či rychlejší pomoc. Podle druhého závěru rozhodnutí se k naplnění negativní podmínky trestnosti přečinu neposkytnutí pomoci podle ustanovení § 150 odst. 1 tr. zákoníku vyjádřené slovy „ač tak může učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného“ nevyžaduje vystavení pachatele pouze nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví, ale může postačovat i nebezpečí méně závažné.

Rozhodování soudů v adhezním řízení ve vztahu k náhradě nemajetkové újmy poškozeného, k významu majetkových poměrů obviněného a k některým podmínkám řádného uplatnění nároků poškozeného

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2020, sp. zn. **7 Tdo 1485/2019**, publikovaný pod č. 51/2020 Sb. rozh. tr., řeší složitou problematiku adhezního řízení, a to zejména ve vztahu k náhradě nemajetkové újmy spojené s usmrcením osoby blízké. Rozhodnutí dospívá především k závěru, že za základní částku náhrady za duševní útrapy spojené s usmrcením osoby blízké podle § 2959 o. z., modifikovatelnou s užitím zákonných a judikaturou dovozených hledisek, lze považovat v případě nejbližších osob (manžel, rodiče, děti) dvacetinásobek průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za rok předcházející smrti poškozeného (viz rozhodnutí č. 85/2019 Sb. rozh. obč.), v případě sourozenců lze vycházet ze základní částky o jednu čtvrtinu nižší. Dále se citovaný rozsudek zabývá otázkou majetkových poměrů obviněného a uvádí, že tyto poměry nejsou samostatným rozhodným kritériem pro stanovení výše náhrady nemajetkové újmy. Při rozhodování o náhradě nemajetkové újmy se však soudy musí zabývat otázkou, zda její výše nebude pro obviněného po majetkové stránce likvidační. To platí i v případech újmy způsobené provozem motorového vozidla, na kterou se vztahuje pojištění podle zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, ve znění pozdějších předpisů. Vždy je však třeba v takových případech přihlídnout ke konkrétním okolnostem, zejména k již poskytnutým plněním ze strany pojistitele, k jeho přístupu k plnění z pojistné smlouvy a dále k tomu, zda nějaké skutečnosti odůvodňují případné užití usta-

novení § 10 citovaného zákona. Tento judikát dále specifikuje způsob uplatnění nároku poškozeného a rozhodnutí soudu o něm v adhezním řízení a uvádí, že ze strany poškozeného postačí (vedle dalších náležitostí) jasné vylíčení skutkových okolností, o které se jeho návrh opírá. Není nutné, aby poškozený odkázal na konkrétní zákonné ustanovení. Jednotlivé relativně samostatné nároky vyplývající z ustanovení § 2958 o. z. však musí být v návrhu specifikovány do té míry, aby bylo možno rozhodnout o každém z nich samostatně. V návrhu poškozeného musí být uvedena rovněž alespoň minimální výše částky, které se poškozený domáhá u každého jednotlivého nároku. O tom je třeba poškozeného poučit (§ 43 odst. 3 tr. ř.). Podkladem pro stanovení výše náhrady jak za ztížení společenského uplatnění, tak za bolest (§ 2958 o. z.) bude zpravidla posudek znalce z oboru zdravotnictví, odvětví stanovení nemateriální újmy na zdraví. Pouze v jednoduchých případech se lze spokojit s odborným vyjádřením.

K otázce zproštění trestní odpovědnosti právnícké osoby podle § 8 odst. 5 zákona t. o. p. o.

V usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2019, sp. zn. **7 Tdo 110/2019**, publikovaném pod č. 50/2020 Sb. rozh. tr., je řešena zajímavá problematika týkající se zproštění trestní odpovědnosti právnícké osoby podle § 8 odst. 5 zákona č. 418/2011 Sb., t. o. p. o. ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce „t. o. p. o.“), a jde o první rozhodnutí Nejvyššího soudu, které se zbývá citovaným ustanovením. V rozhodnutí byl zaujat právní názor, že ke zproštění trestní odpovědnosti právnícké osoby podle § 8 odst. 5 t. o. p. o. může dojít v případě, jestliže právnícká

osoba i přes vynaložení veškeré snahy, které bylo možné po ní spravedlivě požadovat, aby zabránila spáchání protiprávního činu, došlo k takovému činu. Bude tomu tak zejména tehdy, pokud jednání některé z osob uvedených v § 8 odst. 1 t. o. p. o. bylo určitým excesem, kterému právnická osoba nemohla zabránit, a proto se nejví jako spravedlivé jí takové jednání přičítá. Opatření právnické osoby sloužící k předcházení spáchání protiprávního činu má primárně spočívat v tom, aby byly dodržovány všechny právní předpisy, které je tato právnická osoba povinna respektovat, a vnitřní předpisy, které právnická osoba přijala ke konkretizaci povinností vyplývajících z právních předpisů a jež jsou pro osoby v řídicím, kontrolním nebo vedoucím postavení závazné a jimiž jsou zaměstnanci povinni se řídit při plnění pracovních úkolů. K závěru o splnění podmínek podle § 8 odst. 5 t. o. p. o. však nestačí prosté přijetí vnitřních předpisů nebo jiných opatření. Důležité je především zajištění dodržování těchto opatření, kontrola jejich plnění a případná detekce jejich porušení a následná adekvátní reakce. V daném případě dospěly soudy nižších stupňů k závěru, že obviněná právnická osoba nevynechala veškeré úsilí, které na ní bylo možno spravedlivě požadovat, aby zabránila spáchání trestného činu. Dokazováním bylo zjištěno, že sice přijala etický kodex, ale tento byl pouhým formálním aktem, jehož dodržování nebylo vynucováno jakýmikoli prostředky. U obviněné (obchodní společnosti) docházelo k porušování pravidel bez jakékoli adekvátní reakce ze strany jednatelů či jiných osob odpovědných za řádný chod právnické osoby. Z těchto důvodů nebylo možné obviněnou právnickou osobu zprostit trestní odpovědnosti za skutek kladený jí za vinu.

K možné trestní odpovědnosti právnické osoby, i když fyzická osoba, jejíž protiprávní čin založil jeho přičitatelnost právnické osobě, nebyla trestně odpovědná z důvodu své nepřičetnosti

Rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2020, sp. zn. **3 Tz 70/2019**, publikovaném pod č. 4/2021 Sb. rozh. tr., bylo ke stížnosti pro porušení zákona, kterou podala ministryně spravedlnosti proti rozsudku soudu prvního stupně v neprospěch obviněné právnické osoby, rozhodnuto podle § 268 odst. 2 tr. ř. tak, že napadeným rozsudkem v části, v níž bylo rozhodnuto podle § 226 písm. d) tr. ř. ohledně této právnické osoby o jejím zproštění obžaloby státního zástupce, byl porušen zákon ve prospěch obviněné právnické osoby v ustanoveních § 2 odst. 5 věty šesté a § 226 písm. d) tr. ř. a v § 8 odst. 1, 2, 4 písm. d) t. o. p. o. Ke zproštění obviněné právnické osoby došlo s ohledem na skutečnost, že fyzická osoba, která byla v tomto případě také obviněná a jejíž protiprávní čin založil jeho přičitatelnost právnické osobě, nebyla pro svou nepřičetnost trestně odpovědná. Tato fyzická osoba byla jediným jednatelem obviněné právnické osoby a soud prvního stupně z rozhodnutí o její trestní neodpovědnosti vyvodil rozhodnutí o trestní neodpovědnosti právnické osoby. Nejvyšší soud však nesouhlasil s takovým výkladem a ve svém rozhodnutí uvedl, že trestní odpovědnosti právnické osoby nebrání, pokud ve smyslu § 8 odst. 4 písm. d) t. o. p. o. jednajícím fyzická osoba není trestně odpovědná z důvodu nepřičetnosti za protiprávní čin přičitatelný právnické osobě podle § 8 odst. 1, 2 t. o. p. o. V případě, že orgány činné v trestním řízení v průběhu trestního řízení zjistí, že fyzická osoba jednajícím za právnickou osobu ve smyslu § 8 odst. 1 t. o. p. o. není trestně odpovědná pro nepřičetnost, nemohou závěr o nedostatku trestní od-

povědnosti fyzické osoby bez dalšího vztáhnout na právnickou osobu, jelikož přičetnost jednajícím fyzické osoby (sekundárního či terciárního subjektu) není obecně obligatorním znakem skutkové podstaty trestného činu právnické osoby. Trestní odpovědnost právnické osoby není podmíněna trestní odpovědností fyzické osoby (§ 9 odst. 3 t. o. p. o.). Orgány činné v trestním řízení musí posuzovat naplnění všech obligatorních znaků skutkové podstaty trestného činu právnické osoby, přičemž v případě subjektivní stránky musí u takové nepřičetné fyzické osoby zjišťovat její „kvazizavinění“ podle vnějších projevů, tj. podle znaků objektivní stránky trestného činu. Nelze vyloučit odlišné posouzení přičetnosti ve vztahu k různým objektům trestného činu, což je otázkou znaleckou. V dané věci však soud prvního stupně takto nepostupoval.

Ke spáchání přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. h) tr. zákoníku osobou odlišnou od osoby, která je ve výkonu trestu odnětí svobody

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2020, sp. zn. **11 Tdo 1552/2019**, publikovaném pod č. 5/2021 Sb. rozh. tr., řeší věc obviněné, která opatřila z neznámého zdroje metamfetamin (pervitin) o hmotnosti 0,6421 gramu (množství odpovídající počtu tří až šesti dávek) zabalený v cigaretových papírcích, jež následně předala matce odsouzené osoby (dalšího obviněného v této věci), která tyto vložila do poštovní zásilky a odeslala prostřednictvím České pošty, s. p., do příslušné věznice. Podle názoru Nejvyššího soudu tak byl naplněn znak „závažného jednání“ ve smyslu § 337 odst. 1 písm. g) tr. zákoníku, ve znění do 31. 5. 2020 [nyní § 337 odst. 1 písm. h) tr. zákoníku], neboť v zásadě jakékoliv jed-

nání, které naplňuje znaky skutkové podstaty jiného trestného činu (zde přečinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku) je třeba považovat za závažné jednání v uvedeném smyslu. Pachatelem přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. h) tr. zákoníku tedy může být i osoba nenacházející se ve výkonu trestu odnětí svobody, která zašle omamnou nebo psychotropní látku do věznice jiné osobě zde vykonávající trest odnětí svobody, a takové jednání lze považovat za závažné, i když nevykazuje znaky opakování či soustavnosti, je-li jeho závažnost odůvodněna dalšími okolnostmi, např. druhem a množstvím návykové látky.

K možnosti použití záznamů o sledování osob a věcí v jiné trestní věci, než v které bylo sledování povoleno, a k otázce volby zmocněnce k vykonávání úkonů za obviněnou právnickou osobu

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2020, sp. zn. **7 Tdo 865/2020**, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2020, sp. zn. **8 Tdo 647/2020**, která byla publikována společně pod č. 1/2021 Sb. rozh. tr., se zabývala poměrně citlivou a mediálně i odborně sledovanou otázkou možnosti použití záznamů o sledování osob a věcí v jiné trestní věci, než v které bylo sledování povoleno, a dospěla k následujícím závěrům. Ustanovení § 158d odst. 3 tr. ř. neupravuje zvláštní, speciální institut v podobě sledování uskutečněného na základě předchozího povolení soudce, ale pouze klade náročnější podmínky na povolovací proces sledování, při kterém mají být pořizovány záznamy ve smyslu § 158d odst. 2 tr. ř. v případech, kdy má být sledováním zasaženo do vyjmenovaných zá-

kladních lidských práv a svobod (příčemž může jít o práva či svobody i jiné než sledované osoby). Účelem ustanovení § 158d odst. 10 tr. ř. není nic jiného než s odkazem na ustanovení § 158d odst. 2 tr. ř. zdůraznit, že v jiné věci lze použít za předpokladů zde uvedených jako důkazní prostředek záznam pořízený při sledování a připojený protokol. Záznamy o sledování osob a věcí uvedené v § 158d odst. 2 tr. ř. a připojené protokoly tedy lze použít jako důkazní prostředky i v jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo povoleno sledování, je-li i v této věci vedeno řízení o úmyslném trestném činu nebo souhlasí-li s tím osoba, do jejíž práv a svobod bylo sledováním zasahováno (§ 158d odst. 10 tr. ř.). To platí jak v případech, kdy bylo sledování povoleno státním zástupcem (§ 158d odst. 2 tr. ř.), tak i tehdy, kdy bylo sledování povoleno soudcem (§ 158d odst. 3 tr. ř.). V případech sledování povoleného soudcem, při němž se zasahuje do nedotknutelnosti obydlí nebo do jiných práv uvedených v § 158d odst. 3 tr. ř., je však třeba přípustnost takového důkazního prostředku v jiné věci posuzovat s ohledem na zásadu proporcionality a s respektem k právu na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí ve smyslu čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Přitom je nutno zejména přihlídnout k intenzitě zásahu do práv uvedených v § 158d odst. 3 tr. ř. a k závažnosti trestného činu, o němž se vede řízení v jiné trestní věci. V druhé právní větě je pak řešena otázka možnosti volby zmocněnce k vykonávání úkonů za obviněnou právnickou osobu, přičemž Nejvyšší soud dospěl k závěru, že je-li jediná fyzická osoba, která je jinak oprávněna činit úkony za právnickou osobu v trestním řízení (§ 34 odst. 1 t. o. p. o.), vyloučena podle § 34 odst. 4 věty první t. o. p. o. z provádění těchto úkonů proto, že je ve stejné trestní věci obviněna, toto vyloučení se nevztahuje na volbu

zmocněnce k vykonávání úkonů za právnickou osobu v trestním řízení podle § 34 odst. 2 t. o. p. o., jestliže zde není konkrétní riziko, že by taková volba byla učiněna proto, aby poškodila právnickou osobu či aby se na její úkor fyzická osoba zvýhodnila v trestním řízení. Institut opatrovníka právnické osoby v trestním řízení podle § 34 odst. 5 t. o. p. o. je subsidiární povahy a měl by být využíván jen jako krajní prostředek, neboť vždy představuje zásah do práva právnické osoby na obhajobu v trestním řízení a ten musí být proporcionální vzhledem k účelu, který sleduje.

2. 4. 4. 4. Ostatní vybraná rozhodnutí trestního kolegia Nejvyššího soudu přijatá v roce 2020

V roce 2020 učinily senáty trestního kolegia Nejvyššího soudu i některá další důležitá rozhodnutí, o jejichž zařazení do Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek dosud nebylo rozhodnuto. Z nich lze upozornit na následující:

Výklad znaku „neoprávněně“ u trestného činu pytláctví podle § 304 tr. zákoníku

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2020, sp. zn. 3 Tdo 340/2020, se zabývá problematikou neoprávněného lovu jako znaku skutkové podstaty přečinu pytláctví podle § 304 odst. 1 tr. zákoníku a dochází k závěru, že takovým neoprávněným lovem je jakékoli jednání, které se vymyká zákonným podmínkám lovu podle zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o mysliv-

vosti“). Znak „neoprávněně“ je proto nutno vykládat v celém kontextu zákona o myslivosti, tedy nejen s přihlédnutím k jeho ustanovením § 46 a § 48a, ale také s ohledem na ustanovení § 45 odst. 1 zákona o myslivosti a na objekt přečinu pytláctví, kterým je ochrana přírody, resp. volně žijící zvěře a ryb, jakož i ochrana práva myslivosti a výkonu rybářského práva. Platí tedy, že i osoba, která dodržela formální náležitosti § 46 odst. 1 zákona o myslivosti (má povolenku k lovu, lovecký lístek, zbrojní průkaz atd.), a loví zvěř v rozporu s jinými zákonnými zákazy, především v rozporu s výslovným zákazem podle § 45 zákona o myslivosti, jedná nad rámec vydaného povolení, a tedy „neoprávněně“ ve smyslu § 304 odst. 1 tr. zákoníku.

K povinnostem řidiče motorového vozidla a chodce přecházejícího vozovku ve vztahu k trestnému činu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku

Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 14. 10. 2020, sp. zn. 7 Tdo 1050/2020, byla zrušena rozhodnutí soudů nižších stupňů, kterými byla obviněná uznána vinnou přečinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku. Toho se měla dopustit tím, že řídila osobní motorové vozidlo a při odbočování vlevo se plně nevěnovala řízení vozidla a porušila ustanovení § 5 odst. 2 písm. g) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o silničním provozu“), a při tomto jízdním úkonu srazila pravou přední částí řízeného vozidla chodce – poškozeného, který přecházel vozovku ulice, do které obviněná odbočovala, zprava z pohledu obviněné, přičemž poškozený při střetu a následném pádu

na vozovku utrpěl středně těžká zranění. Soudu prvního stupně bylo přikázáno, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. V dané věci soudy nižších stupňů dospěly k závěru, že obviněná porušila povinnosti stanovené v zákoně o silničním provozu. Nejvyšší soud však přihlédl k námitkám a argumentaci obviněné a vyslovil právní názor, že z povinnosti řidiče neohrozit (nikoli neomezit) chodce přecházejícího pozemní komunikaci, na kterou řidič odbočuje, stanovené v § 5 odst. 2 písm. g) zákona o silničním provozu, nevyplývá přednost chodce, který hodlá přejít pozemní komunikaci mimo přechod pro chodce poblíž křižovatky s jinou pozemní komunikací, před příjíždějícími vozidly. Toto ustanovení nijak nevylučuje povinnosti chodce stanovené v § 54 odst. 2 a § 54 odst. 3 zákona o silničním provozu, zejména jeho povinnost před vstupem na vozovku se přesvědčit, zda může vozovku přejít, aniž by ohrozil sebe i ostatní účastníky provozu, a nevstupovat na vozovku bezprostředně před blížícím se vozidlem.

K zákonnosti opakovaného provádění rekognice

Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2020, sp. zn. 8 Tdo 450/2020, bylo podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítnuto dovolání obviněného v mediálně sledovaném případě poškozené, které obviněný v průběhu páchaní zvlášť závažného zločinu loupeže podle § 173 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku a přečinu porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku způsobil vážné rezné poranění prstů levé ruky. Obviněný v dovolání argumentoval mimo jiné nezákonností provedených celkem tří rekognic, a to zejména v pořadí druhé a třetí. Nesouhlasil s tím, že rekognice podle fotografií byla provede-

na jako neodkladný a neopakovatelný úkon ještě před tím, než bylo proti němu zahájeno trestní stíhání. Podle jeho názoru tak obhajoba neměla možnost posoudit zákonnost tohoto procesního úkonu, z něhož nebyl pořízen ani videozáznam, přičemž poškozené byly předloženy fotografie osob, které si nebyly podobné, poškozená nebyla ani poučena o faktu, že na fotografiích se vůbec nemusí pachatel nacházet. Toto nedostatečné poučení se podle názoru obviněného opakovalo i při rekognici prováděné s osobami („*in natura*“), na jejíž nezákonnost poukazoval s odkazem na rozhodnutí pod č. 50/2013 Sb. rozh. tr. a nález Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 3709/16. Obviněný zdůraznil, že odstup pouhých tří týdnů mezi jednotlivými rekognicemi nelze považovat za adekvátní, když tímto mohlo dojít k nepříznivému ovlivnění poškozené k jeho tíži. Nesouhlasil také s postupem policie, která prováděla nejprve rekognici podle fotografií, a nikoliv přímo „*in natura*“, ačkoliv v době jejího konání byla orgánům činným v trestním řízení jeho osoba velmi dobře známa vzhledem k dalšímu trestnímu řízení. Soud prvního stupně tedy podle obviněného neměl vůbec přihlížet k výsledkům provedených rekognic. Nejvyšší soud se neztotožnil s argumentací obviněného a v podstatě nad rámec uplatněných dovolacích důvodů uvedl, že pokud jde o rekognici podle fotografií druhou v pořadí, konanou jako neodkladný a neopakovatelný úkon ve smyslu § 158 odst. 9 tr. ř. před zahájením trestního stíhání, vysvětlily oba soudy (prvního stupně i odvolací), že kusé a ničím nepodložené informace o možném pachateli, jimiž v té době disponoval policejní orgán, rozhodně nepostačovaly k zahájení trestního stíhání obviněného. Ostatně byl to teprve výsledek této rekognice, který vedl k vydání usnesení podle § 160 odst. 1 tr. ř. I s ohledem na již delší časový odstup

od skutku proto policejní orgán přistoupil k jejímu konání jako neodkladného a neopakovatelného úkonu v této fázi řízení, přičemž soudy obou stupňů v podrobnostech přezkoumaly dodržení všech procesních pravidel, neshledaly však žádné pochybení v daném směru. Stejně tak učinily i v případě následně provedené rekognice „*in natura*“, u níž se s odkazem na odbornou právní literaturu i specifika tohoto případu vypořádaly s námitkou časového odstupu mezi jednotlivými rekognicemi, taktéž s otázkou poučení poškozené atd. Nejvyšší soud se pak v odůvodnění svého rozhodnutí poměrně podrobně zabýval nálezem Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS. 3709/16, na který ve své argumentaci odkazoval také obviněný, přičemž uvedl, že z obsáhlého popisu tohoto případu je zřejmé, že vykazuje velmi výrazné paralely s touto trestní věcí, proto jej Nejvyšší soud podrobně reprodukoval a zároveň tím demonstroval, že ani v nyní posuzované věci nemohlo dojít k porušení práva obviněného na spravedlivý proces. Naopak v jeho prospěch vyznívá, že zde byly konány hned tři rekognice, první dvě podle fotografií, třetí pak „*in natura*“ a z ní byl pořízen i videozáznam. Nadto při první rekognici bylo poškozené ukázáno dokonce 76 fotografií, z nichž nikoho neoznačila, musela tak nejen tehdy, ale i později, počítat s variantou, že pachatel se nemusí nacházet mezi poznávanými osobami. Skutečnost, že druhá rekognice se opět konala podle fotografií, nikoliv „*in natura*“, nemůže nijak zvrátit vysokou důkazní sílu tohoto úkonu, ani jej nemůže učinit procesně nepoužitelným, neboť tento dílčí nesoulad s požadavky ustanovení § 104b odst. 4 tr. ř. není v konkrétním případě (v kontextu celého důkazního řízení) porušením principů spravedlivého procesu. Ani v odstupu tří týdnů od provedení rekognice „*in natura*“ nelze spatřovat nějaký zásadní problém, zejména

když případné pozdější konání této rekognice mohlo být zmařeno zvýšeným zájmem sdělovacích prostředků o věc. Naproti tomu bylo třeba znovu vyzdvihnout, že (celkově zcela věrohodná) poškozená označila obviněného vždy s vysokou mírou jistoty, přestože jej poznávala z vyššího počtu figurantů, než jak stanoví zákon (u poslední rekognice měli navíc všichni figuranti stejnou pokrývku hlavy). Lze tedy uzavřít, že procesní postup orgánů činných v trestním řízení byl v daném směru zcela v pořádku.

2. 5. Zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů

Zvláštní senát, zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb., tvoří tři soudci Nejvyššího soudu a tři soudci Nejvyššího správního soudu. Pro tříleté funkční období jmenují předsedové Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu šest členů a šest náhradníků. V polovině funkčního období se mění předseda senátu. První polovinu funkčního období vykonává předsednictví zvolený soudce Nejvyššího správního soudu a druhou polovinu soudce Nejvyššího soudu. První jednání zvláštního senátu svolává a řídí nejstarší člen zvláštního senátu.

Zvláštní senát projednává věci a rozhoduje v sídle Nejvyššího správního soudu v Brně.

Zvláštní senát rozhoduje některé kompetenční spory o pravomoc nebo věcnou příslušnost vydat rozhodnutí mezi soudy a orgány moci výkonné, územní, zájmové nebo profesní samosprávy, a spory mezi soudy v občanském soudním řízení a soudy ve správním soudnictví. Zvláštní senát určuje, která strana sporu je příslušná vydat rozhodnutí.

Přestože zvláštní senát není součástí Nejvyššího soudu ani Nejvyššího správního soudu, v případě, že jsou oba tyto soudy stranami v kompetenčním sporu, může rozhodnutí obou nejvyšších soudů zrušit.

Proti rozhodnutí zvláštního senátu nejsou přípustné opravné prostředky. Jeho rozhodnutí je konečné a závazné pro strany kompetenčního sporu, účastníky řízení, stejně tak pro všechny orgány moci výkonné, orgány územní samosprávy a soudy.

Statistika vyřizování věcí zvláštního senátu v letech 2019 – 2020:

	Nápad	Rozhodnuto v daném roce	V % proti nápadu daného roku	Neskončené k 31. prosinci
2018	31	35	113 %	20
2019	19	19	100 %	20
2003 až 2020	1 273			

Členy zvláštního senátu, zřízeného podle zákona č. 131/2002 Sb., byli v roce 2020 soudci Nejvyššího soudu Mgr. Vít Bičák, JUDr. Roman Fiala a JUDr. Pavel Simon, který předsedá zvláštnímu senátu od 1. 7. 2019. Náhradníky jmenovanými za Nejvyšší soud byli JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D., JUDr. Antonín Drašík a Mgr. David Havlík.

Z Nejvyššího správního soudu byli jmenováni Mgr. Ing. Bc. Radovan Havel, JUDr. Tomáš Rychlý a JUDr. Michal Mazanec. Náhradníky jmenovanými za Nejvyšší správní soud byli JUDr. Ing. Filip Dienstbier, Ph.D., Mgr. Ondřej Mrákota a JUDr. PhDr. Karel Šimka, LL.M., Ph.D.

2. 6. Ocenění pro soudce Nejvyššího soudu

Soudci Nejvyššího soudu se pravidelně umisťují na předních místech prestižních odborných soutěží a anket, získávají různá oborová ocenění.

Vyhlášení již 15. ročníku uznávané odborné soutěže Právník roku 2019 přineslo v pátek 31. 1. 2020 hned 3 ceny soudcům Nejvyššího soudu. JUDr. Robert Fremr se stal Právníkem roku v kategorii Trestní právo, JUDr. Lubomír Ptáček, Ph.D., zvítězil v kategorii Rodinné právo, JUDr. František Púry, Ph.D., po titulu Právník roku 2018 v kategorii Trestní právo získal v úvodu roku 2020 cenu Václava Mandáka za nejlepší článek publikovaný v roce 2019 v časopisu Bulletin advokacie – příspěvek nazvaný „Zákaz nucení k sebeobviňování“ napsal společně s doc. JUDr. Pavlem Matesem, CSc.

Protikoronavirová bezpečnostní opatření citelně poznamenala každoroční udílení medailí Antonína Randy, které se pro rok 2020 výjimečně stalo spíše komorní, individuální akcí. Nově se držitelem stříbrné Randovy medaile, udělované Jednotou českých právníků, stal za příkladné plnění funkce prvního místopředsedy Mezinárodního trestního soudu v Haagu a za vynikající mezinárodní reprezentaci České republiky v oblasti práva JUDr. Robert Fremr, který byl do Haagu povolán v roce 2013 jako soudce Nejvyššího soudu.

2. 7. Další aktivity soudců Nejvyššího soudu

Kromě samotné rozhodovací a sjednocovací činnosti trestního kolegia Nejvyššího soudu se jeho soudci i v roce 2020 významně podíleli též na dalších aktivitách odborného charakteru. Jde zejména o legislativní, školící a publikační činnost.

2. 7. 1. Legislativní činnost

V souladu s legislativními pravidly vlády se soudci Nejvyššího soudu aktivně podílí na připomínkování návrhů zákonů. Dlouhodobě jsou jim povinně v rámci meziresortního připomínkového řízení zasílány návrhy nových právních norem, které upravují činnost Nejvyššího soudu nebo které se dotýkají věcí náležících do jeho působnosti. Přesněji, v rámci meziresortního připomínkového řízení dostává Nejvyšší soud povinně návrhy zákonů k připomínkování, pokud se tyto návrhy týkají působnosti Nejvyššího soudu anebo procesních pravidel, jimiž se řídí. Mimo to se soudci zúčastňují přípravy návrhů některých zákonů nebo jejich novel přímo jako tvůrci nebo spolutvůrci příslušného návrhu.

Již brzy, v průběhu roku 2021, by měla být pozice Nejvyššího soudu v legislativní oblasti ještě posílena, přičemž by Nejvyšší soud měl nově dostávat k dispozici k připomínkám návrhy všech právních norem, a pokud k nim vysloví připomínky, budou se s nimi muset vláda a ministerstva relevantně vypořádat.

V roce 2020 se soudci trestního kolegia aktivně zapojili především do přípravy nového trestního řádu. Bývalý předseda Nejvyššího soudu, dnes ústavní soudce, prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D., je předsedou tzv. velké komise pro přípravu nového trestního řádu, předseda senátu trestního kolegia JUDr. Bc. Jiří Říha, Ph.D., řídí tzv. malou komisi pro rekodifikaci trestního řádu.

Soudci civilního kolegia, kteří se už na přelomu let 2017/2018 velmi kriticky vymezili vůči tehdejšímu ministerskému návrhu věcného zá- měru civilního řádu soudního, se i v roce 2020 aktivně účastnili akcí, jejichž cílem je diskuze nad přípravou této základní procesní normy civilního práva a redukce původně navrhovaných nesystémových řešení, která tento kritizovaný věcný záměr obsahoval.

2. 7. 2. Školící činnost soudců a účast při odborných zkouškách

Na podkladě zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, přispívají soudci Nejvyššího soudu k odborné přípravě a vzdělávání soudců, státních zástupců, justičních čekatelů a dalších zaměstnanců justice v rámci akcí organizovaných zejména Justiční akademii České republiky, Ministerstvem spravedlnosti, soudy nebo i státními zastupitelstvími. Mimo to se soudci Nejvyššího soudu podílejí rovněž na odborné přípravě advokátů a advokátních koncipientů, kterou organizuje Česká advokátní komora. Část soudců působí i jako externí členové pedagogického sboru na Justiční akademii Slovenské republiky.

Někteří soudci se rovněž angažují při výuce studentů právnických fakult univerzit či jiných vysokých škol, a to jako interní nebo externí vyučující. Dále jsou též členy vědeckých rad fakult vysokých škol či samotných vysokých škol. Stranou působení soudců Nejvyššího soudu nezůstává ani jejich účast při odborných právnických zkouškách, zejména pak odborných justičních a advokátních zkouškách.

2. 7. 3. Publikační činnost

Soudci Nejvyššího soudu se podíleli rovněž na publikační činnosti, zejména v podobě zpracovávání odborných článků v časopisech či sbornících, komentářů, učebnic, někteří působí jako členové redakčních rad odborných časopisů. Jednotlivá nakladatelství anebo periodika soudce Nejvyššího soudu často s žádostí o příspěvek sama oslovují.

2. 8. Administrativní pracovníci úseku soudního výkonu

Základem vnitřního uspořádání úseku výkonu soudnictví jsou soudní oddělení (senáty), která se vytvářejí v souladu s platným rozvrhem práce. Administrativní a jiné kancelářské práce pro jedno nebo více soudních oddělení nebo senátů provádí soudní kancelář, kterou tvoří vedoucí kanceláře a 3 až 4 zapisovatelé, na trestním kolegiu protokolující úředníci.

Soudní kanceláře vykonávají odborné, kvalifikované, zodpovědné a náročné administrativní činnosti, které vyžadují aktivní znalost uživatelských programů soudních rejstříků a dalších informačních systémů. Administrativní pracovníci soudních kanceláří řadu činností vykonávají v souladu s platnými právními předpisy a vnitřními předpisy Nejvyššího soudu samostatně.

Dozorčí úřednice odpovídá za chod všech soudních kanceláří kolegia, které metodicky řídí a kontroluje. Dozorčí úřednice dále připravuje statistické podklady o činnosti kolegia, zpracovává metodiky pro administrativní pracovníky, soudce a asistenty, spolupracuje s dalšími úseky soudu, například s oddělením styku s veřejností, pro které zpracovává podklady pro vyřizování žádostí podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, apod.

Vedoucí soudní kanceláře organizuje a kontroluje práci soudní kanceláře pro jednotlivé soudní oddělení nebo senáty a jejich soudce a asis-

tenty. Plně odpovídá za správné vedení soudních rejstříků a soudních spisů.

Administrativní pracovníci občanskoprávního a obchodního kolegia	
Dozorčí úřednice	1
Vedoucí kanceláře	4
Zapisovatel/ka	12
Sekretářka kolegia	1
Referentka Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek	1
Celkem	19

Administrativní pracovníci trestního kolegia	
Dozorčí úřednice	1
Vedoucí kanceláře	3
Protokolující úřednice	9
Zapisovatelka	0
Sekretářka kolegia	1
Referentka Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek	1
Celkem	15

2. 9. Úsek soudních agend

Úsek soudních agend je organizačně začleněn do úseku výkonu soudnictví. Vedoucí úseku soudních agend mimo jiné komplexně koordinuje, metodicky vede a kontroluje spisovou službu a předarchivní péči o dokumenty na všech úsecích soudu.

Součástí úseku soudních agend je oddělení evidence a podatelny, které se člení na oddělení evidence, jež zajišťuje příjem elektronických dokumentů a evidenci všech listinných a elektronických dokumentů a spisů doručených Nejvyššímu soudu, a oddělení podatelny, které zajišťuje zápis doručených listinných zásilek a spisů, doručnou službu všech písemností a spisů odesílaných z Nejvyššího soudu a dále evidenci a prodej cenin (kolků) účastníkům řízení.

V roce 2020 oddělení evidence a podatelny zpracovalo 13 892 datových zpráv, zaevidovalo do příslušných rejstříků 10 439 nových podání, zpracovalo 9 069 došlých listinných podání a doručilo cca 7 840 listinných zásilek a 5 503 balíků nad 2 kg.

Úsek soudních agend dále zajišťuje pro všechny úseky Nejvyššího soudu ukládání skončených spisů a vyřízených dokumentů ve spisovně soudu a současně zajišťuje jejich předarchivní péči, vyřazování ve skar-tačním řízení a zničení.

Na bezproblémový chod a správné funkce informačních systémů a procesů zpracování dat v aplikacích ISNS, ISIR a IRES dohlíží správkyně aplikace.

3. VNITROSTÁTNÍ A ZAHRANIČNÍ VZTAHY

3. 1. Činnost oddělení analytiky a srovnávacího práva

Oddělení analytiky a srovnávacího práva Nejvyššího soudu zaměřovalo, obdobně jako v letech předešlých, i v roce 2020 své síly v první řadě na analytickou a rešeršní činnost, pokud se jedná o evropské a srovnávací právo, a to pro praktické využití nejen ze strany Nejvyššího soudu, ale i českých soudů nižších stupňů a jejich soudců.

Aktivity oddělení zahrnovaly zejména tvorbu analýz v oblasti rozhodovací praxe Soudního dvora Evropské unie, Evropského soudu pro lidská práva, normotvorby Evropské unie, stejně jako komparaci legislativy či judikatury v jiných zemích, především členských státech Evropské unie, ale nejen jich.

Nezastupitelnou součástí činnosti oddělení i v uplynulém roce pak – v neposlední řadě – nadále tvořilo rovněž pravidelné udržování kontaktu se zahraničními soudy, ale i dalšími orgány a mezinárodními organizacemi, jež se i navzdory nynější epidemické situaci podařilo nejen

na stávající úrovni zachovat, ale rovněž je dále aktivně rozvíjet zejména s pomocí elektronických prostředků komunikace na dálku. V tomto směru ostatně nezůstala stranou ani každodenní participace Nejvyššího soudu v rámci řady platformů pro přeshraniční výměnu právních informací, jež měla možnost projevit se rovněž v rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu.

Přeshraniční činnost Nejvyššího soudu, jež oddělení analytiky a srovnávacího práva navenek zastřešuje a fakticky spravuje nejen po komunikační, ale zejména odborné stránce, se však shora uvedenými body ani zdaleka nevyčerpávala. Naopak Nejvyšší soud coby vrcholná soudní instituce členského státu Evropské unie i Rady Evropy se jeho prostřednictvím nadále účastnila řady dílčích aktivit různého rozsahu; výběr z těch nejzajímavějších pak naleznete níže.

3. 1. 1. Analytická činnost

Jak již bylo uvedeno, oddělení analytiky a srovnávacího práva se podílí v první řadě na analytické činnosti stran otázek, s nimiž se při svém praktickém rozhodování setkává Nejvyšší soud či soudy nižší.

Z řady zajímavých témat, jimiž se oddělení v roce 2020 zabývalo, lze uvést např. otázku zásahu do práv osob omezených na svobodě v kontextu čl. 9 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv, pokud se jedná o osobu, která je veganem; problematiku limitů možnosti stran určit si rozhodce prostřednictvím tzv. jmenovací autority (appointing authority) ve vztazích mezi podnikateli navzájem či mezi podnikatelem a spotřebitelem; aspekty aplikace čl. 7 odst. 1 nařízení Brusel I bis na smlouvu o obchodní spolupráci či aplikaci tohoto nařízení v kontextu nároků spojených s emisním skandálem „Dieselgate.“ Dále se analytická činnost zaměřila např. na otázku, zda zpracované autorské dílo spočívající v překladu díla původního či jeho části požívá autorskoprávní ochranu (zejména v kontextu jedinečnosti díla) či na zahraniční právní úpravu, pokud se jedná o studijní volno soudců nebo složení a fungování soudcovských rad v jiných evropských státech.

3. 1. 2. „Výběr rozhodnutí ESLP pro justiční praxi“ a „Bulletin“

Příprava publikace „Výběr rozhodnutí ESLP pro justiční praxi“ (označována též jako „Modrá sbírka“ vydávaná Nejvyšším soudem) je další z činností, na nichž se oddělení analytiky a srovnávacího práva dlouhodobě podílí. Sbírnka obsahuje překlady významných rozhodnutí do českého jazyka, čímž napomáhá zpřístupňování této judikatury ESLP širší odborné veřejnosti.

Další činnost oddělení představuje taktéž příprava anotací vybraných rozhodnutí pro internetovou databázi vybraných rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, která funguje pod záštitou Kanceláře

vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva. Tyto anotace jsou zveřejňovány na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti na adrese eslp.justice.cz. Oddělení i nadále pravidelně přispívá svými anotacemi k postupnému naplňování veřejně dostupné databáze, čímž napomáhá popularizaci a zvyšování povědomí o judikatuře štrasburského soudu.

V neposlední řadě je nutné zmínit Bulletin oddělení analytiky a srovnávacího práva, který, jak již jeho název napovídá, představuje originální výstup tohoto oddělení. Bulletin je vydáván čtyřikrát ročně v elektronické podobě – na webu Nejvyššího soudu – a přístupný je rovněž např. v informačním systému ASPI. Bulletin si klade za cíl zejména informovat o aktuálních rozhodnutích vrcholných soudů členských států Unie, Evropského soudu pro lidská práva a Soudního dvora Evropské unie.

3. 1. 3. Mezinárodní skupina pro právní komparatistiku

Po vzoru předešlých let se i v uplynulém roce Nejvyšší soud podílel v nejširší možné míře na každodenní spolupráci s dalšími partnerskými evropskými soudy.

Jak již bylo uvedeno, Nejvyšší soud se prostřednictvím svého oddělení analytiky a srovnávacího práva účastní mimo jiné aktivit anebo akcí Sítě předsedů nejvyšších soudů členských států Evropské unie, jež řeší zejména obecné otázky společného zájmu předsedů nejvyšších soudů, nicméně komunikovány jsou i otázky aktuálnějšího rázu, jako byly v minulosti kupříkladu ty stran polského soudnictví apod.

Vrcholné evropské soudy se nicméně každodenně podílejí i na řešení otázek, jež je třeba zodpovědět pro potřeby jejich rozhodovací praxe. S vědomím této skutečnosti byla, a již od počátku s účastí české části, vybudována Mezinárodní skupina pro právní komparatistiku (*Comparative Law Liaisons Group*). Pokračujícím cílem této mezinárodní skupiny je usnadnění spolupráce při výměně právních informací. Jedná se zejména o obsah právních předpisů a judikatury v otázkách, jež jsou předmětem rozhodovací činnosti některého z nejvyšších soudů patřících do této skupiny. Výsledkem činnosti této skupiny je analytický materiál, jež soudcům Nejvyššího soudu představí, jak je k předmětným právním záležitostem přístupováno před ostatními spolupracujícími nejvyššími soudy.

Mezi příklady sledovaných otázek, jež byly prostřednictvím této sítě řešeny, lze v oblasti soukromého práva uvést např. problematiku závislé práce v kontextu internetových platforem, již uvedené jmenovací autority pro určení rozhodce či otázky spojené s aplikací směrnice o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky. V oblasti práva trestního lze zmínit kupř. již uvedenou otázku stravování obviněného, který je veganem, možnosti soudce čelit přelidnění ve věznicích či imunitu státu při zabavení majetku.

3. 1. 4. Justiční síť Evropské unie

Oddělení analytiky a srovnávacího práva se podílí mimo jiné na tvorbě obsahu Justiční sítě Evropské unie. Ta byla vytvořena na podnět předsedy Soudního dvora Evropské unie a předsedů nejvyšších a ústavních

soudů členských států. Prvořadým cílem uvedené sítě je usnadnění přístupu k informacím a dokumentům mezi soudy Evropské unie. Za tímto účelem bylo prozatím vytvořeno internetové rozhraní, jehož cílem je reflektovat snahu o posílení justiční spolupráce, a to podporou prohlubování dialogu v rámci řízení o předběžných otázkách, šířením vnitrostátních rozhodnutí s významem pro Unii a posílením vzájemné znalosti práva a právních systémů členských států.

Pokud se pak jedná o spolupráci mezi Evropským soudem pro lidská práva a vrcholnými vnitrostátními soudy, zde hraje významnou roli Síť vrcholných soudů, jež vznikla za účelem efektivní výměny informací, a této sítě se Nejvyšší soud prostřednictvím oddělení analytiky a srovnávacího práva rovněž účastní.

3. 1. 5. Účast zástupců oddělení analytiky a srovnávacího práva na mezinárodních konferencích

Dne 14. 1. 2020 se v Bruselu konalo setkání kontaktních osob EU Justice Scoreboard, kde Nejvyšší soud zastupovala vedoucí oddělení Mgr. Katalin Deák. Předmětem jednání bylo zejména zhodnocení aktuálního stavu přípravy nového vydání publikace, která s roční periodicitou hodnotí vybrané ukazatele fungování soudnictví členských států Evropské unie a poskytuje tak vodítka k jejich průběžnému zlepšování. Jednání se zaměřilo i na další otázky spojené s uvedeným, jako je např. strojová čitelnost soudních rozhodnutí a využití umělé inteligence při přípravě jejich konceptů včetně možných nástrah při jejím využití,

nebo na otázku šetření Evropské sítě soudních rad ohledně vnímání nezávislosti soudců ze strany odborné veřejnosti.

Ve dnech 25. až 27. 2. 2020 se ředitel kanceláře předsedy Mgr. Aleš Pavel účastnil spolu s předsedou Ústavního soudu a jeho generálním sekretářem druhého setkání Global Judicial Integrity Network s titulem „Minulost, současnost, budoucnost“ v Kataru. Setkání se účastnilo přibližně 400 zástupců ze 120 zemí světa. Mezi diskutovaná témata patřilo zejména využívání sociálních médií ze strany soudců, otázky rovnosti mužů a žen spojené se soudcovskou integritou či soudcovská etika a bezúhonnost.

3. 2. Účast předsedy a místopředsedy Nejvyššího soudu na tuzemských a zahraničních konferencích

Ačkoliv byl rok 2020 z hlediska možnosti posilování přeshraniční spolupráce prostřednictvím fyzické účasti na mezinárodních akcích zásadně ovlivněn, ani v tomto roce nedošlo k jejímu zastavení. Docházelo naopak k hledání nových cest včetně zvýšení využívání prostředků komunikace na dálku. I tak se pandemická situace v celkovém množství mezinárodních konferencí projevila.

3. 2. 1. Předseda Nejvyššího soudu

Dne 30. 6. 2020 jednal v Bratislavě předseda Nejvyššího soudu JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D., s předsedou Nejvyššího soudu Slovenska JUDr. Jánem Šikutou, Ph.D. Slovenská strana se na jednání, kterého se zúčastnili také ředitel kanceláře předsedy Nejvyššího soudu České republiky Mgr. Aleš Pavel a vedoucí kanceláře Nejvyššího soudu Slovenské republiky JUDr. Zuzana Flaková, zajímala mimo jiné o proces výběru kandidátů na soudce Nejvyššího soudu v České republice.

Dne 29. 7. 2020 navštívil předseda maďarskou Kúrii (nejvyšší soudní instanci obecného soudnictví), kde jej přivítal tehdejší předseda Péter Darák, PhD. Předmětem jednání byla mimo jiné činnost soudů v době koronavirové krize, organizace soudnictví či snaha zavádět větší po-

díl alternativních trestů, především trestů peněžitých. Za maďarskou stranu se jednání zúčastnil také místopředseda Kúrie István Kónya, civilní i trestní soudci Kúrie anebo také vedoucí oddělení mezinárodních vztahů a evropského práva. Předseda českého Nejvyššího soudu cestoval do Budapešti v doprovodu ředitele kanceláře předsedy a odborníka na evropské právo a mezinárodní vztahy Aleše Pavla. Oba se rovněž setkali s náměstkem generálního prokurátora Maďarska Istvánem Lajtárem a dalšími vysoce postavenými žalobci.

Dne 30. 7. 2020 pak předseda Nejvyššího soudu spolu s ředitelem své kanceláře přicestoval na návštěvu Nejvyššího soudu Slovinska. Zde je přivítal jeho předseda Damijan Florjančič. Mezi hlavní témata jednání patřil úspěšný projekt IQ justice, který se pod záštitou tamního nejvyššího soudu zaměřil na posilování důvěry v justici a její otevírání se veřejnosti.

Ve dnech 30. 11. 2020 a 7. 12. 2020 se předseda Nejvyššího soudu spolu s ředitelem své kanceláře distanční formou účastnil Konference předsedů nejvyšších soudů střední a východní Evropy. Online událost, která se konala pod záštitou Nejvyššího soudu Ázerbájdžánu a za podpory CEELI Institutu, se skládala z řady tematických bloků, mezi které patřila např. aktuální problematika zajišťování hladkého fungování soudnictví během pandemie, aspekty spojené se soudním procesem, jako je využívání technologií při soudním jednání či komunikace mezi soudci, účastníky či veřejností nebo zvládání nápadu a nedodělků, včetně specifického kontextu nárůstu určité agendy ve spojení s pandemickou situací.

3. 3. Zahraniční pracovní cesty soudců

Dne 31. 1. 2020 se soudce JUDr. Petr Škvain, Ph.D. zúčastnil slavnostního zasedání Evropského soudu pro lidská práva a dále odborného semináře na téma „Evropská úmluva o ochraně lidských práv: živoucí nástroj ve věku 70 let“. Uvedený seminář byl zaměřen na aktuální problematiku Úmluvy, rovnost pohlaví, životního prostředí či vědy či souvisejících otázek vědy a technologií. Součástí pracovní cesty bylo rovněž jeho setkání s JUDr. Alešem Pejchalem, soudcem Evropského soudu pro lidská práva.

3. 4. Významné zahraniční návštěvy u Nejvyššího soudu

Dne 5. 2. 2020 navštívili Nejvyšší soud předseda Nejvyššího soudu Nizozemska Maarten Feteris a místopředseda tohoto soudu Kees Streefkerk. Pracovní setkání se zaměřilo především na témata správy soudnictví, spolupráce s evropskými soudy, zejména s Evropským soudem pro lidská práva a Soudním dvorem EU, hovořilo se také o možnostech, jak účinně posilovat důvěru veřejnosti v justici. Během pracovního jednání, kterého se kromě předsedy Nejvyššího soudu Pavla Šámala účastnil také místopředseda Roman Fiala, předseda trestního kolegia František Púry, předseda občanskoprávního a obchodního kolegia Jan Eliáš a ředitel úseku předsedy Nejvyššího soudu Aleš Pavel, se česká a nizozemská strana navzájem informovaly o soudních systémech obou zemí. Hosté navštívili rovněž Ústavní soud a Nejvyšší správní soud.

4. ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ SOUDCŮ, ASISTENTŮ SOUDCŮ A ZAMĚSTNANCŮ

S ohledem na koronavirovou pandemii a bezpečnostní opatření, která výrazně omezila v roce 2020 pořádání výukových akcí, stihnul Nejvyšší soud ve své budově v rámci dlouhodobé spolupráce s Justiční akademií v Kroměříži uspořádat pouze dva odborné semináře.

- Semináře „*Náhrada škody a oceňování její výše*“ se 28. 1. 2020 ve velkém jednacím sále budovy Nejvyššího soudu zúčastnilo přibližně 100 soudců, asistentů soudců a státních zástupců. Lektory semináře, zaměřeného na problematiku určování výše odškodnění za spolupráce se soudním znalcem, byli Ing. Pavel Tůma, ekonom, soudní znalec a JUDr. Petr Vojtek, předseda senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu.
- Semináře „*Metodika Nejvyššího soudu od A do Z - k výkladu § 2958 o. z.*“ se 4. 2. 2020 v jednacím sále budovy Nejvyššího soudu zúčastnilo několik desítek účastníků z řad soudců, asistentů soudců a státních zástupců. Přednášeli lektori MUDr. Mgr. Jolana Těšinová, Ph.D., přednostka Ústavu veřejného zdravotnictví a medicínského práva 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy; JUDr. Petr Vojtek, předseda senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu a doc. MUDr. František Vorel, CSc., primář Soudně-lékařského oddělení Nemocnice České Budějovice

a znalec v oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství a odvětví stanovení nemateriální újmy na zdraví.

Soudci, asistenti soudců a další zaměstnanci, se v úvodu roku anebo v době, kdy došlo ke zmírnění protiepidemických opatření, účastnili vzdělávacích akcí přímo v sídle Justiční akademie České republiky v Kroměříži, popřípadě využívali možnosti online kurzů.

V souvislosti se zpracováním rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu v aplikaci IBM Notes (dříve Lotus Notes) byly v průběhu roku 2020 přímo v budově Nejvyššího soudu průběžně realizovány semináře a školení pro stávající i nově příchozí soudce, asistenty, poradce a administrativní zaměstnance Nejvyššího soudu.

5. HOSPODAŘENÍ

Rozpočtové výdaje Nejvyššího soudu sestávají převážně z výdajů na platy soudců a zaměstnanců soudu. Objem prostředků na platy představuje více než 90 % ročních výdajů.

Provozní prostředky Nejvyššího soudu jsou využívány zejména k vlastnímu provozu soudu a dále na údržbu a opravy vybavení budovy, která patří mezi památkově chráněné objekty. Na podzim roku 2019 byla zprovozněno nové křídlo budovy Nejvyššího soudu, čímž se vyřešil zejména problém nedostatku kvalitního pracovního prostoru pro asistenty soudců. V této souvislosti byly vynaloženy nemalé prostředky na redislokaci a dále na následnou adaptaci prostor ve stávající budově, která pokračovala i v roce 2020. Dále v roce 2020 Nejvyšší soud vynakládal prostředky také na obnovu stavu a vybavení kanceláří soudců nebo zaměstnanců v původní historické budově.

Největší investiční akcí roku 2020 byla v historické památkově chráněné funkcionalistické budově soudu plánovaná výměna anebo repase přibližně 400 historických oken, balkónových dveří a tzv. fasádních výplní. Celková investice za bezmála 24 milionů korun započala na jaře pod pečlivým dohledem památkářů, přičemž akce zařazená do Plánu rekonstrukce objektů v působnosti článku 5 směrnice Evropského par-

lamentu a Rady 2012/27/EU ze dne 25. 10. 2012, o energetické účinnosti je už před dokončením, skončí v průběhu jara 2021.

Současně se Nejvyšší soud chystá na dlouho plánovanou plošnou instalaci klimatizace, ke které by mělo dojít v historické budově v průběhu let 2021 až 2022. Započaly projektové práce, samotná instalace by mohla být zahájena v letních měsících roku 2021.

Nemalé prostředky se vynakládají na průběžnou obnovu IT techniky a zajištění potřebného materiálu a služeb pro běžný provoz. V oblasti zajištění odborné způsobilosti soudců a zaměstnanců jsou jednou z významných položek výdaje na pořízení odborných publikací do knihovny Nejvyššího soudu.

Hospodaření Nejvyššího soudu se vždy řídilo a řídí základními principy hospodárnosti, efektivnosti a účelnosti při vynakládání prostředků státního rozpočtu. V procesu finančních operací Nejvyššího soudu je přitom implementována systematická vnitřní řídicí kontrola zajišťující kontrolu a schvalování od přípravy operací a až do jejich úplného schválení a vypořádání, a to i včetně hodnocení výsledků a správnosti hospodaření.

Hospodaření Nejvyššího soudu v letech 2017 – 2020 vyjádřeno konkrétními údaji o rozpočtu:

	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutečné čerpání
2017	331 395	350 543	333 594
2018	351 328	351 848	359 124
2019	357 782	404 023	403 709
2020	430 871	478 441	443 168

(údaje jsou vyjádřeny v tisících korun českých)

6. PERSONÁLNÍ ODDĚLENÍ

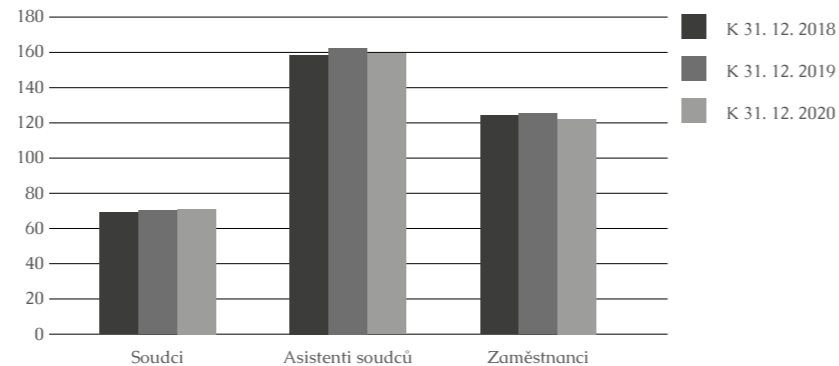
Nejvyšší soud v roce 2020 o jednoho navýšil počet soudců, naopak počet asistentů i zaměstnanců soudu se proti předešlému konci roku mírně snížil.

	K 31. 12. 2018	K 31. 12. 2019	K 31. 12. 2020
Soudci	69	70	71
Asistenti soudců	158	162	159
Zaměstnanci	124	125	122

V roce 2020 byli k Nejvyššímu soudu přeloženi tito soudci:

Občanskoprávní a obchodní kolegium:
k 1. 1. 2020 JUDr. David Vláčil

Trestní kolegium
k 1. 4. 2020 JUDr. Aleš Kolář

Po 31. 12. 2020 zanikla funkce soudce Nejvyššího soudu těmito soudci:

JUDr. Janu Bláhovi	trestní kolegium
JUDr. Haně Gajdziokové	občanskoprávní a obchodní kolegium
JUDr. Miroslavu Gallusovi	občanskoprávní a obchodní kolegium
JUDr. Michalu Miklášovi	trestní kolegium
JUDr. Mojmíru Putnovi	občanskoprávní a obchodní kolegium

7. ODDĚLENÍ STYKU S VEŘEJNOSTÍ, POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ

7. 1. Informační kancelář

Oddělení pro styk s veřejností, které poskytuje účastníkům (stranám) řízení, jejich advokátům, případně novinářům, základní informace o stavu řízení, vyřizovalo v roce 2020, podobně jako v minulosti, denně od 60 do 80 telefonických, písemných nebo osobně podaných dotazů.

Informační kancelář, v níž pracují dvě referentky, je kompetentní sdělovat informace o stavu řízení, tedy zda bylo v konkrétním řízení již rozhodnuto či nikoliv. Dále informuje o tom, v jaké fázi je vypracování odůvodnění rozhodnutí, případně zda bylo rozhodnutí spolu se spisem již odesláno (zpravidla) na soud prvního stupně, resp. kde se aktuálně nachází kompletní spis. Informační kancelář neinformuje o konkrétních výsledcích řízení.

Účastníci (strany) řízení a jejich právní zástupci získávali v roce 2020 informace o výsledku řízení obdobně jako v minulosti především cestou řádného doručení rozhodnutí (zpravidla) prvoinstančním soudem. Senáty trestního kolegia přibližně v desítkách případů veřejně vyhlásily svá rozhodnutí také v závěru nařízených veřejných zasedání. No-

velý procesních předpisů, které vstoupily v platnost k 1. 2. 2019, však umožňují Nejvyššímu soudu veřejně vyhlášovat rozsudky, popř. usnesení, také prostřednictvím elektronické úřední desky a úřední desky v budově soudu. Konkrétně to upravují § 243f odst. 5, 6 občanského soudního řádu a § 265r odst. 8, 9 a § 268 odst. 3, 4 trestního řádu. Účastníci (strany) některých vybraných řízení, zpravidla řízení civilních, která byla ukončena rozsudkem, byli tak o výsledku dovolacího řízení prvotně informováni nově i tímto způsobem. I poté však v dané věci vždy následovalo řádné doručování definitivního a kompletního znění rozhodnutí standardní cestou.

Novinářům informace o výsledku dovolacího řízení, popř. o jeho zahájení či aktuálním stavu, poskytoval tiskový mluvčí. Co se týče výsledku řízení, je mluvčí zavázán striktně dbát o to, aby se veřejnosti sdělil výsledek až poté, co bylo předmětné rozhodnutí řádně doručeno všem účastníkům (stranám) řízení anebo poskytuje informace maximálně v takovém rozsahu, v jakém byly vyhlášeny veřejně ať už přímo v soudní síni anebo na úřední desce.

Informační kancelář soudu se často setkává s požadavkem na sdělení právní rady. K tomu však není kompetentní. Tazatele v takovém pří-

padě odkazuje na advokáty registrované Českou advokátní komorou. Nejvyšší soud v zájmu vlastní nestrannosti nemůže právní rady poskytovat.

7. 2. Tiskový mluvčí

Tiskový mluvčí Mgr. Petr Tomíček je současně vedoucím oddělení styku s veřejností. Hlavními povinnostmi tiskového mluvčího jsou mimo jiné komunikace s médii a vyřizování žádostí o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. S vyřizováním těchto žádostí mu přitom pomáhá poradce/poradkyně pro otázky zákona č. 106/1999 Sb.

Oddělení styku s veřejností Nejvyššího soudu kompletuje každoročně Ročenku Nejvyššího soudu, vydávanou v českém a anglickém jazyce; připravuje a vydává elektronický čtvrtletník AEQUITAS; popř. vydává další informační materiály o činnosti soudu.

Komunikace s veřejností se dále uskutečňuje prostřednictvím pravidelně aktualizovaných informací na webu Nejvyššího soudu www.nsoud.cz, dále se Nejvyšší soud prezentuje už několik let také na sociálních sítích Twitter, LinkedIn a Instagram.

V roce 2020 vydal tiskový mluvčí celkem 60 tiskových zpráv, oddělení styku s veřejností Nejvyššího soudu uspořádalo za celý rok v budově soudu v důsledku koronavirové krize pouze jedinou tiskovou konfe-

renci, na které se veřejnosti dne 21. 5. 2020, den po svém jmenování do funkce, představil předseda Nejvyššího soudu JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D.

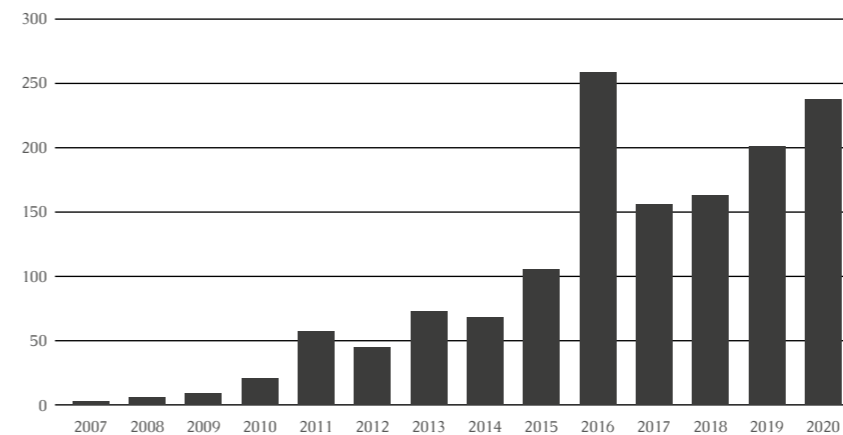
Dále tiskový mluvčí v průběhu roku zodpověděl na více než 2.000 různých jednotlivě položených dotazů z řad novinářů, popř. veřejnosti, k tzv. medializovaným kauzám. Kromě nejčastějších telefonických odpovědí, takřka denně se vyjadřoval též písemně, v případě požadavku ze strany médií i formou rozhovoru na kameru či mikrofon.

7. 3. Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Nejvyšší soud obdržel v období od 1. 1. do 31. 12. 2020 celkem 237 písemných žádostí o poskytnutí informace podle informačního zákona. Z toho bylo 215 žádostí od fyzických a 22 žádostí od právnických osob. Oproti roku 2019 tak předmětná agenda zaznamenala nárůst o 17 % (35 žádostí).

V 5 případech vzal žadatel svoji žádost zpět. U 2 žádostí žadatelé nereagovali na výzvu ze strany povinného subjektu k upřesnění původního textu žádosti, u 4 žádostí žadatelé nereagovali na výzvu k upřesnění části žádosti, proto byly následně, po uplynutí zákonné lhůty, tyto žádosti, respektive jejich části, odmítnuty. U jedné žádosti žadatelka

nereagovala na výzvu ze strany povinného subjektu k doplnění žádosti o povinné údaje o žadateli, proto byla tato žádost, po uplynutí stanovené lhůty, odložena.

Počet žádostí o poskytnutí informací k období 1. 1. – 31. 12.

Celkem byly tedy zaslány informace, popř. rozhodnutí o odmítnutí či částečném odmítnutí žádosti, nebo také sdělení o odložení (části) žádosti, celkem 232 žadatelům. Vždy se tak stalo v zákonem stanovených lhůtách pro vyřízení či odložení žádosti.

Plně vyhověno bylo 105 žádostem (zahrnuje i 1 poskytnutí v rámci autoremduy). V dalších 45 případech došlo k částečnému poskytnutí

informace. V 12 případech byli žadatelé plně odkázáni na zveřejněnou informaci, v dalších 9 případech byli odkázáni na zveřejněnou informaci částečně.

Jako celek bylo odloženo 24 žádostí (23 žádostí bylo odloženo pro nedostatek působnosti Nejvyššího soudu, 1 žádost byla odložena pro nedoplnění údajů o žadateli), dalších 21 žádostí bylo odloženo částečně (20 žádostí bylo částečně odloženo pro nedostatek působnosti Nejvyššího soudu a 1 žádost byla v části odložena pro nezaplacení vyčíslené úhrady). Nejčastějším důvodem pro odložení žádosti tak byl podle § 2 odst. 1 informačního zákona požadavek na poskytnutí informace, která se nevztahovala k působnosti povinného subjektu.

Pouze u jediné podané žádosti, resp. v její části, došlo k vyčíslení úhrady za mimořádně rozsáhlé vyhledávání podle § 17 odst. 1 informačního zákona. Pro nezaplacení úhrady byla ale tato část žádosti částečně odložena.

Na způsob vyřízení žádosti o poskytnutí informace, resp. na samotnou formu, obsah či rozsah poskytnuté informace, si v roce 2020 nestěžovali žádní žadatelé.

Povinný subjekt (i se 2 výše uvedenými žádostmi, které odmítl proto, že je žadatel ve lhůtě neupřesnil) odmítl dohromady 39 žádostí jako celek a 38 žádostí odmítl částečně (i se 4 výše uvedenými žádostmi, které částečně odmítl proto, že je žadatel ve lhůtě neupřesnil).

Nejčastějším důvodem pro odmítnutí celé žádosti bylo, že se žadatelé domáhali poskytnutí nové, resp. neexistující informace.

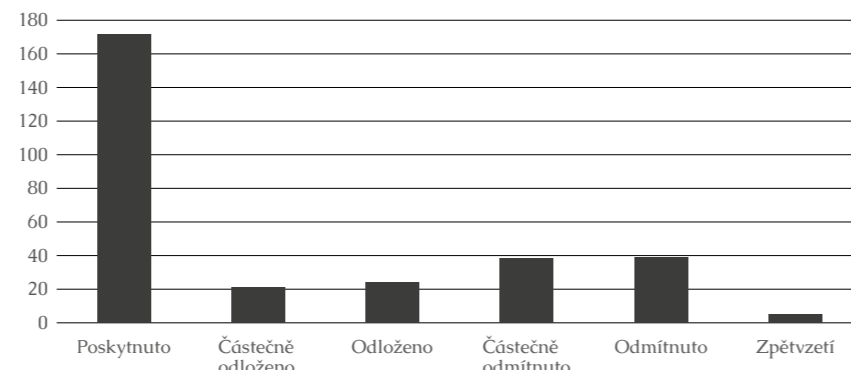
Opakovaně došlo rovněž k odmítnutí žádosti v případech, kdy se žadatelé domáhali sdělení názoru povinného subjektu.

Nejčastějším důvodem pro částečné odmítnutí žádosti pak byla skutečnost, že povinný subjekt chránil osobní údaje účastníků trestních či občanskoprávních řízení. V takovém případě žádosti o informace částečně odmítal právě v rozsahu osobních údajů, které neposkytoval.

Proti rozhodnutí o odmítnutí žádosti, popř. o částečném odmítnutí žádosti, bylo žadateli podáno 7 odvolání. V jednom případě došlo k zrušení předchozího rozhodnutí o odmítnutí poskytnout informaci a k plnému vyhovění žádosti v rámci autoremedury podle § 87 správního řádu. Nadřízený orgán povinného subjektu, Úřad pro ochranu osobních údajů, do data uzávěrky Ročenky 22. 3. 2021, všechna zbývající odvolání zamítl a potvrdil rozhodnutí povinného subjektu.

V souladu s § 5 odst. 4 informačního zákona Nejvyšší soud v řádné lhůtě zveřejnil všechny odpovědi na žádosti o poskytnutí informace na svých webových stránkách www.nsoud.cz, tzn. způsobem umožňujícím dálkový přístup. Informace zveřejnil většinou v pseudonymizované, avšak nezkrácené podobě. U některých obsáhlejších odpovědí, nebo tam, kde odpovědi obsahovaly osobní údaje fyzických osob, pak využil zákonné možnosti informovat o poskytnuté informaci zveřejněním doprovodné informace vyjadřující její obsah.

Oddělení styku s veřejností Nejvyššího soudu vyřídilo v roce 2020 mimo výše uvedené žádosti o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, dalších více než 10 000 písemných, telefonických a také osobně podaných žádostí a dotazů ze strany veřejnosti, účastníků řízení nebo novinářů.

Způsob vyřízení žádostí podaných v roce 2020

8. VYŘIZOVÁNÍ STÍŽNOSTÍ PODLE ZÁKONA Č. 6/2002 SB., O SOUDECH A SOUDCÍCH

Podle zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudu, ve znění pozdějších předpisů, se mohou fyzické a právnické osoby obracet na orgány státní správy soudů se stížnostmi na průtahy v řízení, nevhodné chování soudních osob nebo narušování důstojnosti řízení před soudem.

V roce 2020 bylo k Nejvyššímu soudu podáno celkem 8 stížností, přičemž všechny se týkaly namítaných průtahů v řízeních před Nejvyšším soudem. Z těchto stížností byly 3 klasifikovány jako důvodné, jedna stížnost byla částečně důvodná a čtyři stížnosti byly nedůvodné.

Nejvyšší soud vyvinul i v roce 2020 maximální úsilí, aby v řízeních nedocházelo k průtahům v řízení a k porušování práv účastníků řízení na rozhodnutí soudu v přiměřené lhůtě.

Vyřízení stížností podle zákona č. 6/2002 Sb. v roce 2020

	Důvodné	Částečně důvodné	Nedůvodné
Průtahy v řízení	3	1	4
Nevhodné chování soudních osob	0	0	0
Narušování důstojnosti řízení	0	0	0

Způsob vyřízení stížností podle zákona č. 6/2002 Sb. v roce 2020

9. ODDĚLENÍ DOKUMENTACE A ANALYTIKY JUDIKATURY ČR

Od svého vzniku dne 1. 10. 2011 je Oddělení dokumentace a analytiky judikatury ČR (dále jen „ODAJ“) pro své odborné výstupy pro Nejvyšší soud stabilním přínosem. Již ze samotného názvu oddělení je patrna obsahová stránka jeho činnosti. ODAJ se zabývá právní analytickou odbornou činností, zejména v oblasti judikatury a její evidence, a to ve věcech patřících do rozhodovací pravomoci českých soudů v občanském soudním řízení a v řízení trestním.

Provádí rozsáhlé rešerše judikatury týkající se konkrétních právních otázek, vyhodnocuje její aplikovatelnost pro danou věc, formuluje dílčí závěry, které následně slouží jako podklady pro činnost evidenčních senátů a jednání obou kolegií (občanskoprávní a obchodní kolegium a kolegium trestní). Na základě výsledků jednání kolegií pak k vybraným rozhodnutím vypracovává krátké anotace, jež slouží ke zběžnému seznámení čtenáře s problematikou daného judikátu, a tím ke zjednodušení orientace v jejich velkém množství. Tyto anotace jsou pravidelně uveřejňovány na webových stránkách Nejvyššího soudu.

I v průběhu roku 2020 ODAJ průběžně zpracovávalo v rámci pokračující Analýzy jednotlivá rozhodnutí poskytovaná soudy nižších stupňů, týkající se adhezního řízení a nároků na náhradu nemajetkové újmy

v trestním řízení uplatněných. Analýza mapuje rozhodovací činnost Nejvyššího a Ústavního soudu, formulující pro praxi adhezního řízení a posuzování nároku na náhradu nemajetkové újmy zásadní závěry, přičemž postihuje rozhodnutí trestní, tak i civilní.

Nadále také ODAJ na žádost zpracovává podklady pro připomínky Nejvyššího soudu k nově vznikajícím právním předpisům, či jejich změnám, poskytuje součinnost jednotlivým soudcům a asistentům, či ostatním oddělením Nejvyššího soudu.

V souvislosti s proběhlými rekodifikačními pracemi a vydáním zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), vyvstala potřeba výběru a sumarizace civilních rozhodnutí v návaznosti na jednotlivá ustanovení kodexu. ODAJ již v roce 2019 tématy kompilací judikatury obsáhlo kompletní znění o. z. Jednotlivé svazky kompilací obsahují text právního předpisu, důvodovou zprávu a již zmíněnou dostupnou soudní judikaturu, včetně historické (kupř. rozhodnutí publikovaná ve Sbírce Vážného). Při zpracování je brán zřetel na znění důvodové zprávy k občanskému zákoníku a jeho novelám, ale též na dostupnou odbornou, komentářovou literaturu. Jelikož je však občanské právo oblastí práva značně dynamickou, reagující na vystanuvší aplikační

úskalí kodexu, společenský vývoj, ale též na změny evropské legislativy a nové judiciální závěry evropských soudů, přistoupilo ODAJ k provedení revizí a postupné aktualizaci jednotlivých svazků kompilací, aby byl i nadále zachován jejich zamýšlený účel. Aktualizované a přepracované znění jednotlivých svazků obsahuje odlišnou systematizaci judikátů s tím, že došlo k vyčlenění rozhodnutí, v nichž byly aplikovány předpisy v době přepracování svazku účinné a rozhodnutí, v nichž byly aplikovány již neúčinné právní předpisy jsou doplněna o krátkou, v nezbytných případech odůvodněnou informaci o další použitelnosti jejich závěrů. Kompilace civilního hmotněprávního kodexu byly v tomto roce rozšiřovány o kompilace zabývající se problematikou civilního práva procesního, konkrétně o svazky sumarizující rozhodnutí vztahující se k výkladu zák. č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu.

V roce 2018 navázalo ODAJ spolupráci s Centrem dopravního výzkumu, v. v. i., a to na rozvoji projektu DATANU, jehož primárním cílem bylo zmapovat stávající rozhodovací praxi soudů nižších stupňů v případě uplatněného nároku na náhradu nemajetkové újmy na zdraví či nároku na odškodnění pozůstalého. Sekundárním cílem projektu bylo vytvoření softwarové databáze soudních rozhodnutí tříděné podle definovaných kritérií, umožňující na základě vstupních parametrů dohledávání konkrétních, již přiznaných náhrad nemateriální újmy. ODAJ svou činností přispělo k rozvoji databáze, když Centru dopravního výzkumu poskytlo rozsáhlou zpětnou vazbu k její funkčnosti a též odborným zpracováním soudy poskytovaných materiálů. V započaté práci ODAJ pokračovalo i v roce 2020, přičemž se soustředilo na rozšíření informací v databázi obsažených. Výstupy projektu DATANU jsou ve-

řejně dostupné na internetu pod odkazem www.datanu.cz. Databáze nyní obsahuje 930 soudních rozhodnutí, přičemž kontinuálně dochází ke zpracování rozhodnutí Nejvyššímu soudu nově poskytnutých.

S nárůstem nápadu věcí Nejvyšším soudem rozhodovaných je neodmyslitelně spjat i nárůst administrativní zátěže. ODAJ vedeno ideou moderně a efektivně řízené instituce přistoupilo ke kompletní revizi rejstříku ústavních stížností (SUS) a ve spolupráci s odborníky v oblasti informačních technologií vytvořilo automatizovaný systém, který generuje relevantní data o podaných ústavních stížnostech, dříve ručně zapisovaná a umožňuje koncovému uživateli interních systémů Nejvyššího soudu bez dalšího přístup k Ústavním soudem zveřejněným rozhodnutím. Vytvořený systém umožňuje snížení administrativní zátěže soudu v ODAJ řešené oblasti, minimalizuje možnost výskytu chyb v nepřeborném množství zpracovávaných dat a usnadňuje orientaci v soudních rozhodnutích na sebe vzájemně navázaných.

V lednu roku 2020 byla Nejvyššímu soudu adresována žádost, na jejímž základu ODAJ přistoupilo k nepřetržitému monitorování a tvorbě soupisu dovolacím soudem nově vydaných rozhodnutí dotýkajících se rodinněprávní regulace.

Podporu ODAJ Nejvyššího soudu neposkytuje pouze na úrovni odborné právní, ale usilovně se též věnuje rozvoji technického zázemí soudu, když například prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti v roce 2020 zajistilo aktualizaci soudem užívaných systémů, mnohdy již jejich tvůrcem nepodporovaných, provádí průběžná individuální uživatelská

školení zaměstnanců soudu, včetně právních systémů ASPI a Beck-on-line tak, aby byla zajištěna a zachována profesionální úroveň technických dovedností jejich uživatelů.

V září roku 2020 ODAJ opětovně převzalo záštitu nad projektem ECLI (Evropského identifikátoru judikatury – *European Case Law Identifier*) a navazujícího projektu BO-ECLI (Building on ECLI) s tím, že nadále pokračuje v dosavadní činnosti svého předchůdce, zajistilo odstranění počátečních obtíží technického charakteru a v součinnosti s projektovým IT manažerem ECLI působícím u Evropské komise plynulou indexací rozhodnutí Nejvyššího soudu včetně vybraných rozhodnutí vrchních a krajských soudů evropským identifikátorem. V rámci projektu ECLI (BO-ECLI formálně skončil v roce 2017) se ubírají i nadále snahy všech zúčastněných subjektů o vytvoření společné databáze jednotně označované judikatury na národních úrovních i celoevropsky, včetně zajištění provozu společného vyhledávače judikatury. V souvislosti s přijetím novelizovaného znění Závěrů Rady o identifikátoru evropské judikatury (ECLI) a minimálním souboru jednotných metadat o judikatuře (2019/C306/01) ze dne 24. 10. 2019 [*Council Conclusions on the European Case Law Identifier (ECLI) and a minimum set of uniform metadata for case law (2019/C 360/01)*] ODAJ zamýšlí rozšířit ECLI o nové prvky, resp. jej obohatit o dodatečná metadata (např. vnitřní odkazy u rozhodnutí zařazených do Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek) a nadále být v roli národního koordinátora ECLI pro ČR nápomocno Nejvyššímu správnímu soudu při implementaci a realizaci projektu. Ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí (Stálé zastoupení České republiky při Evropské unii) a Ministerstvem spravedlnosti České

republiky ODAJ sleduje aktivity expertní pracovní skupiny pro ECLI a ELI (Identifikátor evropské legislativy – *European Legislation Identifier*) působící v rámci e-Justice (e-Law). Lze předpokládat, že již v roce 2021 budou realizována odsunutá jednání expertní pracovní skupiny z důvodu celosvětové koronavirové pandemie SARS-CoV-2 a bude tak moci být nadále naplňována kolektivní vize participantů na dalším rozvoji realizovaného projektu.

V důsledku organizačních a personálních změn se ODAJ v závěru roku mimo uvedené též intenzivně věnovalo přípravě převzetí agend doposud vedených jinými odděleními tak, aby bylo do budoucna odbornými pracovníky ODAJ zajištěno jejich bezproblémové a efektivní fungování.

10. KNIHOVNA NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Knihovna Nejvyššího soudu slouží především soudcům, asistentům, poradcům a dalším zaměstnancům Nejvyššího soudu. Vzhledem k tomu, že informace a prezenční výpůjčky literatury jsou poskytovány také odborníkům z řad veřejnosti, je knihovna Nejvyššího soudu od roku 2002 registrována na Ministerstvu kultury České republiky též jako specializovaná veřejná knihovna. Katalog knihovny je proto veřejně přístupný na webových stránkách Nejvyššího soudu (www.nsoud.cz).

Kromě katalogu knihovny jsou pro odpovědi na dotazy jednotlivých uživatelů využívány také specializované databáze s právníkou literaturou, jako jsou databáze společnosti ASPI, Beck on-line a další databáze z oblasti práva, přístupné na internetu.

Knižní fond knihovny Nejvyššího soudu aktuálně tvoří přes 31 000 svazků knih, svázaných ročníků časopisů a dalších tištěných i elektronických dokumentů. Přestože se jedná většinou o odbornou právníkou literaturu a judikaturu, k dispozici jsou v omezeném množství i publikace z filozofie, psychologie, politologie a také dějin.

V roce 2020 byl fond rozšířen o téměř 320 nových exemplářů. Služeb knihovny využilo přibližně 850 osob a pracovnice knihovny zodpověděly přes 300 dotazů interních i externích zájemců.

Ohlasy návštěvníků knihovny na nově vybudované prostory, do kterých se knihovna přestěhovala v září 2019, jsou i nadále velmi pozitivní. Knihovna tak může konečně po dlouhých letech, prakticky od počátku fungování Nejvyššího soudu v Brně v roce 1993, poskytovat čtenářům svoje služby v přívětivějších podmínkách.

11. ODDĚLENÍ INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ

Jednou z hlavních priorit oddělení informačních technologií Nejvyššího soudu je, stejně jako v celém resortu justice, zabezpečení dat a citlivých informací. Zvyšování stupně ochrany informačních technologií a softwarových produktů nespočívá jen v jejich modernizaci, ale také v pravidelném informování a vzdělávání uživatelů, tzn. všech soudců a zaměstnanců. Proto jsou i nadále všichni uživatelé povinni jednou za 12 měsíců absolvovat školení kybernetické bezpečnosti, které je zakončeno podrobným testem. Tato povinnost vychází z platných právních předpisů Ministerstva spravedlnosti a dalších předpisů, které se k informačním technologiím vztahují.

V souvislosti se současnou celosvětovou koronavirovou situací muselo i oddělení informačních technologií Nejvyššího soudu reagovat na několikanásobně vyšší poptávku po zajištění bezproblémového fungování pracovního režimu typu home office, a to za dodržení všech nutných bezpečnostních opatření. Tyto požadavky soudců i zaměstnanců se podařilo splnit.

Se zajištěním citlivých informací a osobních údajů souvisí i nadále také realizace Nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) 2016/679 o ochraně osobních údajů (dále jen GDPR). Především v návaznosti na

toto nařízení a nově účinný zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, byly u Nejvyššího soudu navrženy úpravy stávajícího hardwaru a softwaru tak, aby počítačové vybavení, jeho programy a přístupy k nim, plně vyhovovaly nově aplikovaným zákonným normám. V souvislosti s velkým rozsahem potřebných změn pokračovaly tyto úpravy systémů, započaté už v předchozích letech, také v roce 2020. Problematice GDPR je také věnována podstatná část školení kybernetické bezpečnosti, které je zmiňováno v úvodu kapitoly.

Současná doba si žádá nejen zrychlení, ale také spolehlivost a bezpečnost všech komunikačních služeb. Zajištění jejich provozu je u Nejvyššího soudu prováděno v souladu se všemi platnými právními normami a předpisy. Na Nejvyšším soudu je proto také věnována nutná pozornost nejen úrovni IT zařízení, informovanosti pracovníků, ale také kvalitě a důvěryhodnosti všech dodavatelů a smluvních partnerů.

12. ODDĚLENÍ STŘETU ZÁJMŮ

12. 1. Činnost oddělení

Nejvyšší soud je na základě zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů, pověřen přijímáním a evidencí oznámení o činnostech, majetku, příjmech, darech a závazcích soudců ČR a dále uchováváním a dohlížením nad úplností údajů v těchto oznámeních.

Oddělení střetu zájmů Nejvyššího soudu vykonává veškeré činnosti podle zákona ve vztahu k veřejným funkcionářům – soudcům.

Povinnost podat oznámení mají všichni soudci zapsaní do Centrálního registru oznámení, který sestavuje Ministerstvo spravedlnosti ČR, při zahájení a ukončení výkonu funkce a dále periodicky, a to ve lhůtách daných zákonem o střetu zájmů. Oznámení se zasílají Nejvyššímu soudu v písemné podobě na formuláři, jehož strukturu a formát stanoví Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou. Tato oznámení jsou pak uchovávána po dobu pěti let od dne skončení výkonu funkce soudce. Registr oznámení soudců je samostatný a oddělený registr, do něhož nelze nahlížet a informace v něm obsažené se neposkytují ani podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozděj-

ších předpisů. Přístup k informacím obsaženým v jednotlivých oznámeních mají pouze subjekty přímo vyjmenované v zákoně.

Soudci, kteří byli ve výkonu funkce k 1. lednu 2020, podávali tzv. průběžné oznámení za období výkonu funkce v kalendářním roce 2019, a to ve lhůtě nejpozději do 30. 6. 2020. V průběhu podávání průběžného oznámení za rok 2019 byly řešeny metodické dotazy ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti. Předsedům jednotlivých soudů byly zasílány průběžné informace. Pracovníci oddělení odpovídali na telefonické a e-mailové dotazy, poskytovali osobní konzultace. Veškeré potřebné informace byly zveřejňovány na webových stránkách Nejvyššího soudu ve speciálně zřízené sekci.

V roce 2020 oddělení dále přijímalo a evidovalo vstupní a výstupní oznámení v souvislosti se zahájením či ukončením výkonu funkce soudců.

V roce 2021 bude oddělení dohlížet nad úplností údajů v přijatých oznámeních. Tyto kontroly budou obnášet zejména formální kontrolu toho, zda oznámení obsahují povinné údaje tak, jak stanovuje zákon o střetu zájmů a vyhláška č. 79/2017 Sb., o stanovení struktury

a formátu oznámení podle zákona o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů. Dále pak budou údaje v oznámeních porovnávány s údaji uvedenými v jiných informačních systémech veřejné správy, do kterých má oddělení střetu zájmů Nejvyššího soudu právo nahlížet např. katastr nemovitostí či registr silničních vozidel. V první polovině roku 2021 bude oddělení očekávat podání průběžných oznámení za období výkonu funkce v kalendářním roce 2020. Dále budou přijímána a evidována vstupní a výstupní oznámení.

12. 2. Statistické údaje

V Centrálním registru oznámení vedeném Ministerstvem spravedlnosti bylo k 1. 1. 2020 zapsáno 2 998 soudců ve výkonu funkce. Do konce zákonem stanovené lhůty pro podání průběžného oznámení za rok 2019, tj. do 30. 6. 2020, zemřel 1 soudce. Zákonná povinnost podat průběžné oznámení za rok 2019 se tedy vztahovala na 2 997 soudců.

Ke dni 31. 12. 2020 došlo k podání průběžného oznámení za rok 2019 u 2 995 soudců (pozn. aktualizace – k 13. 1. 2021 bylo podáno 2 996 oznámení, jeden soudce oznámení nepodal, a to ze závažných zdravotních důvodů).

Podle zákona o střetu zájmů zahájilo v roce 2020 výkon funkce 78 soudců.

Oznamovací povinnost v souvislosti s ukončením výkonu funkce v roce 2020 vznikla u 75 soudců, 2 soudci zemřeli.

Soudci, kterým byla stanovena lhůta pro podání vstupního a výstupního oznámení v roce 2020, své oznámení podali.

ZÁVĚREČNÉ SLOVO MÍSTOPŘEDSEDY NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Rok 2020 byl, v důsledku koronavirové pandemie, pro každého nepochybně zcela jiný než roky předcházející. Také pro Nejvyšší soud to byla mimořádná zatěžkávací zkouška. Jsem opravdu moc rád, že jsem měl příležitost “být u toho” jako místopředseda i část roku jako zastupující předseda. Zcela hmatatelně se ukázalo, že Nejvyšší soud je tým, který umí „táhnout za jeden provaz”. Že předseda soudu je „první mezi rovnými”. Že jsme společně zvládli zorganizovat práci tak, že Nejvyšší soud soudil, jako by koronavirus snad ani nebyl.

Myslím, že koronavirová pandemie se stala katalyzátorem společenských procesů v celosvětovém měřítku. To, co by se měnilo a vyvíjelo celá léta, se zřejmě stane realitou “v našich dnech”. Jsem hrdý na to, že jsem soudcem Nejvyššího soudu. Věřím, že tato instituce je jedním z posledních pevných pilířů zdravého a smysluplného fungování našeho státu. Že Nejvyšší soud je stabilním bodem v rozbouřeném moři práva a politiky... české i evropské. Chci věřit, že tuto roli si Nejvyšší soud zachová a nepodlehne všemožným tlakům i falešným řečem.

Váš JUDr. Roman Fiala

JUDr. Roman Fiala
místopředseda Nejvyššího soudu

Ročenka Nejvyššího soudu 2020

Vydavatel:

Nejvyšší soud
Burešova 20
657 37 Brno

Editor: Mgr. Petr Tomíček

Grafická úprava a DTP: studio KUTULULU, Brno

Tisk: POINT CZ, s.r.o., Brno

1. vydání, březen 2021

Galavečer Právnický roku, na kterém byl předseda senátu trestního kolegia Robert Fremr, dočasně uvolněný pro výkon funkce soudce Mezinárodního trestního soudu v Haagu, vyhlášen Právníkem roku 2019 v kategorii Trestní právo

Lawyer of the Year Gala, where the Head of the Criminal Division Robert Fremr, temporarily dismissed to act as a judge of the International Criminal Court in The Hague, was named Lawyer of the Year 2019 in the Criminal Law category

Galavečer Právnický roku, na kterém byl předseda senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Lubomír Ptáček vyhlášen Právníkem roku 2019 v kategorii Rodinné právo

Lawyer of the Year Gala, where the Head of the Panel of the Civil and Commercial Division Lubomír Ptáček was named Lawyer of the Year 2019 in the Family Law category

Galavečer Právnický roku, kde předseda trestního kolegia František Půry (vlevo) převzal spolu s akademikem Pavlem Matesem ocenění za spoluautorství nejlepšího článku roku 2019 v měsíčníku Bulletin advokacie

Lawyer of the Year Gala, where the Head of the Criminal Division František Půry (left) received the award for co-authoring the best article of 2019 in the monthly Bulletin advokacie (together with academician Pavel Mates)

Galavečer Právnický roku, skupinové foto všech oceněných v hlavních kategoriích této významné právníkové soutěže

Lawyer of the Year Gala, group photo of all winners in the main categories of this important law competition

Ve dnech 4. až 6. 2. 2020 zavítali na Nejvyšší soud předseda Nejvyššího soudu Nizozemska Maarten Feteris (vlevo) a místopředseda tohoto soudu Kees Streefkerk
From 4 to 6 February 2020, Maarten Feteris (left), President of the Supreme Court of the Netherlands, and Kees Streefkerk, Vice-President of the same, visited the Supreme Court

Pražský hrad 20. 2. 2020, Pavel Šámal byl prezidentem republiky Milošem Zemanem jmenován soudcem Ústavního soudu a tímto okamžikem přestal být soudcem Nejvyššího soudu a také jeho předsedou
Prague Castle, 20 February 2020, Pavel Šámal was appointed a judge of the Constitutional Court by the President of the Czech Republic Miloš Zeman; at that moment he ceased to be a judge of the Supreme Court, as well as its President

Pražský hrad 20. 5. 2020, Petr Angyalossy (v popředí vlevo) stojí po boku svého předchůdce Pavla Šámal a těsně před slavnostním jmenováním předsedou Nejvyššího soudu
Prague Castle, 20 May 2020, Petr Angyalossy (foreground left) stands next to his predecessor Pavel Šámal just before his ceremonial appointment as President of the Supreme Court

Pražský hrad 20. 5. 2020, Petr Angyalossy byl takto jmenován prezidentem republiky Milošem Zemanem na funkční období 10 let předsedou Nejvyššího soudu
Prague Castle, 20 May 2020, Petr Angyalossy was thus appointed President of the Supreme Court for 10 years by Miloš Zeman, President of the Czech Republic

Bratislava 30. 6. 2020, První zahraniční cesta Petra Angyalossyho vedla na Slovensko za nově jmenovaným předsedou tamního Nejvyššího soudu Jánom Šikutom
Bratislava 30 June 2020, Petr Angyalossy's first mission abroad – a trip to Slovakia to meet the newly appointed President of the Slovak Supreme Court Ján Šíkuta

Budapest 28. – 29. 7. 2020, Návštěva Kúrie, Nejvyššího soudu Maďarska, kam Petra Angyalossyho pozval končící předseda Péter Darák
Budapest, 28 – 29 July 2020, Visit to the Curia, the Supreme Court of Hungary, where Petr Angyalossy was invited by the outgoing President Péter Darák

Budapest 28. – 29. 7. 2020, Petr Angyalossy se při pracovní návštěvě Maďarska setkal také s náměstkem generálního prokurátora Istvánem Lajtárem a dalšími vysoce postavenými žalobci
Budapest, 28 – 29 July 2020, Petr Angyalossy also met with Deputy Attorney General István Lajtár and other high-ranking prosecutors during his mission in Hungary

Ljubljana 30. 7. 2020, Návštěva Nejvyššího soudu Slovinska a jednání s jeho předsedou Damijanem Florjančičem
Ljubljana, 30 July 2020, Visit to the Supreme Court of Slovenia and meeting with its President Damijan Florjančič

Kroměříž, 7. – 9. 9. 2020, Mezinárodní konference „*Etika v právu*“, pořádaná Justiční akademií, kde Petr Angyalossy přednášel na téma „*Etický kodex soudce*“; vyslechla si jej i prezidentka Slovenské republiky Zuzana Čaputová

Kroměříž, 7 – 9 September 2020, International Conference “Ethics in Law”, organised by Judicial Academy, where Petr Angyalossy lectured on “Code of Ethics for Judges”; President of the Slovak Republic, Zuzana Čaputová, was also in the audience

Pravidelná Konference předsedů nejvyšších soudů střední a východní Evropy se ve dnech 30. 11. a 7. 12. 2020 s ohledem na koronavirovou pandemii konala distanční formou; účastnil se jí takto ze své pracovní i předseda Nejvyššího soudu Petr Angyalossy

The regular Conference of the Chairmen of the Supreme Courts of Central and Eastern Europe was held remotely on 30 November and 7 December 2020 due to the coronavirus pandemic; Petr Angyalossy, President of the Supreme Court, also participated from his office

Častý obrázek popisující rok 2020 na Nejvyšším soudu: Zasedání krizového štábu, které na jaře, kdy Nejvyšší soud čekal na jmenování nového předsedy, pravidelně vedl místopředseda Roman Fiala The Supreme Court as frequently seen in 2020: A task force meeting chaired by Vice-President Roman Fiala, which was a regular occurrence during the spring, as the Supreme Court was waiting for a new President to be appointed

Brno, zasedání trestního kolegia Nejvyššího soudu, František Půry, předseda trestního kolegia, bude pokračovat v této funkci dalších pět let i po skončení svého prvního funkčního období k 31. 12. 2020 Brno, a meeting of the Criminal Division of the Supreme Court, František Půry, President of the Criminal Division, will hold his position for another five years even after the end of his first term of office on 31 December 2020